Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.404

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.404

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.404

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.404

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.404

12071 N° 295
A I

IOANNIS BAPTISTÆ VERI

CANONICI PATAVINI

RERVM VENETARVM

LIBRI SEX.

QUORUM ULTIMI DUO
Hac tertia editione produnt.

VENETIIS, MDCLXXVIII.

Sumptibus Combi, & Lanouij.

SVPERIORVM PERMISSV ac PRIVILEGIO.

1.7.404.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

SERENISSIMO PRINCIPI
ALOYSIO CONTARENO
VENETIARVM DVCI.

IOANNES BAPTISTA VERVS

F. P.

OPus jam pridem ſuſceptum conciſâ brevitate ſcribendi Venetæ Reipublicæ res bello geſtas, cùm tertiò prodire debeat in lucem, auctum, traductumque ad hæc tempora; Tibi, non alii, Princeps Sereniſſime, à Familiæ tuæ ad-

scripto nuncupandum erat. Tibi, inquam, cui divinitus contigisse compertum est illud summum in Republica decus, quod aliàs insigni animi moderatione abnuisti. In hoc tandem supremae Majestatis solio Francisci Patrui tui successor collocatus es, quod ille, prout Tu, per maximas Magistratuum, Legationumque dignitates fuerat consequutus: ne Reipublicae deesset Dux, quo imperante felicioribus auspiciis in commune bonum coalescerent Religio, & Iustitia. His illa columnis suffulta; ac Tuae Integritatis, atque Innocentiae, proposito sibi exemplo, ea perennabit libertas, quam prudentissimi Patres ab initio curarunt extra servitutem ponere, aemulorum repressa rabie, & domito furore barbaro. Quoniam verò Deo placuit, ut fati vi cedendum esset in Creta, honesta tamen pace, quae belli finis est; ac paucis ante Te Principem creatum annis, quis ibit inficias hanc in Te votis conspirasse, à quo fideliter

liter

liter deinceps custodienda, & conservanda foret? Igitur divinâ quoque Providentiâ accidisse videtur, ut sancitâ concordiâ gauderet Respublica, Te ad illius gubernacula evecto, qui ætatem auream renovares. Interim accipe, Amplissime Princeps, hilari animo, lætoque vultu hoc qualecunque meæ in Te observantiæ pignus, quod Tibi humiliter offero: & si mihi tam beato esse contigerit; tunc forsan me Tuæ clementiæ multis nominibus devinctum cumulatè satisfecisse credam. Deum denique O. M. enixè precor, ut Tu serus in Cœlum redeas: ut Serenissima Resp. cæteras gentes in terris diuturnitate imperii vincat, quas hucusque libertatis æternitate superavit.

1r

LECTORI BENEVOLO.

VErsatur hujus Operis argumentum in armis: sed Venetæ Gentis recenset bella, quæ ab origine ejus præclarissimæ Urbis ad hæc usque tempora Religionis, ac Justitiæ causa suscepta sunt & gesta. Cum molestis vicinis primùm, inquietisque populis; deinde sacris in expeditionibus cum perfidis, & immanibus. Verùm si aliquando cum ejusdem fidei Principibus, ne tum quidem injustè, aut temerè; sed ad propria tuenda, ad repetenda ablata, ad servanda fœdera, curandam concordiam, submovendaque odia, dimicatum est.

Res priscas præ antiquitate, & concordi scriptorum testimonio, obtrectationis vitium supergressas sincero sermone, ut sua tulerunt tempora in compendium arctavit. In novissimis, & maximè ad Cretam gesto bello omnem operam posuit, ut in his (quorum inter vivos varia fides, pretium maneat veritati) suæ scriptionis constantiam non mutaret. Eidem placuit peracta à Venetis facinora memorabilia, atque in utraque fortuna præclara virtutis edita experimenta calamo conscribere, gladio veluti, criminis vacuo, puro, & innocenti, procul ab odio, adulatione, & amore contra quos animi affectus, scriptori non minùs, quàm militi, periculosè pugnatur. Brevitas illi non erit imputanda, sed laudanda, quæ moras rumpens intempestivas, nihil subtrahit cognitioni eorum, ex quibus virtutum documenta inde promentes, aut historiarum diversitate, aut magnitudine obruantur. Hoc itaque, Amice Lector, contractum Venetarum rerum Opus noli contracto supercilio, sed exporrecta fronte suscipere conceptum, editumque ab Auctore, qui sacræ mancipatus militiæ profitetur se nihil, aut pietati, aut honori suæ Patriæ citra fidem dedisse. Vale.

NOI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

NOI RIFORMATORI

DELLO STVDIO DI PADOVA.

HAvendo per fede del Padre Inquisitore nel Libro intitolato JOANNIS BAPTISTÆ VERI RERUM VENETARUM LIBRI SEX; non esser cosa alcuna contra la Santa Fede Cattolica, come parimenti per attestato del Segretario Nostro niente contra Prencipi, e buoni costumi, concediamo licenza à' Combi, e La Noù di poterlo stampare, osservando gli ordini &c.

Dat. dal Mag. li 29. Gennaro 1677.

{ Angelo Correr Kau. Proc. Ref.
{ Battista Nani Kau. Proc. Ref.
{ Leonardo Pesaro Proc. Ref.

Lodovico Franceschi Segr.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

RERVM VENETARVM INDEX
LIBRI PRIMI.

A.C.

536. *Res gestæ sub Tribunis* . pag. 2.
697. *Ducum origo* . 2
725. *Prima Venetorum Ducum expeditio ad Rauennam* . 3
737. *Bellum inter Heraclianos, & Æquilios* . 5
756. *Conjuratio Gallæ in Theodatum Principem* . 6
773. *In Longobardos expeditio* . 6
802. *Civiles Venetorum tumultus* . 7
809. *Bellum Gallicum cum Pipino* . 8
827. *Bellum Saracenicum primum* . 10
830. *Curicta insula expugnata* . 12
835. *Carossiana conjuratio in Principem* . 13
839. *Prima in Narentinos expeditio* . 13
840. *Bellum Saracenicum secundum* . 14
864. *Secunda in Narentinos expeditio* . 14
867. *Bellum Saracenicum tertium* . 15
881. *Comaclensis pugna prima* . 16
887. *Tertia in Narentinos expeditio* . 16
903. *Hunni à Venetis victi* . 17
932. *Comaclensis pugna secunda* . 17
944. *Impiæ finitimorum insidiæ repressæ* . 18
975. *Cædes Petri Candiani Ducis* . 19
997. *Histria, & Dalmatia in ditionem receptæ: eversi Narentini* . 20
1005. *Bellum Saracenicum quartum* . 21
1015. *Pugna cum Adriensibus prima* . 23
1023. *Bellum in Murcimirum Liburniæ Regulum* . 24
1050. *Prima Iaderæ defectio* . 24
1080. *Bellum Normannicum primum* . 24
1099 *Bellum Syriacum primum* . 25
1100. *Bellum Normannicum secundum* . 26
1104. *Bellum Syriacum secundum* . 28
1110. *Bellum Patavinum primum* . 28
1117. *Iaderæ secunda defectio* . 29
1118. *Bellum Pannonicum primum* . 30
1122. *Bellum Syriacum tertium* . 31
1125. *Bellum cum Græcis Imperatoribus primum. Iaderæ tertia defectio* . 32
1140. *Fanenses Libertati restituti* . 34
1143. *Bellum Patavinum secundum* . 35
1149. *Bellum in Rogerium Siciliæ Regem pro Græcis*. 35
1150. *Cum Finitimis navalis decertatio* . 36

37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

1162. *Victoria de Vlrico Patriarcha Aquilejensi.* 37
1163. *Pugna cum Adriensibus secunda.* 38
1170. *Bellum cum Græcis Imperatoribus secundum.* 38
1172. *In Antonianos expeditio prima.* 41
1177. *Bellum pro Alexandro III Pontifice in Federicum ÆEnobarbum I imperatorem.* 41
1187. *Iaderæ quarta defectio.* 43
1192. *Bellum Syriacum quartum.* 44
1193. *Expeditio in Pisanos.* 45
1202. *Bellum Constantinopolitanum primum. Tergestum receptum. Iaderæ quinta defectio. Creta Veneti iuris facta.* 45
1205. *Expeditio in piratas prima.* 49
1207. *Rebellantium in Creta tumultus sedati. Bellum cum Genuensibus primum.* 49
1215. *Bellum Patavinum tertium.* 54
1236. *Bellum in Federicum II Imperatorem.* 55
1238. *Bellum Constantinopolitanum secundum.* 56
1240. *Ferraria Romano Pontifici servata.* 56
1242. *Iaderæ sexta defectio.* 57
1247. *Compressus Alexij Calergij tumultus in Creta.* 58
1256. *Bellum in Actiolinum Tyrannum.* 58
1257. *Bellum cum Genuensibus secundum.* 60
1259. *Constantinopolis à Palæologis occupata.* 62
1260. *Bellum cum Genuensibus tertium.* 63
1265. *Civilis tumultus ob tributum.* 65
1266. *Bellum cum Genuensibus quartum.* 66
1271. *Pugna cum Bouoniensibus.* 66
1276. *Iustinopolis recepta.* 67
1278. *In Anconitanos expeditio secunda.* 68
1289. *Bellum Histricum cum Aquilejensibus primum.* 69
1291. *Res in Syriè male gesta.* 70
1294. *Bellum cum Genuensibus quintum.* 71
1301. *Expeditio in Græcum Imperatorem.* 73
1302. *Bochoniana in urbe conspiratio.* 73
1304. *Bellum Patavinum quartum.* 74
1307. *Bellum Ferrariense primum.* 75
1310. *Bajamontis Theupoli conjuratio.* 76
1311. *Iaderæ defectio septima.* 78
1323. *Expeditio in piratas secunda.* 78
1328. *Bellum Histricum II cum Aquilejensibus.* 79
1330. *Compressæ in Creta seditiones.* 79
1331. *Expeditio in piratas tertia.* 81
1332. *Bellum Turcicum primum.* 81

INDEX LIBRI SECVNDI.

1337. *Bellum in Scaligeros Veronæ Principes. Tarvisium receptum.* 83

Cre-

1342. *Cretensium defectio.* 87
1345. *Iaderæ defectio octava.* 87
1348. *Bellum Histricum tertium.* 88
1350. *Bellum cum Genuensibus sextum.* 89
1355. *Marini Falerii Principis conjuratio.* 93
1356. *Bellum Pannonicum secundum.* 93
1364. *Bellum Creticum in Colonos.* 94
1368. *Tergestinorum defectio prima.* 95
1372. *Bellum Carrariense primum.* 98
1374. *Bellum Austriacum primum.* 99
1377. *Bellum cum Genuensibus septimum Clodianum.* 101
1381. *Tergestinorum defectio secunda. Iustinopolis iterum recepta.* 102
1382. *Bellum Carrariense secundum.* 112
1388. *Fœdus cum Mediolanensium Duce in Carrarienses.* 114
1397. *Bellum sociale in Galeatium Vicecomitem Mediolani Ducem.* 115
1401. *Bellum cum Genuensibus octavum.* 116
1403. *Bellum Carrariense tertium.* 117
1409. *Bellum cum Sigismundo Imperatore.* 118
1420. *Vtinum cum Foro-juli o receptum.* 120
1423. *Dalmatia recepta.* 121
1426. *Bellum Insubricum primum cum Philippo Vicecomite Mediolanensium Duce.* 122
1430. *Expeditio in piratas quarta.* 123
1431. *Bellum Insubricum secundum.* 126
1432. *Bellum cum Genuensibus nonum.* 127
1433. *Bellum Valli Tellinæ illatum.* 129
1434. *Bellum Insubricum tertium.* 129
1443. *Expeditio in piratas quinta.* 130
1447. *Bellum Insubricum quartum.* 134
1448. *Bellum Neapolitanum primum.* 135
1450. *Bellum Insubricum quintum.* 136
1453. *Bellum Constantinopolitanum tertium.* 137
1454. *Bellum Insubricum sextum.* 140
142

INDEX LIBRI TERTII.

1463. *Bellum Turcicum secundum.*
1464. *Tergestini debellati.* 144
1466. *Bellum Turcicum tertium.* 146
1469. *Aenum à Venetis captum. Chalcis à Turcis expugnata.* 147
1470. *Socialis expeditio in Turcas.* 149
1471. *Bellum in Cilicia.* 151
1472. *Bellum in Lycia.* 153
1473. *Scodra, & Naupactus à Turcica obsidione liberata.* 153
1475. *Croja à Turcis capta.* 154
1476. *Turcicæ irruptiones in Forum-julium.* 156
157

1478. *Scodra Turcis tradita. Pax.* 158
1482. *Bellum Ferrariense secundum, sociale cum Insubre, & Aragoniis in Venetos.* 160
1486. *Bellum Rheticum Austriacum secundum.* 164
1487. *Cyprus Veneto imperio adjecta.* 166
1495. *Bellum Gallicum ad Tarum.* 169
1496. *Bellum Pisanum cum Florentinis.* 171
1500. *Bellum Turcicum quartum.* 173
1503. *Bellum Faventinum.* 179
1507. *Bellum Austriacum tertium.* 180
1508. *Fœdus Cameracense in Venetos.* 182
1509. *Bellum cum fœderatis hostibus ad Carauagium.* 183
Patavium receptum à Venetis frustra à Confœderatis oppugnatur. 186
Vicentia recepta. 190
Bellum tertium Ferrariense. 191
Promiscui bellorum successus. 192
1510. *Fœdus cum Iulio secundo Pontifice.* 195
Irrita Veronæ oppugnatio. 196
Bellum quartum Ferrariense. 197
Bellum in Foro-julio, & Histria. 199
Variæ hinc inde hostium expeditiones. 201
1511. *Brixia recepta, mox amissa.* 203
1512. *Gallorum fuga ex Italia.* 205
Brixia Hispanis prodita. 206
Fœdus Venetorum cum Gallis. 207
1513. *Venetorum clades ad Creatium.* 209
1514. *Crema obsidione liberata.* 212
Marianum proditione amissum. 213
Bellum alterum in Foro-julio. 214
Rhodigium Hispanis ereptum. 215
Crema rursus servata. Bergomum recuperatum, repentè deperditum. 216
1515. *Helvetii victi ad Marignanum.* 218
1516. *Brixia, Bergomum, Verona à Veneto receptæ.* 220

INDEX LIBRI QUARTI.

1527. *Bellum Insubricum septimum.* 224
1528 *Bellum Neapolitanum secundum.* 230
1530. *Bellum Insubricum octavum.* 231
1539. *Bellum Turcicum quintum.* 234
1542. *Receptum Marianum.* 242
1546 *Vscochi primùm compressi.* 243
1548 *Expeditio sexta in piratas.* 244
1570. *Bellum Turcicum sextum Cyprium, Nicosia subacta.* 246
1571. *Tamassus expugnata.* 255

Nava-

Navalis de Turcis victoria ad Echinadas. 261
1572. *Varii cum Turca conflictus. Pax.* 265
1576. *Vscochi denuò repressi.* 268
1601. *Expeditio septima in piratas.* 272
1605. *Interdictum Pontificium in Venetos.* 273

INDEX LIBRI QUINTI.

1615. Bellum *Austriacum quartum. Vscochi deleti.* 274
1617. *Hispanæ expeditiones terra marique c oercitæ.* 284
1618. *Gradiscia obsidione liberata. Pax.* 290
Conjurationes in Rempublicam detectæ, & punitæ. 291
1622. *Vallis Tellinæ tumultus exorti, & compressi.* 296
1628. *Mantuani belli origo.* 304
1629. *Veneta auxilia Mantuæ à Germanis oppugnatæ.* 307
1630. *Mantua Germanis prodita.* 314
1638. *Octava in piratas expeditio.* 318
1641. *Belli Parmensis causæ.* 323
1642. *Barberina expeditio in Odoardum Parmæ Ducem.* 325
Principum consociatio in Parmeasis Ducis causa tuenda. 327
Bellum Sociale, Venetum, Etruscum, Mutinense adversus Barberinos. 329
Ducis Odoardi ingressus in Romanas ditiones. 331
Varii armorum successus. Odoardus Bondenum, & Stellatam occupat. 333
Multiplices Oppidorum aggressiones, & propugnationes. 337
Barberinæ militiæ irruptio in Policinium. 342
Marci Iustiniani Veneti Imperatoris expeditio. Inauspicatum Comitis Federici Miroli facinus. 346
Variæ concertationes. 348
1644. Pax *inter fœderatos Principes, & Barberinos. Castrum Odoardo Duci restitutum.* 352

INDEX LIBRI SEXTI.

1645. *Bellum Turcicum septimum.* 356
Origo Cretici belli. 358
Turcicæ classis expeditio in Cretam. Oppugnatæ Cydoniæ deditio. 361
Venetæ Classis navigatio in Cretam. 370
1646. *Ioannes Capellius Classis Imperator. Thomæ Mauroceni gesta.* 373
Rithymna capta à Turcis. Arx deditione accepta. Andreæ Cornelii interitus. 377
1647. *Thomas Maurocenus pugnat solus cum Turcica Classe. Victor occumbit.* 378

Turcæ

Turcæ capiunt Novigradum.
Leonardus Fusculus Dalmatiæ Præfectus. 381
Xemonicum à Marco Antonio Pisano expugnatum.
Durachi nece, & Halyii captivitate. 382
Novigradum receptum. 384
Nedinum captum cum Scardona. 386
Clades Messaræa in Creta. 388
Sebenicum à Turcis frustrà tentatum. 390
Oppida Dernisii, & Tininii obtenta. 391
1648. *Clissa occupata à Venetis*.
Turcarum immanitas in Albanenses. 392
Sorichii Morlachorum ductoris trucidatio. 396
Antibarim Fusculus re infecta aggreditur.
Rhizinium occupat. 397
Varii rerum maritimarum eventus.
Ioannis Baptistæ Grimani ad insulam Psyram naufragi mors. 400
Aloysius Mocenicus Grimano naufrago suffectus. Candiæ oppugnatio.
Hibraimi Turcarum Regis interfectio. 403
1649. *Gesta Constantinopoli adversus Venetum Legatum*. 405
Navalis victoria de Turcis in Phoceæ portu. 407
1650. *Candia iterum oppugnata*. 410
Maritima expeditio. Intercepta Cydoniæ subsidia. 412
Castra Theodori, & Turluru recepta, & diruta. 413
1661. *Venetæ Classis conflictus cum Turcica*. 414
1652. *Duare oppidum in Dalmatia captum*. 416
1653. *Navalis Classis successus Imperatore Leonardo Fusculo*. 418
1654. *Pugna cum Turcica classe infelix*. 419
Irrita Tininii oppidi aggressio Laurentio Delphino Dalmatiæ Præside. 421
Morlachorum irruptio in Turcas. Piratæ domiti. 423
Aloysii Mocenici altera in Turcas expeditio. Ejusdem mors. 424
1655. *Ægina, & Vollus expugnatæ. Hieronymi Fuscareni obitus*. 425
1656. *Multiplex in mari cum Turcis dimicatio. Laurentius Marcellus pugnando interiit*. 430
Tenedus, & Lemnus insulæ captæ. Alexandri Borri, & Horatii Parmensis Principis obitus. 435
1657. *Lazari Mocenici gesta cum Turcis, & interitus*. 438
Tenedus, & Lemnus à Turcis receptæ. 443
1658. *Turcicæ excursiones in Dalmatia compressæ. Ascrivium defensum. Camilli Gonzagæ mors*. 446
Respublica externis auxiliis adjuta. 448
Francisci Mauroceni in Cretam expeditio. Maritima ejusdem facinora in Turcas. 449
Hieronymi Contareni pugna cum Turcis. 452
1659. *Castri, Ruzi, Toronis, & Chiæ arcis expugnatio*. 453
In Dalmatia repressi Turcici excursus. Dominicus Contarenus Dux. 454
1660. *Schiatton Castrum captum à Venetis. Clades accepta ad Cydoniam. Al-*
me-

VIII

merici Atestini Principis mors. 455

1661. *Res à Maurocenis Francisco, & ejus successore Georgio gestæ.* 459

1662. *Mari, terraque cum Turcis certatum.* 461

1663. *Successus varii in Dalmatia, & Creta.* 464

1664. *Intercepta subsidia, & plura Turcarum navigia.* 465

1665. *Primi Visiri Achmeti profectio in Cretam. Obitus Ioannis Capellii, cujus, & Ballarini omnis de pace tractatus inanis.* 467

Senatus Marchioni Villæ peditum Præfecturam decernit: hic lustrat Dalmatiam Præside Catharino Cornelio. Intercipiuntur Turcici commeatus. 471

1666 *Variæ eventuum vicissitudines terrestres, ac maritimæ.* 473

Turcæ Dalmatiam excurrunt. Ballarini obitus. Candiam terrent infortunia. Captiuitas AEgyptii Sangiachi Ramadami. 477

1667. *Obsessæ Candiæ annus primus. Hieronymus Iavarina Ballarino subrogatus pestilentia in Turcarum castris absumitur.* 480

1668. *Senatus Aloysium Molinum mittit ad Turcas pacis Legatum. Annus obsessæ Candiæ secundus.* 487

Nocturna in mari pugna cum Turcis. Durachus Bejus victus occiditur. 489

Catharino Cornelio Classis administrationem Senatus tradit. Villæ Candia discedentis vicè S. Andreæ Marchioni Mombruno Gallo committit. 492

Ducis Bassæ in mari pugna cum Piratis Gallis, cum Vitali, & Lescasio. Leonus navium Præfectus contra decem Punicas à tribus Venetis defenditur. 493

1669. *Obsessæ Candiæ annus tertius. Pacem à Visiro cum Molino pangendam disturbant auxiliares accessus. Catharini Cornelii interitus.* 497

Candiam accedunt Gallica auxilia. Erumpunt in Turcas tristi eventu. Ducis Belfortii mors. 503

Nulla navalium suppetiarum utilitas. Novaleæ ab Creta discessus. Mirandulani subsidii extenuatæ vires. 505

Candiæ deditio. Pax. 512

				ERRATA		CORRIGENDA	
Pag.	17	lin. 6	Err.	ceciderit	leg.	cæciderit	
	30	29		cecidit		cæcidit	
	34	8		iis		iisdem	
	67	9		redigerunt		redegerunt	
	149	4		Romanus	adde	Pontifex	
	199	16		parumqu.		parumque	
	225	33		summissis		submissis	
	238	21		Curzula		Curzola	
	383	12		Xemonium		Xemonicum	
	396	3		Ducis		ductoris	
	418	20		hæc		hac igitur	
	425	23		alenissimo		alienissimo	
	447	16		quasi		quati	
	448	29		eb		ab	
	455	23		Saxorum		saxosum	
	461	5		singuris		singularis	
	471	7		lustrat	adde	hic lustrat	
	496	15		ceciderint		cæciderint	

Vidit Nicolaus Gulielmius C. P.

IOAN-

PH 12071

IOANNIS BAPTISTÆ VERI

CANONICI PATAVINI

RERVM VENETARVM

LIBER PRIMVS.

SI ulli populo unquam visum est licere suam ad Deos originem referre, Veneto maximè jus est; neq; enim, nisi Deum in aquis tantæ molis, ac tanti miraculi auctorem existimare ab eventu putandum: ac Deo conditori, quo quidem nomine nemo alius mortalium gloriari potest, stupenda suis primordiis augustissimæ Vrbis incrementa, atq; in hunc usque diem sapientissimæ Reipublicæ administratio humanæ varietatis expers, respondent. Etenim grata Civitas à Numinis cultu sub ipsum initium, & à religione natalem annalesque suos auspicata est: nempe à dedicatione Templi, quod incendio repentè sedato dicatum Divo Iacobo, extruxit, post Christum natum ccccxxj. mense Martio. Prima Vrbis administratio neque Regia neque Consularis. Vnicum, aut ex sin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

gulari duplex imperium olim in tyrannidem abiit. Qua de causa prudens Resp. suum libertatis decus plurium dominio fascibus integrum tutari voluit. Singulis nanque in insulis singuli creabantur Tribuni, penes quos summa vitæ, necisque erat auctoritas. Annuum placuit esse hunc magistratum, decretumq; vt si quid gravius accidisset, conventus omnium indiceretur in aliam, atque aliam insularum, ne in una continuata dignitas invidiam pareret, atq; imperii jus collocare videretur. Verùm quia tantæ Reip. initia, leges, acta claris scriptoribus memorata sunt: nos paucis perstringemus & quas ipsa domi contentiones, & studia habuit: & quæ foris bella à primis ad hæc usq; nostra tempora confecit.

Res gestæ sub Tribunis.
A.C. DXXXVI.

VEnetum nomen propagari cœpit iis artibus, quibus deinceps semper Majores nostri studuere, nempe maritimis: nam in mari fundata Vrbs, à mari, aut injuriam timere, aut illatam vindicare debuerat. Anno quingentesimo trigesimo sexto Iustinianus Imperator Amalasunthæ Reginæ necem ulturus in Gothos bellum suscipit, duce Belisario. Hic adversus Vitigem ejus gentis Regem Romam strenuè defendit, cæsoque exercitu, reliquum hostem Ravennam usque propellit, quò insecutus fugientem, cùm urbis munitionibus tutum expugnari posse diffideret, ad deditionem fame compellere meditatur. Sed quia deerant naves, quibus à mari, & à fluminibus prohiberentur transpadanæ Gothorum urbes, ne commeatum obsesso Regi deferrent, petit Belisarius à Venetis, ut iis comparatis, atque instructis, natum penè cum ipsa Rep. Græcorum imperium tuerentur. Præsto fuere, nihilque duxerunt illustrius, quàm pro amico Principe arma pri-

mùm capessere. Naves ergo alias adverso Pado traducunt, ne Ticino Ravennam aliquid inveheretur: alias in fluminis ostio sistunt, ne quid à vicino mari in obsessum oppidum comportari posset. Hæc inter hostica classis, Vitige per extrema omnia opem solicitante, Ticino delata secundo amne in Venetam irrupit solidè instructam. Repulsi fractique Barbari, Veneto ex navibus acriter, nec minùs ab utraque Padi ripa Belisarii milite dimicante, post desperatam salutem sese cum tota classe dedidere Imperatorio duci, penes quem belli fructus, apud Venetos summa laus fuit. Hac una victoria occupata Ravenna, & captus Vitiges. Anno post hanc pugnam quintodecimo Totilas Italiæ Regnum adeptus cum altero Iustiniani exercitus ductore Narsete infelici exitu conflixit. Primum victoriarum omen pro Græcis apud Anconam maritimam urbem illuxit, Venetis navali prælio decertantibus. Hi compluribus rostratis ad liberandum obsidione oppidum navigantes, cum in Gothicas triremes, & numero, & robore validiores incidissent, iniquos apparatus æqua virtute tolerarunt; Vtrisque igitur infestis proris concurrentibus, dubio marte aliquandiu pugnatum est: tandem procedente prælio, quo Veneti clarum militiæ specimen edidere, Totilæ classis profligatur.

Ducum Origo.

DCXCVII.

CAeterùm Tribunicia potestas, quæ ducentos annos duraverat, sub hoc tempus novo Magistratu inducto, in hunc modum excidit. Cœperant finitimorum armis Reipublicæ fines turbari, vixque intra ipsas insulas, Tribunorum incuria atque inertia, Veneti tutos se credebant, sæpiùs à proximis populis piraticam exercentibus vexabantur. Hi Gradum, & Heracleam continentis oppi-

da populati, noctu in Rivoaltum descendunt, ibidemq; aliquot deprædantur onerarias. Navium custodes à Tribunis tum negligentiùs suo munere fungentibus in excubiis dispositi, non prius latrones repulere, quàm incondito clamore universam Civitatem perturbassent. Re cognita fit undique ad naves concursus, fuganturq; tumultuaria decertatione piratæ, non paucis tamen Venetorum aut occisis, aut vulneratis. Insolita clades adeò omnium animos perculit, vt quasi violata Vrbis esset securitas, & libertas, Tribunis abrogatis, unius Principis, novus induceretur Magistratus, nomine Ducis. quo pacto prudenter constitutum, ut in eo, quod titulo rectius, & augustius est, apud unum, unius nomen, & majestas supra cæteros insignis esset: &, quòd pro libertate singulorum tutiùs apud plures, administratio, & imperium pluribus, iisque Patriciis, committerentur. Anno servati orbis sexcentesimo nonagesimo septimo: urbis verò conditæ ducentesimo septuagesimo sexto primus omnium recenti dignitatis splendore Paolucius Anafestus insignitur, vir præ aliis conspicuus. Anafesto Marcellus Heracleanus successit. hunc excepit Horleus Vrsus, qui ab instituta Ducis dignitate cùm trigesimus nondum annus præteriisset, facinorosa seditiosorum manu opprimitur. Tanta rei novitate perturbata Resp. alteram publicæ administrationis formam reperit, & pro Ducibus Magistros militum sibi creavit, quorum munus annuum. Attamen & his post sextum annum sublatis, cùm se superbè, atq; insolenter gererent, ad Duces reditum est. His primùm Heraclea urbs: deinde Methamaucum imperii sedes fuit: postremò Rivoaltus. Cæterùm si Reip. benè constitutæ salus, dignitas, ornamenta, & securitas firmantur legibus: his Veneta tam sanctis semper usa est, ut non mirum, si per tot jam ætates primam illam & religionem, & nunquam interruptam libertatem pari fortuna, studioque ad nostra usque secula conservatam,

con-

conservatura deinceps sit. nam cujus origini Deum affuisse compertum est: nunquam ei humanam virtutem, & sapientiam crediderim defuturam.

Prima Venetorum Ducum expeditio ad Ravennam. DCCXXV.

HOrleus Vrsus ita quotidianis laboribus, rebusque navalibus Venetam juventutem exercuit, ut ea, quæ tum temporis quasi adhuc metu proprii exitii collecta multitudo in insulis veluti delitescebat, apud exteros demum clarior innotuerit. Hinc primùm sub tanto Duce Venetæ genti peperit decus Ravenna recepta. Parebat ea urbs Græcis Imperatoribus, quibus Veneti favebant publicæ augendæ rei studio. Civilium per ea tempora discordiarum fluctibus agitatam facilè se oppressurum vt agnouit Luithprandus Longobardorum Rex cum exercitu Ildeprandum nepotem transmisit, qui brevi urbem non tam bellicis oppugnatam operibus, quàm intestinis dissidiis proditam occupavit, fugato Exarcho. Is ad Venetam fidem confugit, Gregorio II. Romano Pontifice ad Rempublicam litteris flagitante. Missum igitur instructissimæ classis auxilium octuaginta triremium. Sed ut hostes nihil minùs metuentes faciliùs pellerentur, Horleus, ficto repudiati Exarchi titulo, evulgatoque suo in Orientem apparatu, noctu Ravennam enavigat. Ita, ubi primùm illuxit, propè urbis mœnia applicuit, jactis, quà opus, pontibus, & per muros maturato usu scalarum jubet suos in incautos descendere, uno, eodemque tempore, quo Exarchus, dato signo, cum terrestribus copiis, quas tumultuario delectu in Aemilia comparaverat, urbem clamore maximo, impetuque aggreditur. Exciti re inopinata Longobardi, Venetum jam incubantem faucibus nec repellere, nec sustinere potuerunt. Ildeprandus somno adhuc obrutus, improvisoque tumul-

tu perterrefactus, cum neque consilii quidquam, neque virium, occiso Peredæo duce, ampliùs haberet, in Vrsi potestatem devenit. Sic Ravenna Longobardico jugo erepta Græcis restituitur: atque inde Venetum nomen illustrius redditum, ac in finitimos postea acriùs, vehementiusque insurrexit.

Bellum inter Heraclianos, & Æquilios.

DCCXXXVII.

BEllum hoc civile crescentis Reipublicæ statum aliquandiu turbavit. De finibus in multos annos protracta controversia inter Heraclianos, & Aequilios: nunc assiduè, & sine intermissione toto biennio infestiùs repetita est, sæpiùs ancipiti eventu, certa demum utriusque gentis calamitate, & vastatione ambarum urbium, quæ ad Anaxi ostia sitæ erant. Præsentium discordiarum Vrsus auctor habitus, dum Heraclianis nimiùm studere creditur, adversæ partis odium incurrit: quare post multas hinc inde illatas, acceptasque clades à tumultuante populo interficitur, mutata in Principem fide vel metu, vel necessitate.

Conjuratio Gallæ in Theodatum Principem.

DCCLVI.

THeodatus Vrsi Principis filius, ac publicæ dignitatis heres, ut partes expleret optimi Ducis, cujus in primis est tueri suos, ne unquam externis pateant aggressionibus, Brundulum castrum, quod imminet ostio Athesis, quà in mare influit, firma arce muniendum, latisque vallandum aggeribus curavit: profectus & ipse in eum locum, ut opus præsentia acceleraret. Hanc nactus occasionem Methamaucenus quidam, Galla nomine, tyrannidis suspicio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

nem in Principem apud cives concitavit. Ea injecta vulgo, creditaq; cùm nimia suspecti sceleris indignitate omnium animi angerentur, facta conspiratione, ad arma concursum est, ac Theodatus ex improviso interceptus congressu iniquioris aliquanto pugnæ, sortisque, dum parati imparatos invadunt, fuga etiam sibi consulentibus, qui circa Ducem versabantur: in quem exinde Galla sceleratas manus injecit, ac dignitate, nec non & oculis orbatum procul à patrio solo relegavit. Restitutæ quasi libertatis vindici Gallæ summus Reip. honor defertur. sed cùm partam scelere potestatem per scelus exerceret, ea altero anno exuitur, effossisq; luminibus justas sui flagitii pœnas persolvit.

IN Longobardos Expeditio.

DCCLXXIII.

ADversus Longobardos Carolus Gallorum Rex, ob res præclarè gestas, Magnus cognomine, prosperè dimicavit. Eos populos ducentis ante annis ad invadendam Italiam è Scandinavia Oceani Aquilonaris peninsula exciverat Gothorum terror, exitiumque Narses, masculæ prorsus virtutis miles, qui non minùs sagaciter, quàm verè Imperatrici se ad pensum revocanti, ordiar, inquit, telam, quàm nec ipsa tu, nec maritus facilè retexet. Postremus Longobardorum Rex Desiderius, quamvis exutus viribus, armisque Gallicis Ticini obsideretur, haud tamen recuperandi Regni spem abjecerat, qui aperto amne sat commodè bellum trahebat. Quamobrem, ut urbs cum hoste citiùs caperetur, Venetorum auxilia solicitari cœpta. Hi Romano Antistiti, Regiq; Gallo sic precantibus XXV armatis navibus in Padum, Ticinumque trajecti, omni auxilio inclusum hostem spoliant; eundemq; sequenti anno victum, capto oppido, in Galliam Carolus abducit. Ex hac decora expeditione Veneti ab Adriano Pontifice in

grati animi monumentum obtinent, vt Episcopali dignitate Rivoaltus nobilitaretur, quam olim Gradentium propriam demum in Patriarchalem commutavit Nicolaus Quintus sexcentesimo, ac septuagesimo septimo pòst anno, idque muneris, honorisque Laurentio Iustiniano sanctissimo viro primùm obtigit.

Civiles Venetorum tumultus.
DCCCII.

Mauritius Galbajus Princeps, ita sibi in Reip. administratione publicum amorem conciliarat, ut filium obtineret dignitatis consortem, & successorem, pernicioso quamvis ad posteros exemplo, quod annis CC. circiter, ac LX. usque ad Principatum Dominici Flabanici invaluit: nam tum mos ille cooptandi in gubernanda Rep. socii, successorisque sublatus est. Mortuo Galbajo Ioannes filius Mauritium ex se natum in imperio collegam ascivit. Sed vt primùm juvenis mores se detexere, Venetos concessæ potestatis pœnituit. nulla erant scelera, quæ liberæ genti invisa non committeret. hæc Pater dissimulatione alebat: quare eò usque progressum, vt ex sese Mauritius omnia tam humana, quàm divina administraret. Ea propter Ioannes Patriarcha Gradensis amicitiæ jure crebriùs admonuit, ne pergerent tantis criminibus se fœdare: scirentq; libero populo imperare sibi datum. Verùm degenerant Principes in tyrannos, quando justæ admonitionis sensum excutiunt. Illi pium censorem ægrè ferentes Gradum paratis bello navibus clam provehuntur, Patriarcham fraudis ignarum capiunt, celsaque turri præcipitant exprobrantes ei, quòd Principibus oblatrasset. Infandum parricidium Venetus, aut ferro, aut igni expiandum conclamat. at interim popularem impetum compescuit delata Patriarchalis dignitas Fortunato demortui nepoti. Is nihilominus com-

missi

missi à Ducibus sceleris vindictam reposcens, conjuncto sibi Obelerio Methamauceno, ad Carolum Magnum in Galliam proficisci meditabatur, ut regia arma adversus Duces excitaret. de hoc illi moniti consilio Gradum rursus perrexerunt. Fortunatus arrepta fuga maturauit in Galliam: Obelerius cùm in Taruisinum agrum recessisset, ab exulibus Venetis, & Ducum hostibus Reip. Princeps declaratur, validaque agrestium manu adiutus, Methamaucum oppugnatum venit. Joannes, & Mauritius à suis destituti, cum se armato hosti opponere non possent, subito effugio, Mantuam petiere. Victori Obelerio publica administratio confirmatur, datusque socius frater, cui Beato nomen. Interim, quia de revocandis in urbem, & imperium Ducibus compertum est studere Heracleanos: Obelerius Aequiliorum auxiliis subnixus impigrè obstitit. nec manu minùs, quàm lingua promptus, ut Joanni, & Mauritio spem omnem in patriam redeundi eximeret, suis persuasit, non priùs à civilibus discordiis cessatum iri, quàm ipsa una Heracleanorum urbs funditus deleretur. ita commisit utrumq; populum, qui in diversa distractus continuis dissidijs, præliisque se eò usque laceravit, donec mutua clade cives, mutuoque excidio civitates ambæ conciderint. Ex eo tempore Methamaucum, & Rivoaltus insulæ habitatoribus auctæ. Cæterùm exacti Duces patria, & honoribus spoliati, Nicephorum Græcum Imperatorem adiere imploratum subsidia, quibus ad suos reducerentur. Quam ob causam Fortunatus & Obelerius veriti, ne impetrata ope pellerentur, Pipini Italiæ Regis arma in Græcos rebellium auxiliarios fautores sollicitarunt. Attamen diversum sortita est eventum Gallica expeditio, dum sanior Veneti populi pars, Angelo Baduario consulente, in eam sententiam coiret, non esse cum Nicephoro fœdera violanda. Hinc Obelerius, ac Beatus, qui contrà obstinatissimè nitebantur, popularem tumultum ut declinarent, exules urbe discesserunt, ac in

patriam concitavere Pipinum. Nec multò pòst divisum Orbem constat inter Carolum Magnum Pipini patrem, & Nicephorum ea lege, ut alter Orientis, alter Occidentis Augustus diceretur: & medius inter duo Imperia, veluti utriusque terminus, Veneta Respublica staret, tertium veluti Numen, nulliq; obnoxia majestas.

Bellum Gallicum cum Pipino.
DCCCIX.

CUm Pipino Italiæ Rege declarato bellum gessere Majores nostri, non tam hostium strage funestum, quàm suæ virtutis experimentis præclarum: atque tum primùm pro libertate deprompta fuerunt arma. maximeque hoc bellum curam Reip. sollicitam habuit. populus enim in se, vicinosque satis pollens, utrùm in procurrentis imperii Gallici impetum, ac in omnem partem valeret, non sine trepidatione dubitatum. Ea certè belli contentio fuit, ut in experimentum illata fato putaretur, an scilicet Veneta virtus imperium stabile contra omnes, ac æternum quaquaversum habitura foret. Re vera Pipini ambitio Venetos invasit, ut imperij sui fines dilataret. Nostri hostium minas sprevere primùm freti Græcorum classe sub Paulo Patricio: quo tandem discedente, propter occultas cum civibus quibusdam simultates, soli rem sedulò navarunt. Sub hæc conatur Pipinus legatione transmissa Venetos ab Imperatore Græco retrahere: idemque speciosis nominibus agit cum Dalmatis, ut horum populorum auxiliis, concessoq; usu portuum, tutiùs alienas ditiones occuparet. Nostri, quamvis neutrius censerentur imperii, Nicephori tamen rebus summè aderant, cùm id Reip. interesset. quare neque regiis in præsens postulatis, ut antea, neque Ducum adhortationibus acquievere. His commotus Pipinus bellum acerrimè intendit, parataque numerosa classe primùm Dalmatiæ

portus vexare cœpit: mox inde crebris incursibus proxima urbi loca infestare. id animo cogitabat fore, consulente Obelerio, ut occupatis in vicinia insulis, & oppidis, nulli Venetias commeatus importarentur, atque ita nostri, exclusis terra marique ad vitam necessariis, inedia tandem, ultimo obsessarum urbium malo, compulsi deditionem facerent. At Veneti, nec hosti cedendum, nec bellum remittendum rati, ut Gallum propulsarent, majores naves in anchoris juxta Meduaci portam stare jubent adversus navigia, quæ Rauenna duci credebantur, Brunduli arcem geminato præsidio communiunt: & contra fluviatiles lintres ex omnibus insulis contrahunt minores cymbas. Hæc inter Pipinus terrestri exercitu omnem littoris oram occupat, Brundulano vico potitur, præter arcem. Clodiam exindè pergens subegit, ac reliqua circùm stagnantia loca breui temporis momento in potestatem suscepit. Methamauceni, cognita vicinarum gentium calamitate, certique imminere hostem, maturè omnes in Rivoaltum confugerunt, vacua Gallis hospitia relinquentes. Ejus fugæ nuncio Pipinus graviter iratus, quia se tum deceptum spe, suisque è manibus elapsam prædam videbat. Nostri in Rivoalto confidentes ob insulæ inaccessæ situm universas Gallorum vires, & furias in circunfusis longè, lateq; æstuarijs facilè sperabant elusum iri. Interim compluribus diversi generis extructis navigiis Rex ex Albiola solvit, & ut pro comperto habuit, Venetis certum esse, aut mori, aut vincere, in eos ferociter movit innumerabili missilium jactu. illi, quibus à Classis Præfecto, cui Victori nomen, fœlici omine, in hostem promittebatur victoria, tum navium agilitate, tum rei navalis, ac præsertim canalium errantium peritia, observato aquarum in altum recursu, in adventantem Gallum à fronte, à lateribus impigrè inuehuntur. Crudele continuò miscetur certamen. hostes prædæ cupiditate trahi: Veneti pro aris, focisq;, proq; ipsa libertate, qua nihil

carius, in pugnam ruere. ob id acerrimè dimicantes memorabilem Gallorum cædem edidere. Ita fractus Pipino animus, injustæq; expeditionis præmium clades, dedecus fuit, ac fœdus discessus: immò certa mors. ubi enim Mediolanum se recepit, debacchante in semet ira, ob rem malè gestam, paucos intra dies extinctus est. Sic aduersus Caroli Magni filium prosperè pugnatum accepimus: & bono Reip. fato. nam tum primùm ob excisum Methamaucum Ducalis sedes in Rivoaltum ab Angelo Baduario, qui Gallicam dissuaserat societatem, ad publicam evecto administrationem traducta est, quò loci in posterum adeò crevit res Veneta, ut non minùs finitimis, quàm longinquis populis etiam bello par esset: ipsaq; urbs haud immeritò omnium Italicarum regina habeatur.

Bellum Saracenicum primum.

DCCCXXVII.

SAraceni superioribus annis vincendo longiùs progressi Constantinopolim, Byzantium olim, integro septennio obsedere: mox ab irrito conatu in Hispaniam navigantes, totam eam provinciam, Gothis fœliciter expulsis, occuparunt. At Galliam deinceps incursantes, victoriisq; audentes Carolus Martellus contudit, prostravitq;. Tandem barbaræ quod reliquum nationi Sicilia, Calabria, Apulia, & Italiæ pleraque patuerunt. Cum his hostibus Veneta virtus pro sociis diu se exercuit: atque tum Michaelis cognomento Balbi Græci Imperatoris precibus in Siculam expeditionem Senatus misit. Susceptum in impios hostes bellum Deus non tam læto beavit fine, sed etiam muneribus auxit, allato per eos dies ab Alexandria Divi Marci Evangelistæ corpore, ut illum pro tutelari suo numine Veneta Resp. perpetuis deinde temporibus veneraretur.

Cu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

Curicta insula expugnata.

DCCCXXX.

OBelerius, post acceptam à Pipino cladem, in Curictam insulam, hodie Vegliam, recessit: sed neque tempus, neque continuata calamitas extinxerant adhuc omnium malorum incendia, cupiditatem imperii, & ambitionem. Quamobrem excitatis media in urbe factiosorum discordiis, quærebat patriæ, ac pristinæ dignitati restitui. Illum Methamauceni cives asserebant æmulatione, & invidia Joannis Baduarii Ducis patria prohiberi: jamq; minacibus armis apparebat manu reducendum Obelerium. cùm Princeps prudenti consilio domesticos in primis tumultus reprimere aggressus, sublatis penè omnibus aduersæ factionis, Methamaucum scelestorum sedem immisso igne delevit. Secundùm hæc comparata classe in auctorem scelerum se convertit. Tenuit eò usque Curictam dura obsidione, donec vi expugnatam redegit in potestatem, ac patriæ hostem ultus est. Is oppressus jugulatur, atque militum manu digno suis criminibus supplicio discerpitur.

Carossiana conjuratio in Principem.

DCCCXXXV.

CArossius quidam nomine, clarus genere, excogitati in Ducem nefandi sceleris patricios satellites habuit. Hoc auctore contracta perduellium societas, & inita conspiratio in necem Joannis Baduarij, cui nihil aliud æquè, ac virtus, & fortuna invidiam mouit. Princeps facinorosum impetum effugio in Galliam declinauit, & Carossius publicam administrationem, quasi vacantem, inuasit. Verùm quia malè acquisitum imperium haud facilè retinetur:

Veneta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

Veneta plebs ſemper in priorem, ac legitimum dominum pari fide, Caroſſium adorta, orbatum oculis extra urbem ejecit: neque his contenta, ſociis conſpirationis ad unum conquiſitis, trucidatiſque Joannem poſtliminio ſuæ reddidit dignitati. Poſtremò, quòd is graves ſimultates cum Maſtalicia gente, cuius ſumma apud populum gratia, & auctoritas, exerceret, Gradum relegatus eſt, ne ſcilicet continuante diſſidio Reſp. gravius aliquod damnum contraheret.

Prima in Narentinos expeditio.

DCCCXXXIX.

NArentini iuxta Naronem fluvium non procul ab Epidauro ad Illyricum mare ſiti, ſuis è latebris anguium more proreptantes quotidie ferme in mercatorias Venetorum naves erumpebant. Inſidiantium fallacia ſcopulis ferè, & ſinuum fraude juvabatur. Contra prædones modò proſpera, modò adverſa fortuna viſa eſt. In primo cum illis conflictu fœdè repellimur, Petro Tradonico Duce. Hic demum ab externo præſervatus hoſte domi periit, facta ſuorum conſpiratione. incertum qua de cauſa: ſed cùm in parricidio nulla ſatis juſta ad ſceleris patrocinium prætexi poſſet excuſatio, de ſontibus ultio eſt habita. Cæterùm non priùs Narentino bello C, ac LXX annorum finis datus, quàm jugum illi genti impoſitum, dirutaq; oppida, ut hodie, quæ, & ubi fuerint, requiratur.

Bellum Saracenicum ſecundum.

DCCCXL.

VAſtabant incendiis, & rapinis Græcas cum primis inſulas Saraceni, nihilque extra injuriam, quod ferro, & igne peti poſſet. Græci proprijs diffiſi viribus, ſenſim colla-

collabante Orientis imperio, ad cohibendas hostium populationes Veneta auxilia impetrant. delectu à nostris validissimarum navium habito in hostes itum est: Venetam, Græcamque classes ductabat Joannes Tradonicus: Saracenicam Sabbas. Hic nostros juxta Crotonis littora operire statuit, quò demum loci supervenientes acre cum barbaro iniere certamen. utrimque totis viribus, animisque concursum est, & stetisset, post longum, variumque congressum, apud fœderatam classem victoria, nisi Græci ad primum ferè pugnæ signum turpiter effugissent. Exinde universus hostilium armorum connisus, & rabies conversa in Venetum, qui diu sibi, reliquisque animo, ac virtute par, ad extremum numero hostium, ac suomet labori impar lassas manus, non victas Saraceno permisit. Triremes ferme omnes, aut captæ, aut mersæ. Prospero hoc successu elati Barbari in Dalmatiam rectà nauigarunt, ut onerarias Reip. apud Tergestinos interciperent, cùm priùs singulos captivorum variis cruciatibus enecassent, atque ita omne odium tum in Venetum nomen effudissent.

Secunda in Narentinos expeditio.

DCCCLXIV.

ILlata ab Saracenis clades Narentinis invadendæ Reip. occasionem præbuit. quamobrem per ea tempora ita Adriaticum mare infestum reddebant, ut Venetiarum ora nihilo melior appareret, quàm cujusque arctissimè obsessi oppidi. Sic oppressa civitas in latrones continuò exiliendum proclamabat. non expectandum, ut mediam in urbem irrumpentes, huc usque florentem infanda barbarie fœdarent. Patres iis querelis accensi, vulgique alacritate animosa in victoriæ auspicium traducta, XXX longarum navium classem quàm celerrimè comparant, cui Ursus Baduarius præficitur, vir tanti nominis in re bellica, ut ad

evul-

evulgatum instructæ classis, delectiq; ducis nuncium Narentini reformident. ob hanc probè causam, non modò sese subeunti Baduario obiicere non audent, sed etiam supplices pacem per Legatos exorant. Hæc tutior sperata victoria Venetos præbuit faciles deprecantibus: nec alia lex deditis injuncta, quàm ut rata æstimatione, quæ damna intulissent, ex æquo, & bono ea rependerent.

Bellum Saracenicum tertium.

DCCCLXVII.

SAraceni ad consueta latrocinia reversi Dalmatiæ, & Histriæ maritimas oras depopulantur: demum Gradum per rapinam, & nefas invadunt. Ursus Baduarius Princeps in proximos hostes, & ipsi fortasse urbi ex vicinia insidiantes valido navium apparatu progressus est. Eos circa Gradum præpropero accessu, inopinoq; ita perterrefecit, ut vel ipso pugnæ indicto signo turbarit adversam classem, & in fugam converterit. Fugientem insecutus hostem non procul à Tarento penitus profligauit. Rei fœliciter navatæ testis erga Principem extitit publicus Venetorum favor. illi ab expeditione revertenti datus consors imperii Joannes filius, qui tum etiam ipse non minori virtute contra Barbaros pugnauerat.

Comaclensis pugna prima.

DCCCLXXXI.

IOannes Baduarius paternæ dignitatis heres Comaclum, quòd intra antiquæ Venetiæ limites esset, Reipublicæ uti debitum asserebat. Hac de causa fratrem, nomine Baduarium, Romam mittere statuit, ut Pontifice auctore oppidum Veneto juri cederet. Comaclenses explorato Ducis consilio asciscunt in auxilium Rauennates, & Venetum

legatum

legatum per suos fines transeuntem adorti multis vulneribus ab itinere avertunt. Baduarius in patriam reversus brevi pòst interiit. Joannes injuriam, fraternamque cædem ulturus justa classe Comaclum aggreditur, tantoq; irati animi æstu, ut oppidi non contentus expugnatione, omnes ferè illius incolas cruenta pugna ceciderit. Sed neque hæc vindictæ cursum sistit; impotens est enim iracundiæ gustus, ac sui ipsius esca, & fomes; in ipsos Ravennatium penetrat fines omnia vastando flammis, ferroque, nec prius metam cædibus constituit, quàm desideratis, qui cæderentur, cùm reliqui sibi fuga, vel in proximos montes, vel in subjectas castrorum munitiones jam antea consuluissent.

Tertia in Narentinos expeditio.
DCCCLXXXVII.

HI populi, quasi anniversarii Reip. hostes ex Illyrio Caprulas usque, inq; ipsa urbi proxima loca prædabundi advolarunt. Illos à rapinis Venetus ut dimoveret, longis aliquot rostratis insectatus, haud procul à Miculo Dalmatiæ promontorio offendit. Petri Candiani Ducis exemplo, & adhortationibus valida in prædones facta est impressio, primoque congressu res Veneta superior fuit. Cæterùm nutante fortuna, dum Candianus nimiùm victoriæ auidus in confertissimos sese hostes protrudit, ictu sagittæ perimitur. Eo casu consternata classis, cùm sine duce loco stare non posset, nudatur sensim defensoribus, & in rapaces manus tota concedit.

Hunni à Venetis victi.
DCCCCIII.

REspublica si qua vulnera superioribus bellis acceperat, ea Hunnorum spoliis lenivit. Gens illa Scy-

thica denuò ſuis excita ſedibus devicit in ipſis Italiæ faucibus Berengarium. atque inde ſtrages, ruinaſq; tectis, agriſque inferendo in Carnorum regionem ſeſe effudit: magno demum impetu erupit in hanc noſtram provinciam fama Venetarum opum. Tota igitur Venetia iis ingruentibus miſerandum in modum vaſtata; nobiliora oppida direpta, everſaq; ac inuſitatis cladibus infelices populi afflicti. Hoc rerum curſu, nulloque reſiſtente, Hunni, combuſta Clodia, nihil prætermittunt, quod noſtri, aut pati, aut timere poſſent. & cùm vnam Rivoalti oppugnationem procaci animo volverent, ad hanc paratis undecumque ratibus ſe inſtruunt. Porrò Veneti, qui adverſis in rebus ſemper invicto fuere animo, ad immaniſſimum hoſtem longè arcendum ingenti audacia, & Gallicæ quondam cladis recordatione erecti bellum procurant, exiliuntq; animoſi, præſente Petro Tribuno Principe. Manus circa Albiolam conſeritur, & res primò miſſilibus geri cœpta hoſtium ictus invalidi cadebant, quia inſtabiles, incertique. nam jaculatores barbari terreſtribus aſſueti præliis fluctuabant in lintribus. Veneti navibus firmi, veluti ſtataria pugna, hoſtes facilè turbare, ſternere, fundere, injectiſque harpagonibus in fugam datos ſiſtere, ut uniuerſi aut gladiis, aut aquis perierint. Conſtat, modico Veneti ſanguinis impendio tam celebrem de Barbaris hucuſque victoribus victoriam conſtitiſſe.

Comaclenſis pugna ſecunda.
DCCCCXXXII.

COmaclenſes, depoſita prioris cladis, & Venetæ virtutis memoria, obſeſſis viarum aditibus, in noſtros illac tranſeuntes, latronum more graſſabantur. cives ſæpiùs conqueſti, & mercatores de interceptis mercibus ingeminantes querelas Remp. ad armi compulerunt. ſed non priùs hoſtibus illata, quàm præmiſſa legatio, qua repeteretur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

tur ablatum. Et tamen tum recèpta, cùm ex Reip. lege in foro jam occupato recitata Venetum habuit & testem maleficii, & judicem noxæ. Classis cum Duce in hostile solum trajecta omnia circùm diripiendo in anceps dubiumq; periculum oppidanos adduxit. At enim contra hostem jam diu, nimiumq; reluctantem expositi classiarii, & in obstinatam gentem, munitionesq; conjectæ faces. Ita postremò secuta est deditio, restituta furta, & fides publica expressa, qua Comaclenses Veneto imperio se parituros promisere.

Impiæ Finitimorum insidiæ repressæ.

DCCCCXLIV.

SEmper Veneta Resp. circumsideri visa est ab invidia, & odio finitimarum gentium. Dalmatæ, Histri, ac Tergestini, vicini populi, veriti ne aliquando illius mole opprimerentur, in eius perniciem non semel conjurarunt. Ea propter piraticis insultibus Gradum, proximaq; loca ab his latronibus sæpè vexata, & occupata: à nostris crebrò defensa, ac recepta accepimus. Mos erat convenire quotannis in templum urbis maximum Divo Petro in Insula Castellana dicatum: ubi virgines cum propinquis aderant, quælibet nuptura cui magis, aut dote, aut ore placeret. Finitimi hostes nocturna navigatione in viciniora stagna devecti, tamdiu tacitis insidiis quievere, donec nuptialis conventus ageretur, cujus tandem certiores, facto impetu, templum adorti, armisque repentè omnia turbantes dotalem virginum apparatum depopulati sunt. Insolens hoc facinus adeò Venetæ juventutis animos perculit, ut prædones persequendos nulla mora decreverit. Levioribus itaq; advecta lintribus furta iam dividentes in Caprulanis paludibus inopinatò oppressit, tantoque ardore, ut repetita præda, latrones ad internecionem usque confecerit. Re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

fœliciter gesta actæ sunt Deiparæ Virgini grates, quod hucusque ex ipso victoriæ nomine observare licet.

Cædes Petri Candiani Ducis.
DCCCCLXXV.

SUpremæ dignitatis fastigium, quod clementia potissimùm, ac morum sanctitate sustineri debet, Petrus Candianus Quartus nullo non scelere corrupit. In Reip. gubernacula, adnitente populo, Patri Duci cooptatus imperium sibi uni asserere maluit per nefas, quàm cum aliis per leges habere commune: inde moliri insidias, & seditiones alere intrà ciues. Quibus studiis offensi Veneti proscripsere contumacem, spe dignitatis, ac patriæ repetendæ præcisa. At ille ingenio ferox, impetrata ab Rauennatibus ope, fœdis excursibus lacessiuit rem Venetam. Patre extincto hunc tamen eumdem civitas, quem jure odisse debuerat, populari prorsus levitate in pristinum honoris gradum exulem revocavit. Sed brevi, ut populum suæ instabilitatis pœnituit, ita Candianus meritas tyrannicæ administrationis pœnas dedit. Reversus enim in patriam, remoto pudore, ac metu, more veteris impotentiæ grassabatur. priore abdicata conjuge, VValdertam Oberti Hetruriæ Principis filiam duxit: & hac elatus affinitate omnia pro libidine gessit. Quæsita juris specie, qua velaret ambitiosos spiritus, in Opiterginos, ac Ferrarienses, inconsulto Senatu, movit, ut repeteret prædia, quæ sibi dotis nomine assignata jactabat. in præstantiores quoque viros suam sævitiam, ultionemq; confictis criminibus explevit. Postremò, ut cœpit vindicem populum, conscientia scelerum, domestico tyrannorum tortore, reformidare, regias domos communivit, & in arcis usum forti præsidio firmauit. Interim Venetus avitæ libertatis omnino memor arreptis armis conatus est intra tecta impium Ducem aggredi. Sed,

ut ſe cominùs repulſum ab cuſtodibus ſenſit, alti furoris arma faces, & ignem in atrium ejaculavit, quo inteſtinus hoſtis ſubcenſus illuſtre civibus pervicaciæ ſpectaculum præbuit. Spretæ apud iratam plebem captivi preces, ac nequicquam pro infante filio deprecantis. utrique fauces eliſæ, & cadauera in macellum abiecta, memorabili exemplo puniendæ tyrannidis, ne quis ad imitandum ſcelus ſupereſſet.

Hiſtria, & Dalmatia in ditionem receptæ, euerſi Narentini.

DCCCCXCVII.

Regna, & imperia tunc collabi viſa, cùm primùm ab avita religione, & juſtitia declinarunt. duobus his fundamentis deſtitutum Orientale imperium eo tempore corruit, quo Imperatores ſacrilegum cum Deo, Diuiſque bellum geſſere. Inde Principum contemptus, civium querelæ, ortæ ſeditiones, & diſcordiæ: adeò Græcorum vires eneruatæ, ut in poſterum, non fœderatis opem, non ſuis jam deſperatis rebus auxilium ferre poſſent, vel contra domeſticos, vel adverſus externos inſultus. Cùm itaque gliſcerent ubique tumultus, hi potiſſimùm in Illyricis invaleſcebant. Hiſtri, & Dalmatæ à finitimis montana incolentibus, & præcipuè à Narentinis perpetuis rapinis divexabantur. Igitur cùm ſe à tantis calamitatibus eximere propriis viribus nequirent, miſſa ad Venetos legatione, ſe, ſuaſque urbes, & liberos Senatui permiſerunt. at non priùs in tutelam recepti ſunt, quàm explorata Græci Imperatoris voluntate, ne quidquam in fœdera committeretur. Hoc facto, Petrus Urſeolus Princeps claſſe lectiſſima inſtructus confeſtim in prouinciam tranſmiſit, & primùm in Hiſtriam. Ad Venetarum triremium appulſum primi omnium Parentini alacres ſe Venetæ poteſtati ſubmiſerunt:

hos

hos ſecuti Polani, pleraque alia caſtra, & quacumque Veneta claſſis pergebat, quæ dederent ſe oppidorum legati occurrebant. omnes benignè appellatos Princeps cum muneribus, ac priuilegiis dimiſit. Mox in Dalmatiam trajectum, ubi Jaderenſes in Reip. fidem ultrò jurarunt, evulgataque illorum deditione, reliquæ ferè omnes urbes, non tam, quæ littoreis, quàm quæ mediterraneis in locis ſitæ erant, ſe Venetorum fidei commiſere. Sic tum nota omnibus Reip. æquitas, juſtitia, & mite imperium ad ſe volentes pertraxit eos populos, & retinuit humanitate magis, quàm vi. quo gubernationis genere allectæ finitimæ gentes ultrò Reip. leges amplexatæ ſunt. Corcyra tamen nigra, hodie Curzula, & Leſina, olim Pharia, illas detrectantes maluerunt omnia pati, quàm ſeſe tradere. Urſeolus, ne aliqua remanerent in provincia bellorum ſemina, quibus demum in deditis jam populis ſeditiones naſcerentur, decrevit armis uti, ubi Veneta clementia locum non inveniſſet. cùm interim repugnantium animos partim ſpe, partim metu tentaſſet, claſſem admovit, & quemadmodum hoſtem primò non violenter terrendum cenſuit, quòd voluntariam deditionem non deſperaſſet: ita ſi plus æquo protraheret ſpem, ſe nihil hoſtile prætermiſſurum minitabatur. Terra marique acri obſidione preſſi non diu reſtitere, quin deditionis ſigno clementiam, ac virtutem Ducis implorarent. Pharii diutiùs, acriùſq; reluctati ſunt. loci quippe natura, ſituque aſpero ſe inexpugnabiles arbitrabantur. Veneti adverſus obſtinatum hoſtem pertinaciter dimicantes magno impetu tentarunt irruptionem in arcem, tantaq; à noſtris miſſilium multitudo fertur emiſſa in propugnatores, ut hi, ceu denſiſsima grandine obtecti, præſidio tandem decedere, ac mœnia vacua relinquere cogerentur. Suis itaq; defenſoribus nudatum oppidum occupatur, ac ſupplicium de iis ſumptum eſt, deditionem qui diſſuaſerant. His peractis in Narentinos itur: horum caſtra,

ſtra, totaque regio latis vaſtationibus perpopulata, ac diruta, deletumque cum ipſis oppidis pervicaciſſimæ gentis nomen. Sic libuit aliquando crudeliſsimi hoſtis rabiem, & ſævitiam pari crudelitate, ac furore multaſſe. Ita igitur Narentini everſi, acquiſita Hiſtria, occupata Dalmatia. Victrici claſſe reuerſus Urſeolus ab effuſa civitate veluti triumphans excipitur, decretumq; à Patribus, ut deinceps Dux Venetus Dalmatiæ quoq; nobiliſsimæ provinciæ Princeps appellaretur.

Bellum Saracenicum quartum.

MV.

FUneſto iterùm agmine Saraceni petentes Italiam, poſt ſubactam Capuam, Barium in Apulia terra marique oppugnabant. qui obſidebantur, à fame hoſte interno ac inexpugnabili mortalibus malo non minùs preſsi, quàm à circumſidentibus Barbaris, jam ſe hoſti permiſiſſent, ſi eò ampliùs Veneti rei frumentariæ, & militaris apparatus auxilia retardaſſent. quare iis laborantibus opportunè ſubvenere fortiſsima claſſe, quam militibus & commeatibus non mediocriter inſtructam eduxerant: cęterùm vehementiùs in Saracenos res geſta, recenti adhuc memoria acceptæ ad Crotonem cladis. At verò à noſtris non tam Barium obſidione liberatum, quàm ex ipſo hoſte, multis ex illius triremibus in conflictu disjectis, reportata victoria graviſsimo quidem exitu nobilis, ut Saraceni toto mari depulſi non ampliùs ab eo tempore claſsibus oras Italicas appetere auſi fuerint.

Pugna

Pugna cum Adriensibus prima.

MXV.

OTho Urseolus Petri Ducis filius ad Reip. gubernacula delectus expeditionem in Adrienses suscipit, quòd popularentur Venetos fines. Infenso hosti tumultuario delectu occurrit, Lauretumque ad Padi ostia aggreditur. Principis celeritas magnam Adriensibus trepidationem incutit, Venetoque victoriam parit. Cruenta pugna profligati, & à præsenti populatione repressi; ac, ne quid ampliùs simile in posterum molirentur, cohibiti.

Bellum in Murcimirum Liburniæ Regulum.

MXXIII.

HOc anno Murcimirus Liburniæ, vulgò Croatiæ, Regulus prædabundus in Jaderensium fines irrumpens Venetos ad arma traxit. Ne igitur illata fœderatæ genti impunita esset injuria, nostri ex improviso feruntur in hostem, atque uno quasi impetu profligatum in suorum montium anfractus, & latibula cum cæde propellunt. Fugatis Liburnis, eò tamen usque instant donec ad victoriam nihil ultra prædam deesset, quam uberem, & sanè luculentam accumulant. Hæc res non minùs Murcimiri temeritatem castigavit, quàm turpis antea fuga. Cæterùm petenti data pax, quam cum potentioribus colendam, neq; æmulatione potentiæ validiores irritandos suo malo didicit.

Prima Jaderæ defectio.

ML.

IAderenses fidei religionem, quæ annis LIII cum Venetis jurejurando intercesserat, voluntaria defectione

pollue-

polluerunt sese Regi Pannoniæ dedentes: vicinis quoque urbibus sollicitatis, ut detestandum exemplum ejusdem fraudis imitatione comprobarent. Patrum animos inexpectatus tantæ novitatis nuncius summè perturbavit. nisi enim primo quoq; tempore expedita classis in Dalmatiam navigaret, non multò pòst reliqui ejus provinciæ populi defecturi videbantur. Dominicus Contarenus Princeps in expeditionem profectus Jaderam eo impetu oppugnavit, ut illa assiduè concussa muralibus tormentis, fugatisq; Pannonum auxiliis, ne excisa à fundamentis ignominiæ suæ testis esset sempiterna, novo fidei sacramento obstricta fuerit. Haud parùm profuit urbs vi recepta; nam à cæteris Dalmatiæ oppidis, illius expugnatione audita, fides servata est Venetis.

Bellum Normannicum primum.

MLXXX.

Venetorum auxiliis sæpiùs stetit res Græca, si annalibus credendum, & præcipuè, quo tempore Normanni, Guiscardo Duce, maritimam Macedoniæ oram cædibus, ac rapinis complebant. Ea de causa Græci, ut prospicerent suis accisis rebus, adversus recentes hostes probatam in alios Reip. opem implorant. Quare nostri amicæ genti gratificantes validarum triremium numerum comparant, & Dominico Silvio Duce in Normannos pugnaturi ex urbe discedunt. Pervenere ad Dyrrachium tum obsessum, datoque pugnæ signo in aduersam classem fecere impetum. Hostes Venetas triremes non minori impulsu excipiunt, quàm illæ in suas raperentur: certamen utrinq; suboritur cruentum, & nostri præliari pro ipsa patria libertate, non pro sociis, videbantur. Diu ancipiti eventu res gesta, tandem disiectis hostibus, submersis, actisq; in fugam navibus, mare Dyrrachinis antea occlusum, & securitatem

aperuit, restituitque Silvius magna Venetæ gentis fama. Attamen, quia fortunæ vires instabiles sunt, & repentinæ mutationes, bellum hoc à nobis prosperè confectum brevis secuta est quies, pulso ab imperio Nicephoro Botoniate, & vi illud occupantibus Comnenis. Normanni tumultibus, ac seditionibus, quæ per id tempus Constantinopoli gliscebant, pellecti, reparatis denuo viribus, Dyrrachium regressi adoriuntur, occupantque. Veneti, Græcis rursum supplicantibus, insequenti anno in eosdem hostes navalem conflictum experiuntur; diverso tamen exitu, quamvis eodem ferme loco, & Duce. Numerosissima Venetorum classis adeò dissipatur, ut ex navium multitudine, quas Princeps eò duxerat, nullæ penitus euasisse dicantur, præter parvum navigium, quo ipse cum paucis aufugit. Senatus in Silvium omnem belli cladem confert: eidemq; summo Magistratu abrogato, Vitalem Falerium substituit. Sed cùm sub novo Principe classem reparasset, non minorem altera cladem passus est, haud longè Corcyra, quarto pòst anno. Inde satis constat bellum non eos semper sortiri exitus, qui sperantur, & plus sæpè auctoritatis sibi vindicare fortunam, quàm Ducum virtutem, & ingenium.

Bellum Syriacum primum.

MXCIX.

DEcreta in Christianæ Religionis hostes expeditione apud Clarum-montem Arverniæ oppidum, adhortante Vrbano II. Pontifice, Veneti ne piæ, communique causæ viderentur deesse, classem, CC navium vt memoriæ proditum est, compararunt in id bellum, in quo diviso duas in partes mortalium genere, hinc pietas, inde fæda superstitio depugnabat. Validissimo apparatui Præfecti summo cum imperio dati sunt Henricus Contarenus Ca-

stella-

ſtellanus Antiſtes, & Joannes Vitalis Michaelii Principis filius, morum pietate, & rei maritimæ peritia viri, quibus, ut par erat, res publica, & Chriſtiana committeretur. Belli deſtinata ſedes Hieroſolymorum civitas. Hæc è Barbarorum manibus ut eriperetur tranſportati in Aſiam magni exercitus, & noſter penè orbis ſub ſignis peragratus. Porrò Veneti ſacræ militiæ dato nomine, in provinciam navigantes, ubi Rhodum appulere, à Piſanis probroſis contumelijs excepti odio ne, an invidia, minùs conſtat; an potiùs inſtigante Alexio Imperatore Græco, qui Syriacam expeditionem noſtris Principibus invidebat. Illi in certamen vocati juſtas temeritatis pœnas exolverunt, ex quinquaginta navium claſſe vix duabus & viginti fuga ſeruatis. captivæ tandem redditæ, quòd bello Chriſtiano inſeruirent, & quòd ſatis eſſet viciſſe. mirum quàm id magnanimitati, & clementiæ Venetis ceſſerit. Exinde noſtri Duces Joppen ingreſſi totius belli moderatorem Gothofredum Bolioneum adiere conſulturi quò eſſent arma dirigenda. Is, laudata Venetorum virtute, expugnandum Porphyriten indixit. Dum itaque oppidi ad radices Carmeli montis poſiti paratur oppugnatio, gravi morbo laborare Bolioneus fertur, qui, fugatis, profligatiſq; ſæpiùs in acie Barbaris, urbem, ſacrumque ſolum receperat, poſt unum, alterumve ab obſidione menſem, cùm omnium primus effractos machinis muros conſcendiſſet. Eo nuncio commoti Venetæ claſſis ductores feſtinavere Hieroſolymas. Aegrotum Regem morti jam proximum vix allocutos Balduinus Regni ſucceſſor perhumaniter excepit. Tandem ſacra venerati loca ubi in caſtra rediere, oppugnatione acriùs repetita, Porphyriten occuparunt. Mox Tyberiadem, quam nullo ſucceſſu Galli erant aggreſſi, noſtro accedente robore, in Venetorum manus conceſſiſſe, facta ab incolis deditione, teſtantur annales. In hunc igitur modum functa pro Chriſtiana Rep. maritimo, terreſtrique bello ex Syria in Adria-

ticum classis Veneta relata urbem, triumphi specie, barbaris onusta prædis ingressa est.

Bellum Normannicum secundum.

MC.

QUoniam iterùm repetitis vastationibus universum ferme Græciæ, & Dalmatiæ tractum exhauriebant Normanni: idcircò etiam ad arma rursus, navalesque apparatus contra inquietos hostes itum est. Veneti cum Pannoniæ Rege, cujus urbes ab iisdem graviter vexabantur, icto fœdere, in Apuliam armatis navibus properarunt, prudenti consilio, ut hostem ad sua tutanda ab alienis invadendis retraherent. facta itaq; in hostilem provinciam irruptione, ingens circumquaque immissus terror, trepidansque Brundusium, proximaque alia castra ultrò se dedidere. Classis, rapta non modica ex mediterraneis præda, ad suos rediit, & avocato hosti pacem dedit, sic Dalmatis, Græcisque pristina securitas restituta.

Bellum Syriacum secundum.

MCIV.

REceptas Hierosolymas, post Gothofredum, Balduinus fraternæ virtutis, atq; fortunæ heres administravit: & ut apud Christianos tantum imperium stabile, ac diuturnum constitueretur, pergebant Veneti novas semper copias, novosque commeatus in Syriam transmittere. Sed quia maximè ad illius securitatem videbatur opportuna Ptolemais si caperetur, in hanc unam oppugnandam summo studio incubuere. Itaque Ordelapho Falerio Principe, C navium classis mira celeritate transmarinis appulsa littoribus in Ptolemaidis conspectum se dedit, conjunctisq; cum Balduino viribus, urbem, quam ille antea pedestri

milite frustrà tentaverat aperto mari ad omnes suppetias, veluti inexpugnabilem, sic maritima obsidione fatigauit, ut supra spem citiùs in Christianorum jus, ditionemque venerit. Ptolemaide capta, Sidonem trajectum est, quæ viso classico apparatu portas aperuit; & alia etiam vicina oppida victricibus armis succubuerunt, postquam oppugnari cœpta. Inde nostri ad Pharamiam circa Nili ostia munitam arcem advecti, inita fœliciter pugna, deturbatoque vi præsidio illam à fundamentis evertunt. Sic demoliti piratarum receptaculum, maris usum Christianis in Syriam navigantibus recuperant. Balduinus ut se gratum præberet, effusus in munera Venetæ Reip. in Ptolemaide sacram ædem, forumque concessit, & ut eodem, quo Galli, jure fruerentur: eamque compluribus aliis priuilegiis in toto Hierosolymitano regno donavit.

Bellum Patavinum primum.
MCX.

Fatale ferme genti Venetæ videbatur, ne post Syriacas victorias, diuturno otio torperet; sed ut terra pariter, ac mari imperium extenderet ita de finibus orta cum Patavinis contentio. His, qui à Taruisinis, & Ravennatibus accepto auxilio superbi ac feroces ferebantur, obviàm jere Veneti circa Bebianam turrim, ut opportuniùs à finibus arcerent. Levibus primùm certaminibus dimicatum: postremò, ut in confertam, ac furentem pugnam ventum est, pro Venetis stetit victoria magna hostium cæde, & captivitate: Qui superfuere, correpta fuga, ab Henrico Imperatore tunc subsistente Veronæ exorare properarunt subsidia. Cæterùm supplicibus ille haud manu, sed consilio profuit: ut omisso novarum rerum studio circa fines pacem,& amicitiam cum Venetis inirent, discerentque conside-

siderandum prius, quàm aggrediendum quidquid præter opinionem potest belli contingere.

Jaderæ secunda defectio.

MCXVII.

ITerùm Jaderenses, Veneto ab urbe pulso Magistratu, defecere ad Pannoniæ Regem. hic violata fœderum sanctitate, in quæ cum Rep. adversus Normannos hostes pridem juraverat, quasvis eidem amicas, deditasque urbes, quibuscumque illecebris aut donariis, aut pretiosa supellectili, quodque magis in præsens congruere videbatur, specioso libertatis nomine ad se pellicere conabatur. Venetiis cùm certa iterati criminis fama innotuisset, extemplò parata classis, quæ rursus Dalmatiam peteret. Prospera navigatione Venetus Princeps ut applicuit, subitam molitur urbis oppugnationem, effususque in agrum latè omnia populatur. Pannones, qui præsidio erant, haud territi erumpunt, classiariosque provocant in terrestrem congressum. Hostem docet experimento Ordelaphus, nihil interesse virtutis terra, an aquis dimicaretur. quamobrem tanto impetu è navibus exilit, prælium capessit, ut fusi, dissipatique sint Pannones, tota breui cedente Dalmatia. Hac enim insigni victoria, suorumque fautorum strage exanimata Jadera rediit in obsequium, conditionibus victoris arbitrio acceptis in pœnam admissæ defectionis. Inde Sicum, nostris Sebenicum, oppidum receptum, moxque vetitum arcis muros, à Veneto milite subrutos, in posterum reparare, ne oppidum munimento confisum deficeret. Princeps ad hæc, æquabili planè fortuna, Liburniæ montibus superatis, hostium reliquias adhuc palantes vel cecidit, vel in captiuitatem traxit: atque ulteriùs in provinciam penetrans quotquot sese obtulere castra, arcesque inopinato armorum terrore victor subegit. Hinc Venetus Dux

novo

novo Croatiæ, siue Liburniæ Principatus titulo auctus. Tandem recepta Dalmatia, propagatoque imperio clarus Venetias rediens, triumphum captivorum pompa nobilem, nec antea in urbe visum, primus duxit: reportataque de Pannonicis cohortibus vexilla templo suspendi Senatus iussit; ad excitandam scilicet virtutem gloriosum posteris victoriæ monimentum.

Bellum Pannonicum primum.

MCXVIII.

FAma rerum in Liburnia gestarum per Pannoniam gliscens universam regionem in vindictam sollicitat. Maximi apparatus exercitus, & bellicosissimæ gentis suis veluti sedibus excita potentia Venetos fines more circumfusi amnis irrumpit; recentibusque fortuna invidente victoriis breve sanè tempus ad eas recensendas, quin ad recipiendum spiritum vix mora conceditur. Patres igitur anxii de retinenda Dalmatia opportunam classem decernunt adversus ingruentem hostem quæ eodem Falerio Duce transmissa explorat circa Jaderam hostilium castra disposita, ductoque ingentis operis vallo vetitum descensum, nec minùs interclusum obsessis auxilium. Falerius omnia experiundo ut laborantibus præstò sit, ad pugnam è munitionibus elicit Barbaros, ratus quòd faciliùs inter dimicandum intromitterentur auxilia. Ita bellum hinc inde atrox conseritur, & miseranda conspicitur strages, serò ad neutram partem se inclinante fortuna: ad extremum Ducis interitus, qui dum optimi Imperatoris explet munus, non tam consilio, quàm manu præsens, occumbit, nostrorum perturbat animos, & Pannonas ferociores reddit. miles itaque suo Duce orbatus fluctuat, turbatisque ordinibus, trepida ex fuga dispersus victoriam hostibus cedit. Tantæ cladis nuncius spem conservandæ Dalmatiæ Patribus omnem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

nem ademit, quòd jam ſuperiores multitudine Barbari undique per provinciam militari licentia diſcurrerent. Sed victoriæ nuſquam temperantibus placuit Senatui non armis, verùm obviàm ire precibus, cùm & id cenſeri debeat honeſtum, quòd tuendæ Reipubl. cauſa ſit factum. Miſſi igitur legati quinquennales inducias impetrarunt.

Bellum Syriacum tertium.
MCXXII.

QUis non admiretur invictum, celſioremque Populi Veneti animum, qui cùm ad retinendam Dalmatiam arma deberet conuertere, potiùs in remotam longè regionem mittebat, quippe alacriùs pro ſociis, quàm pro ſe: magiſque pro religione, quàm pro imperio dimicabat. In Syriam ſub hoc tempus denuò vocatur, quia Parthi ad inſtar grandinis, nimborumque omnia cædibus ac funeſtiſſimis prædis evertebant. Calliſtus Romanus Pontifex noſtros ſpe gloriæ concitos permovit in Barbaros, qui captum Balduinum Regem Charras in vincula adduxerant. In ſacram itaque expeditionem Dominicus Michaelius Ordelapho ſuffectus CC diuerſi generis nauium claſſem Cyprum verſus traducit, eoq; loci audita Joppenſi obſidione, ad hanc ſoluendam ſtatim proras conuertit. Certior in portu ſedere hoſtes uni tantùm rei intentos, ut intercepto commeatu maritimo, tandem ſe ultrò dederet oppidum fame domitum, in eos plenis velis, incitatoque remige ſeſe immittit; validaque impreſſione facta tantus iiſdem pavor injectus, ut oppreſſi, cæſique ſint antequam, quid facto opus, dignoſcerent. varia itaque ſtrage, & captivitate mulctatis Barbaris, Joppe magna Veneti nominis celebritate ab excidio vindicata, hoſtilemque omnem claſſem noſter prædatus miles ingenti, & locuplete præda factus eſt ditior. Poſt hæc Michaelius Hieroſolymas perrexit,

ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

utibidem cum Varimundo sacræ urbis præsule de belli ratione decerneret: Tyros expugnanda deligitur conjunctis exercitibus, quòd non tam situ, quàm opere munitissima haberetur. Reparata protinus classe, & ex Joppensi portu destinato littori appulsa, simul urbi insultantes fœderatæ acies, pari tantæ virtutis eventu ea se breui potiri posse confidunt. at dum spe longiùs in obsidione tempus protrahitur, certo ne an ad invidiam ficto auctore, terrestres inter copias rumor emanat expeditissimum obsessis adventare auxilium, & hinc fugam Venetos meditari. Michaelius ubi primùm fœdam in se, suosq; calumniam percipit, ad stabiliendam in sociis Venetæ constantiæ fidem ademptum singulis suis nauibus omnem apparatum nauticum apud confœderatos, ceu fidei pignora, deponit, ut inde constaret, inviolabilem apud Venetos fœderum sanctitatem neque eorum animos vel adversa, vel prospera unquam nutare fortuna. Hoc fidei documento ab Veneto Imperatore socii confirmati. Verùm qualiscumque de maturatis auxiliis rumor hactenus increbuerat haud vanus extitisset, nisi interceptæ essent litteræ, quibus à Damasceno Rege monebantur obsessi forti durarent animo, intra paucos dies auxiliares manus affuturas. Memoriæ proditum, id nostros resciuisse è litteris, quas pedibus appensas aerius nuncius columba deferebat obsessis, cùm ea prætervolans ad ingentes Christiani exercitus clamores concidisset. Nostri opportunam rei benè gerendæ occasionem nacti alato tabellario fictas refigunt litteras, quibus Tyrii admonerentur, non esse cur à Damasco expectarent auxilia: undique hostilibus armis obsepta itinera: proinde parerent tempori, ac necessitati. Opportunum commentum votis cumulatè respondet: Tyrii siquidem sese destitutos dubio procul arbitrati, exacto quinto obsidionis mense deditionem faciunt. Ingressi urbem fœderati milites murorum, turriumque pinnis Christiana signa præfigunt, Veneta scilicet

licet Hierosolymitanis immixta. Demum id ex fœdere obtinuit Resp. ut Tyri, receptæque Ascalonis, urbium tertia pars sibi libero jure traderetur; probatissimum virtutis, deque re Christiana benemerentis argumentum.

Bellum cum Græcis Imperatoribus primum.
Jaderæ tertia defectio.

MCXXV.

FLorens in Asia Venetorum fortuna Græcorum iis attraxit invidiam. Calojoannes Imperator ob partam de Tyro victoriam Reip. fœlicitate offensus, & utcumque nociturus nihil non tentare, ut prosperos bellorum successus moraretur, atque omni Syria deturbaret. Hoc assequi fraudibus cùm non posset, ultrò indictis armis hostem sese profitetur, nisi quamprimùm classis in Adriaticum rediret. Nostri minas parvi facientes susceptam expeditionem non tam necessaria, quàm illustri contentione prosequuntur. Sub hæc Græcis in vicina Venetæ urbi loca irrumpentibus, cumque tutum nihil nauigantibus pateret obsesso mari, Michaelius subito recursu deflectens in Græciam, Rhodum primò, Chium exinde præcipua Orientalis imperii propugnacula aggressus summa belli prosperitate expugnat. pari mox fortuna nonnullæ in Aegeo insulæ vi captæ, Methone occupata, eiusque arx robustissimo communita præsidio. Hæc victoriæ fama Græcorum repressit insultus, & ab eorum clasibus nostrum mare vindicta purgavit. Nec minùs Jaderam compescuit, quæ tertiùm rebellis quodam veluti contagio Spalatum, Traguriumque infecerat. Receptæ Jaderæ mœnia ubi solo adæquata, reliquis pœnæ documentum præbuere. Aliquot maritima oppida, quorum fidem Pannones tentaverant, promotis triremibus nostris conseruata. Sic fortissimus imperator Syriæ, Græciæq; ora uniuersa in Illyrium usque partim armis domita, par-

tim ab hostilibus injuriis vindicata, biennio pòst in patriam lætis acclamationibus reversus est.

Fanenses libertati restituti.

MCXXXX.

FAnum-fortunæ per ea tempora fortasse proprio numine veluti desertum à proximis Pisauri, & Senogalliæ populis crebris oppugnationibus infestabatur, hosti haud dubiè cessurum nisi ad notam Venetæ virtutis fortunam confugisset. Hac una favente servatum est. missa quippe in subsidium classis cum hostibus prælium miscet, partaq; victoria Fanensibus libertatem restituit. Asserta civitas, ne tanti beneficii memoria intercideret, multos sese annos, stato pro viribus tributo, Reip. obnoxiam præstitit.

Bellum Patauinum secundum.

MCXLIII.

PAtavini Venetos iterùm fines turbantes Meduaci fluminis aggeres non procul à Gambarariis proscindere conati sunt, apertissimo Reip. detrimento, ut per circumjacentes agros diffusæ aquæ limosis, sterilibusque paludibus urbem nostram obsepirent. Sed missis à Petro Polano Principe in turbidos hostes pedestribus copiis, res bellica strenuè gesta est, commisso ad Tumbam certamine, quo Venetus robore, animoque superior Patavinos devicit, cepitque ex eis trecentos ac quinquaginta notæ nobilitatis viros. At primatibus Patavinæ urbis testantibus, id in Veneti nominis odium haud fuisse factum, captivi ad unum remissi sunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

Bellum in Rogerium Siciliæ Regem pro Græcis. MCXLIX.

HIs temporibus Hydrunto emissus miles Rogerii Regis ductu extremum Orientalis imperii moliturus erat excidium. Is enim pro libidine efferus in Ionio mari, quod per summum scelus, & avaritiam Imperatorius Quæstor classe nudaverat, Corcyram, Thebas, Chalcidem, nullo prohibente, occupavit: inde infestis agminibus in Peloponnesum raptus opimas quoque Bizantii prædas affectabat. Tantis malis Græcus Imperator oppressus ad Remp. veterum injuriarum oblitam, legatos exoratum misit, ut pro imperij incolumitate tunc etiam contra progredientem hostem arma distringeret. Nostri ex instituto turbatis amicorum rebus præstò affuturi, validam navium classem in Corcyram decernunt præfectis maritimo apparatui Joanne, & Rainerio Polanis. Rebus ad votum succedentibus, Corcyrenses primò, captis Siculis triremibus XIX, hostili jugo exempti: mox insula necessariis munita præsidiis, in Siciliam belli incendia translata: faciliùs triumphandum erat de hoste res alienas haud ampliùs invasuro, cùm suarum defensioni parùm sufficeret. Trajectis Venetis nullum Sicilia funestæ cladis genus non est experta, pagi vastati, ædificia incensa, atque incolarum permulti in captivitatem abducti. multa ubique strages. Nec mirum, sævit enim sui quoque impotens animus, ubi impotenter irritatur, maximè ut iis opem ferat, quibuscum amicitia, fœdusque intercedit. Ita igitur Græcum imperium ea tempestate Venetis armis non solùm, ut sæpè antea, defensum, sed antiqua eidem servata majestas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

Cum Finitimis navalis decertatio.

MCL.

Dominico Mauroceno imperante adversus finitimos populos, seu veriùs piratas, pari fœlicitate pugnatum est. Sex longæ naves urbe emissæ totidem Anconitanas biremes intercepere, extorta ab latronum manibus rapina, interemptoque duce. Sed in Polanos, & Histros piraticam quoque exercentes majori apparatu transmissum. Pola obsessa in obsequium rediit ea lege, ut Veneto Principi in bellum proficiscenti daret auxilia, eadem pœna mulctati Aemonenses. Demum cum Anconitanis contracta societas, percussumque fœdus in communes hostes cum Siculis. Sic Resp. aut metu, aut amore vicinas, remotasque nationes sibi conciliare potuit.

Victoria de Vlrico Patriarcha Aquilejensi.

MCLXII.

Vitale Michaelio Duce hujus nominis II bellum decernitur in Ulricum Patriarcham Aquilejensem. Hic indignè ferens Gradensem sibi Metropolitano à Romano Pontifice prælatum, cum auxiliaribus Carnorum exercitibus Gradum invadit, ejectoque Antistite, plurimam inde tum profanam, tum sacram prædam exportat. Veneti subsidia oppressis allaturi, antequam delerentur, ad primos tumultus accurrunt, Gradumque armatis triremibus delati in obvios hostes eò vehementiùs, quò iis numero impares, irrumpunt. Verùm quia pro subditis injustè lacessitis bellum gerebatur; post ancipitem diu conflictum, Carnis turpissimè fugatis ad nostros deflexit victoria, nihil inde cessatum ab armis, Ulricus in captivitatem ductus, Gradum receptum, & libero marte per Carniam

excur-

excurſum: ſic tota provincia ceſſit in prædam. Rem admodum præclarè geſtam poſtremis Bacchanaliorum diebus anniverſarii ludi teſtantur. Cæterùm ut exteris gentibus id quoque Venetæ benignitatis, & clementiæ conſtaret exemplum, Ulrico cum reliquis captivis priſtina libertas à noſtris ultrò reſtituta.

Pugna cum Adrienſibus ſecunda.
MCLXIII.

PEr eadem tempora Adrienſes accita vicinarum gentium manu Venetos fines territarunt, ab Imperatore Federico Aenobarbo ad arma ſollicitati, qui Alexandro III hoſtis implacabilis noſtros Pontificiæ majeſtatis cultores, propugnatoreſque acerrimos ſummè oderat, vaſtarunt illi Caputaggeris, & Lauretum multa abacta præda. Hanc noxam ulturus Venetus, ſcripto tumultuariè exercitu, in populatores irrupit. Verùm cùm illi ſe fuga ſubduxiſſent, pari ſævitia agros, vicoſque ſubvertit. At nullum memorabile prælium cum fugaci populo initum; ex concepto tamen pavore ita ejus vires attritæ, ut nihil ampliùs in Rempubl. attentarit.

Bellum cum Græcis Imperatoribus ſecundum.
MCLXX.

FUgatis toto Adriatico piratis, producto imperio, edoctis experimento Siculis, quantum polleret Reſp. reſtituta oppreſſis libertate, ictiſque fœderibus cum finitimis populis, nulla circùm arma ſtrepebant: atque jure, poſt magnas victorias magna quoque, & diuturna pax ſperabatur. Sed inimica noſtræ proſperitatis fortuna, quæ pacata erant, turbavit, graves ſerendo ſimultates inter Emanuelem Orientis Imperatorem, & Guilielmum Siciliæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

Regem, cum quo Resp. sub id tempus fœdus inierat. Græcus bellum moturus in Siculum Venetos in societatem adsciscere nitebatur: verùm nostri fœderum leges sanctè colentes negarunt auxilia, quæ in amicum Principem peterentur, Emanuel ea propter versus in rabiem, quæ arma contra Guilielmum compararat, in Remp. sine belli denunciatione convertit, vocatoque in belli aleam Pannone, hic Spalatum, Tragurium, pleraque alia Dalmatiæ oppida, suo Regno adjecit. Jussum intereà ab Senatu ut negotiatores Veneti omnes tota Græcia decederent. At ubi videt Emanuel nostros datæ fidei, & amicitiæ (rarissimum in adversis exemplum) esse tenaces, quod vi non poterat, fraudibus assequi studet. Destinatis ergo oratoribus sibi fore gratum profitetur, si Venetæ naves in Græciam ad mercimonia rursus traducerentur. Nostri, qui non nisi maturatè in arma provocari consuescunt, permissa suis in Græca emporia navigatione veteres amicitias renovant, modò cum Guilielmo inita societas non abrumperetur. In hanc igitur sententiam ivere Constantinopolim legati. At nihil expectari poterat ab Græco hoste, quod fallaciis non scateret. Primùm itaque legatos non admisit: deinde, qui ex Venetis mercaturæ operam dabant, constituta ad inauditum facinus die, toto imperio conquisitos in vincula conjecit, interceptisque navibus eorum merces in fiscum redegit: legatos etiam violasset: sed hi trepida fuga dilapsi patriam petiere. Defixit impia rei atrocitas Patrum, Populique animos, & deliberato omnium ordinum suffragiis bello, validissima expeditur classis centum longarum navium, quas totidem intra dies diligens fabrorum cura compegit, absolvitque studio festinantis vindictæ: sic annales produnt. Hæc minoribus adaucta navigiis Vitalis Michaelii Principis ductu in hostem ultionis avida dum rapitur, compressit primò totiùs Dalmatiæ defectionem, post in Eubœam delata, eam occupasset Michaelius, si Græcas fal-

lendi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

lendi artes novisset. Dum igitur insulæ Præfecto sanctè juranti, Emanuelem præsenti bello quamcumque pacem prælaturum, credit, cohibet ille à vastatione milites, & de pace ineunda legatos ad Imperatorem decernit, eorumq; reditum in hybernis iuxtà Chium statuit opperiri. Interim monitus Emanuel, quæ callidè cum Veneto acta essent, pacis conditiones moratur eatenus, ut certa nostrorum pernicie, miles otio corrumperetur, ac opportunum temporis intervallum iis esset, quibus jam mandaverat fontes, ac flumina, vnde classis aquabatur, venenatis succis imbuere. Inde virulento potu infecta adeò acerbam passa est luem, ut non priùs infelix morbus sese remiserit, quàm post uniuersi militis miserandum exitium. Fertur ex C & LX navibus, X ac VII solummodò, easque nudatas propugnatoribus, remigibusque atque semifractas funesto spectaculo remigrasse. Legimus etiam omnes in ea expeditione Iustinianææ familiæ viros periisse: unico superstite monasticæ vitæ, sacrisque addicto. Hic in Reip. commodum, Pontificis indulgentia, juncta sibi in uxorem Anna Michaelia Principis filia, uberem & beatam prolem suscepit, quæ illustri serie in hæc usque tempora propagata, inclytæ genti, dubiisque Reip. rebus sæpè domi bellique auxilio fuit ac ornamento. Dux interim, qui nimia credendi facilitate in deplorandum discrimen lapsus fuerat, consilii inops, dissipatæ classis reliquias in patriam, secundo pòst anno, omine infausto reduxit. suo enim adventu adeò sæva pestilentia urbem invaserat, ut paucos intra dies penè habitatoribus vacua, desertaque remanserit. Ipsi quoque Michaelio exitus lugubris fuit: quippe tanquam Patriæ hostis & proditor à tumultuante populo interfectus est: memorabili cæteris documento, raro ea bella fœliciter geri, quæ à ducibus suscipiuntur, hostium naturam, artesque ignorantibus, iisque minimè credendum, qui semel fidem, atque jusjurandum violarunt.

In Anconitanos expeditio prima.

MCLXXII.

EManuel adhuc implacabili in Venetum nomen exæstuans odio, ut nullum insidiarum, aut crudelitatis genus intentatum relinqueret, quod in ejus perniciem, & contumeliam verti posset; Henricum Dandulum alterum ex legatis, ab Senatu missis, ut repeterent quæ præterito bello Venetis mercatoribus per fraudem fuerant ablata, sub colloquii specie ad se vocatum candenti ære obcæcat. Nec contentus jura gentium violasse, Anconitanos sejunxit à nostrorum amicitia, horumque usus temeritate, rebus nostris se undequaque præbuit infensum. Verùm non defuit Reip. in adversis prudens consilium. inita enim cum Ariminensibus societate Anconitanis toto pelago interdixit, expeditaque classe hostes intra murorum septa conclusit, ita ut gravioribus in dies oppressi incommodis, pacem implorare coacti fuerint, quæ illis ea lege concessa, ut illati damni æstimatione mulctarentur.

Bellum pro Alexandro III. Pontifice in Federicum Aenobarbum Imperatorem.

MCLXXVII.

NUllum unquam bellum à Venetis alacriori animo susceptum legimus, quàm quo Romanæ Sedi sua auctoritas & antiquum decus conseruatum est. Federicus Aenobarbus cùm in animi sui deliramenta trahere nequicquam valuisset Alexandrum Pontificem hujus nominis III, ausus est eum excludere Pontificatu, & ab ejus obsequio, cultuque universam ferme Europam deterrere, aliis subrogatis Pontificibus. Verùm apud Venetos plus religio, quàm gratia, valuit: & legitimo Antistiti obsequi, ac patroci-

trocinari maluerunt, quàm præsentem Imperatoris amicitiam per nefas demereri. Idem Federicus per finitimos populos Rempublicam turbat irruptionibus: & Alexandrum ad necem inquirens, ipse Romam armato milite contendit: adventu tanti hostis perterritus inermis Pontifex, Beneventum trepidans primò, mox in Gargarum montem, inde liburnico navigio Jaderam, ac tandem in unicum libertatis, securitatisque asylum, Venetias, confugit. Tantus hospes à pio & religioso Senatu summo honore, cultuq; exceptus est, missique ad Cæsarem legati, qui illum publico nomine rogarent, ut depositis cum Alexandro odiis in ejus amicitiam rediret, ac veterem Romano Patri dignitatem assereret, reique Christianæ prorsus consultum vellet. Superbo animo Federicus legationem excepit, extrema omnia minatus, nisi ad se quamprimùm fugitivus hostis transmitteretur. Sed imperterriti Patres durissima quæque perpeti potiùs statuere, quàm fidem erga Romanum Antistitem turpi aliquo facinore contaminare. Federicus hæc inter sui impotens, ac præcipiti furore actus cum LXXV rostratis Othonem filium in oram Venetam penetrare jubet, ubi Histriæ littoribus appulsus, vi, & prece, tentatis maritimis oppidis, quædam oppugnat, quædam voluntaria deditione consequitur: Nostri non minori celeritate usi, Sebastiano Ciano Principe, & ductore, XXX longis navibus in hostem procedunt. Non procul à Salborio, quod promontorium in Piranensi tractu est, commissum inter utranque classem certamen, dubioque marte per multas horas certatum est. Postremò tamen, Deo in rem suam dimicante, Cæsariani, quamvis numero superiores, profligati sunt: eorumque classe fusa, dissipataque, LX triremes, demersis, aut fugatis reliquis, in Ducis potestatem, unà cum Othone, devenere. Infelicem ejus belli eventum, nonnisi ab irato numine profectum, Imperatoris filius religiosè fassus est; quòd si se liberum facerent Veneti, acturum

rum

rum cum patre de pacis conditionibus, quibus minimè impetratis, reversurum ad constitutum diem, sanctè spopondit. Sic ille dimissus in Germaniam Patri injustam belli causam exhibuit; ideoque à Superis immissam cladem, ac proindè tutiora fore oblatæ pacis consilia, quàm execrandum Diis, hominibusque discrimen subire. His commotus Aenobarbus Venetias concessit, & in Marciana æde veteres cum Alexandro, & Republ. simultates detestatus, fœderis, ac ineundæ pacis cupidissimum se præbuit. hæc ubi solemni ritu firmata fuit, Cæsar primùm decessit; at Pontifex, antequam Romam rediret, in accepti beneficii memoriam augustissimis Principem, & Remp. honorum insignibus illustravit. Hinc perdurat Adriatici maris, Veneto sanguine parti, confirmatum imperium, annua eiusdem desponsatione: hinc publicarum litterarum plumbea obsignatio: hinc cætera illa insignia, & ornamenta, quibus decoratur Dux Venetus, cùm se regia majestate conspiciendum tradit. Porrò ex tam pio bello Veneta Resp. clarissimum sibi inter cæteras nationes pietatis testimonium promeruit.

Jaderæ quarta defectio.
MCLXXXVII.

VRbs hæc insigni jam levitate clara non pudore, aut metu cohiberi potuit, quin imperante Aurio Maripetro quartam molita defectionem, ad Belam Pannoniæ Regem desciverit. Perfidiæ ac temeritati, virtute viribusq; it obviàm Resp. & in id unum sua convertit studia, ut domitum jam rebelle oppidum singulari animadversione cæteris fidei servandæ documentum præberet. Quia verò laborante ærario publico celeriter classis instrui non poterat, è civibus locupletiores, quando omnia patriæ debemus, privatas opes in publicam causam erogantes satis opportu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

num apparatum procurarunt. Privatis itaque auxiliis hoc potissimùm tempore in Dalmatiam transfretatum est. Jadera acri cincta obsidione dum assiduo machinarum impetu quateretur & circumcirca armorum fragor obstreperet, proximæ insulæ, castraque minùs firma in nostram potestatem venere. At ipsum belli caput, penè jam profligatum, cùm in deditionem nutaret, Clementis Pontificis hortationibus seruatur, pactæque sunt cum Rege Bela in biennium induciæ, & soluta obsidio. Datum & hoc jugis obseruantiæ erga Romanum Præsulem pignus, satiùsque Veneto visum est, se pium, quàm triumphatorem exhibuisse.

Bellum Syriacum quartum.
MCXCII.

IN Syriacum, sacrumque bellum Veneti haud segniter jam quartò arma corripiunt. Et quia instructissimus debebat terra, marique deduci exercitus, ut Hierosolymæ è barbarorum manibus extorquerentur, ipsi, quam poterant, lectissimam classem apparарunt. Hac per Syriaca devecti littora circa Ptolemaidem constitere: urbem Saladinus Aegypti Sultanus occupaverat, quam Veneti continuata unius anni obsidione, eximiaque virtute recuperarunt, atque rursus obtinuere sibi antea jure bellico acquisita privilegia. Recepta Ptolemaide, complura littorea oppida maritimis fatigata oppugnationibus Christianæ Reip. restituuntur. His tandem, præclarisque aliis in externa provincia perfuncta bellis, Veneta classis tertio pòst anno incolumis, ac ingentibus de profligatis Barbaris onusta spoliis ad urbem appulit.

Ex-

Expeditio in Pisanos.
MCXCIII.

Pisani Syriacis quoque rebus auxiliati classe, non obscuram sibi famam gloriamque in maritimo bello pepererunt; verùm æmulatione imperii, atque invidia bellicæ laudis cum Venetis toto triennio decertarunt: hinc in apertas inimicitias ventum est. Cùm primùm enim Veneta classis reducta fuit, illi extemplò aperto marte Polam, tributariam Reip. urbem, oppressere, eo consilio, ut inibi, si per otium licuisset, hybernarent, sique se offerret occasio, è propinquo omnia Venetis infesta redderent. Exciti Patres insigni contumelia, navibus ad eam ulciscendam convolarunt. Propè Polam in pugnam vocatur hostis, conseritur utrinque audacter manus, victor Venetus oppidum recipit, & plures hosticas naves in portu deprimit, ac incendit, arcemque ne ulla deinceps inimicæ genti securitatis spes ibidem restaret, muris undequaque nudat. Verùm etiam ut toto pelago fœdifragum hostem pelleret, Methonem adnavigat, & alteram in itinere classem offendit quam repetito certamine denuò superat, cogitq; Adriatico sinu excedere. Tandem propriam causam in Veneta mansuetudine reponentes Pisani, honestissimam pacis conditionem impetravere.

Bellum Constantinopolitanum primum. Tergestum receptum. Iaderæ quinta defectio. Creta Veneti juris facta.
MCCII.

Turcarum ferum genus adeò Christiano nomini fuit ab origine infestum, ut ad illius natum excidium, & ad hominum urbiumque stragem creditum sit. Hæc pu-

blica

blica Orbis lues à Scythia, quam Tartariam appellamus, effluxit, suaque multitudine ferox, universa Asia penè subacta, jam Syriæ, ipsisque Hierosolymis, quæ erant reliquæ, inconditis armis imminebat. Sub id tempus actum de ea provincia, ac de sancta urbe videbatur, nisi deprecante Innocentio Pontifice Balduinus Flandriæ Comes, & plerique alii vicinarum regionum Principes sacræ militiæ nomina dedissent. Innumerabiles itaque copiæ, toto ferme Occidente conscripto, in Barbaros moturæ erant: at non aliorum ope & auxilio faciliùs, quàm Venetorum traiici poterant in Asiam. Delati igitur primùm Venetias Francorum duces ad convectandum belli apparatum, quod maximè in votis sacro militi erat, promptum non solùm beneficio Senatum habuere, & magnificentia liberalem (condonata nimirùm ingentis pecuniarum summa, quas mutuò acceperant) sed etiam belli socium in ea expeditione, quæ tandem conversa est in Græcum imperium. Id unum intereà ab amica gente impetrare visum, ut paribus animis, armisque oppugnata Jadera, quæ per eos dies defecerat, Venetæ ditioni restitueretur. Firmatis hac lege fœderibus, jamque adventantibus ex Occidente copiis, Henricus Dandulus, quem ab Emanuele Græco Imperatore obcæcatum diximus, ut suos, si non manu, consilio saltem juvaret, classem CC ac XL navium ex quibus LX rostratæ, cum reliquis ductoribus conscendit. Conspectu numerosissimæ classis territi Histri, qui rapinis infestabant Adriaticum, annuo tributo Venetis iterùm se subdidere. Tergestum eosdem ob insultus vi petitum in Reipub. potestatem tum primùm venit. Post hæc in Jaderenses traductum. obsidio, quò longior, eò laboriosior fuit, quia Pannones acerrimè rebellem urbem armis protegebant. Forti tamen, & obstinata oppugnatione victa, Venetum imperium quartùm accepit. Hæc dum geruntur in Dalmatia, Alexius Angelus, assumpto Commeni nomine, Isaacium

tra-

fratrem Orientalis Imperii administratione, oculisque privaverat, cujus filius fuga dilapsus in socialia nostrorum castra pervenit, opem in infelicis patris subsidium adversus tyrannum deprecaturus, utque magis Ducum moveret animos precibus ingentes addidit pollicitationes; Cretam per eos dies ab Insulanis sponte sibi oblatam, Bonifacio affini suo ex Montis-ferrati Marchionibus cessit. Lacrimis adolescentis, scelerisque indignitate permoti omnes è Dalmatia Constantinopolim solvunt, & ad continentem prosperè appulsi, exposito exercitu, paratisque bello navibus, terra Franci Belgæque, pelago Veneti urbem adoriuntur, perrupta catena, quam ad utrumque Bosphori caput imposuerat Tyrannus, ne in portum pateret aditus, primùm mari per nostros ex improvisò regia urbs invaditur, & hostiles aliquot biremes capiuntur: exinde faciliùs opera bellica mœnibus sunt admota, colligatisque simul antennis è corbibus in muros jacti pontes, e quibus nostri missilibus igneque in proxima tecta conjectis, hostem ita terruere, ut eodem trepidè se recipiente primi intra mœnia disilierint. hæc dum fierent à classiarijs, ab terrestribus copiis impigrè quoque res gesta, quippe plures erumpentium Græcorum turmas prostrarunt, fugentesque subinde insecuti urbem tumultuariò ingressi sunt. Adversis his rebus Constantinopolim tanta incessit consternatio, ut torpentibus civium animis post Alexii fugam, & desperationem, profugi, & ærumnosi principes à suis recepti, & imperatores denuò acclamati fuerint Isaacius, & Alexius filius, cum quo senex pater speciem retinuit pristinæ dignitatis. Sequenti anno, dum exigere satagunt, quæ auxiliariis exsolverent in obstricti animi significationem, temporarium civium suorum ingenium experiuntur. Coorto enim tumultu à Murtzuphlo uno è proceribus imperium affectante obtruncantur: contractoque seditiosorum agmine in fœderata castra fit irruptio. Sed Græca gens novandis rebus,

quàm

quàm gerendis aptior, à nostris facilè repellitur. Murtzuphlus igitur cùm fortunam sibi tanquam impio adversam cerneret, desperata venia, fugæ potiùs, quàm bello salutem commisit. Mortuis itaque ad quos legitimè spectabat imperium, exactoque tyranno, Franci, ac Veneti novis se devincientes fœderibus in hæc pacta ivere, ut quidquid esset sociis armis acquisitum, æquo jure divideretur. Hisce conditionibus iterùm Constantinopolis oppugnatur: atque eadem, quæ priùs emicuit Venetorum virtus, & robur. Priores enim pulsis è mœnibus Græcis, urbem intrant, portas confœderatis recludunt, exceptique in hunc modum utriusque exercitus ductores, triumphali prorsus acclamatione simul consalutantur; regiam urbem in jus ac ditionem recipiunt, anno suscepti belli tertio. Balduino Comiti Imperatoria dignitas communibus Ducum suffragiis defertur, Urbis verò Patriarchalis sedes Thomæ Mauroceno Veneto. Post hæc ex fœderum lege omnes Aegei, ac Ionii majores insulas sibi Resp. subjecit: Cretam quoque recepit, aliaque plura in se commoda ex hac Byzantina expeditione luculenter congessit. E minoribus autem, quæ iisdem in maribus erant, Insulæ, ut cuique occupanti cederent Senatus consulto permissum. Hoc ubi publicè indictum, Marcus Sanutus, aliisque ex primoribus, Danduli, Viari, externi quoque nonnulli victricia illis in locis arma circumferentes, omnia, quæ piratarum, latronumque antea fuerant, receptacula sibi subegerunt. magno id factum Reip. commodo, & ad vitanda publica dispendia, & ad certum incrementum, ut, cùm opus foret, suorum civium auxiliis, viribusque uti posset.

Expeditio in piratas prima.

MCCV.

VEneti ut parta Constantinopolitano bello non tam ab domestica insulanorum temeritate, quàm ab externo hostium insultu tuta redderent, Petro Ciano Duce, unius & XXX expeditarum triremium classem per Hellespontum disponunt, ne publica ibidem viderentur deesse præsidia. Triremibus dantur præfecti Rainerius Dandulus, & Rogerius Permarenus viri ambo nauticæ artis militiæq; peritissimi. Hi ad commissum munus egressi obvias in Adriatico sinu nonnullas præsertim latrocinantium Ligurum naves habuere, quibus, ducente Vetrano, per maritimam nostrorum oram apertissimè deprædabantur. Cum his igitur tanto impetu congressi sunt Veneti Duces, ut Ligur eorum impressionem minimè sustinuerit, victusque cùm trepidè ex acie aufugeret, reliquerit in nostras manus Vetranum, prædonum caput. Hic Corcyram deportatus piraticum scelus capite luit. Post hæc ad evertenda reliqua piratarum latibula conversi, Methonem, Coronemque, iis inde ejectis expugnant, receptaque castra firmant præsidijs. Missa quoque in Corcyram insulam nostrorum colonia, tutum adversus indigenas, ac temerarios hostes munimentum.

Rebellantium in Creta tumultus sedati.
Bellum cum Genuensibus primum.

MCCVII.

PUrgato piraticis excursibus Adriatico, Veneti ductores in Aegeum nauigarunt, ut Cretam ab invidorum armis Reip. vindicarent. Stetit tamen cupiditas hæc opere non minimo: nec nisi post varios bellorum & casuum

eventus illa iterùm Veneto imperio se submisit. Pacatam Insulam primus omnium Cretici Ducis titulo Senatus decreto administrauit Jacobus Theupolus: Cui tamen non defuit hostis in ipsa Creta nutritus & multiplici seditione contumax. Ageostaphanitæ familiæ luxus, & ambitio, quæ Insulæ imperium affectans, Cretenses ad rebellandum incitaverat. Theupolus cognita re, Marci Sanuti, qui Naxo, ac reliquis Cycladibus imperitabat, auxilia imploravit. Inde castris receptis, quæ defecerant, turbarum auctores facilè depressi sunt. Sanutus ex successu Cretensium levitate ignaviaque deprehensa, quasi non patriæ, sed sibi vicisset, cupiditate insulæ accensus, eam sui juris facere conatus est. Damnato itaque Theupoli duro, & vecordi imperio ex levi quidem causa, annonæ ad usum publicum deficientis, tumultus excitat, fugatoque legitimo gubernatore, ipse Cydone, hodie Canea, primaria Insulæ urbe potitur. Hæc Venetijs certis rumoribus sparsa sollicitarunt auxilia, quibus Sanuti protervia castigaretur. Classe igitur secundis ventis in provinciam brevi delata, audentior Theupolus Themeno, quò confugerat, egressus, dum aliò iter fingit, noctu Cydonem devenit, observataque excubitorum desidia, mœnibus scalas admovit, & intromisso milite urbem ex improviso occupat. Hinc Sanutus consternatus ægrè suas in Aegeum sedes repetit: quibus sic præclarè gestis, Theupolo in patriam reversuro succedit Paulus Quirinus. Hoc rem Creticam gerente biennio pòst altera excitata seditio, cujus incendium ex scintillula adeò crevit, ut penè tota insula conflagrarit. Interceptos aliquot sibi equos ab arcis Bonreparitanæ præfecto Joannes Scordilius querebatur, homo summæ apud Græcos auctoritatis: unde factum, ut cùm opinione sua tardius jumentorum restitutio procederet; privatam injuriam publico scelere vindicandam ratus, exstimularet in defectionem Cretenses. Quirinus ad factiosos conatus coercendos destinavit

Joan-

Joannem Gritum: qui dum exercitum inexploratò ducit, necatur à rebellibus in Pituronenſi ſaltu circumventus. cautiùs deinde progreſſus Quirinus tumultuantes magna ſtrage afflixit, & penitus delevit. Subinde Genuenſes tantæ inſulæ acceſſione veriti, ne in ſuam perniciem Reſp. nimiùm excreſceret, ſummo ſtudio Venetos ex ea depellere connixi ſunt. Junctis igitur viribus cum Melitenſium Comite, cui plurima cum Cretenſibus privatim amicitia intercedebat, totam penè inſulam, quà vi, quà fraude, à Veneti nominis devotione abalienarunt. Sed Rainerius Dandulus alter triremium Præfectus, hoſtium conatibus armata vi occurrens, fortiter juxta, ac fœliciter pugnando, quæ deſciverant, oppida recuperavit: & ſic bellico quoq; jure in ditionem Venetorum Creta redacta eſt. Verùm incolæ novum detrectantes imperium turbas rebellioneſque concitarunt, ad quas etiam compeſcendas biennio pòſt miſſus idem Dandulus, dum ſtrenui ducis & militis obit munera, tela inter dimicandum conficitur: Patres ſub hoc valdè anxii de retinenda inſula, in eam prudenti conſilio decernunt coloniam ex patricio plebejoque ordine: qua deducta poſtmodum tranquilliore illius Inſulæ ſtatu potiti ſunt. Verùm tamen Genuenſes recentis ſemper invidiæ cauſas nacti, ſævis excurſionibus maria navigantibus infeſta reddebant. Joannes Triviſanus claſſis ductor hoſtium inſolentiam reprimere aggreſſus, quamvis navium numero, & robore longè impar, animo tamen ſuperior XX eorum inſectatus rates non longè à Drepano Siciliæ promontorio XII cepit, & reliquas fugavit, atque ita diſſipatis prædonibus Inferum Superumque mare noſtris mercatoribus aperuit. Sed & hæc victoria pacem peperit, quam ſupplex petiit Genuenſis, eam iterùm violaturus, ubi de gloria, ac potentia certamen cum Veneta Rep. ſuggeſsiſſet ambitio. Poſt hæc Cretenſi Magiſtratu abeuntem Quirinum ſequitur Joannes Storlatus. Turbavit, & hujus ad-

ministrationis quietem tertia à prima quartodecimo pòst anno nata rebellio. Excitatam legimus à Mellesinis turbidis civibus, & qui rapinis & cædibus eos multabant, qui in nefandi sceleris societatem nomen dare recusabant. Storlatus defectionis initiis maturè occurrendum ratus, extemporaneo collecto milite sceleratis hominibus ita sese opposuit, ut reportata insigni victoria eos in tantam rerum desperationem adduxerit, ut vocato Vatazo Lesbio Principe promissoque ei Cretæ regno, illam negligerent libertatem, qua sub mitissimo Reip. dominatu frui poterant. Vatazus haud ignorans levissimam occasionem, præter spem ad res maximas veluti sese ducem interdum præbere, XXX armatas naves traduxit in Insulam, quarum Navarchus arcium oppugnationi ea solertia incubuit, ut intra paucos dies Rhitymnam, Milopotamum, aliaque castra deditione obtineret. Dux Venetus, cui jam cum duplici hoste pugnandum erat, contra Vatazianam classem constituit primùm confligere, ut externo profligato, domesticus hostis omni ope destitutus faciliùs cederet. Quare comparato navali terrestrique robore, ut in conspectum hostilis classis venit, strenuam manu consilioque navavit operam, & ita suos in pugnam hortatus est, ut Vatazianos trepidantes fugarit ab Insula, & plures naves ceperit; nec ad integram victoriam ipsa defuere numina; quippe reliquas jam dispersas propè Cythera fœdissimum naufragium absorpsit. Sublato itaque insidiarum turbarumque fomite, fracti sunt seditiosorum animi, consumptæ vires, inque fidem reducta rebellia oppida. Hinc res Cretenses sine tumultibus aliquandiu fuerunt, quietumq; imperium Storlatus Bartholomæo Gradonico successori reliquit, atque hujus miti ingenio prudentique dexteritate factum est, ut parta tranquillitate diu insula frueretur. Tandem regente Andrea Zeno magnis irarum motibus iterùm concussa est Creta. Occiso Marco Slenza viro primario, Senatus in nocentes,

qui aufugerant, exilii pœna animadvertit. Verùm quia ſontes ad ſupplicium graviùs conquirendo, perperam Candacenſes querebantur; aliis contrà in eos ſatis animadverſum videretur; in diverſa ex jurgiis ſtudia, & motus diſtracta plebs crebris dimicationibus ex occurſu partium ſe lacerabant: medio urbis foro civium ſpectabantur certamina, ſpreta Ducis majeſtate, ut nullibi fortaſſis lacrimabilior civitatis facies: pars illa, quæ domeſtico congreſſu inferior erat, tanquam ſi cum altera ipſe Dux ſentiret, potiùs quàm civi cedere, externo ſe dedere meditatur; hinc quartam in defectionem apertiſsimè diſceſſum. Cæterùm, quæ per eos dies ab Italia venerant copiæ, ductore Zeno, civiles impetus ſedarunt, & nutantem Inſulam captis damnatiſque flagitii auctoribus, in fide retinuerunt. Non tamen diu ab conſuetis turbis reſpiravit Creta quintam paſſa ſeditionem poſt quinquennalem quietem. Quidam Cortatii fratres, natalibus, majorumque titulis elati, Venetum ab Inſula magiſtratum, & ipſum quoque nomen deturbare conabantur. Pernicioſa in primis ſceleſtorum manu quædam nobiliora caſtra capta, occupatæ Deſilomates anguſtiæ, è quibus perduelles ſæpè exiliebant magno inſulanorum incommodo. Marcus Gradonicus, iis occurrens dimicavit fœliciter, & rebellem turbam brevi proſtravit. Ab inſula demigrarunt Cortatii: aſſeclæ pro venia ſupplices impuniti ultrò etiam receſſere. Sopitis in hunc modum tempeſtatibus, quæ viginti ac ſex annos Cretam exagitaverant, optata demum tranquillitas affulſit.

Bellum Patavinum tertium.
MCCXV.

QUo tempore in Creta tumultus exorti, tertiò cum Patavinis pugnatum est. Tarvisini per eos dies, nimio fortasse luxu dissoluti, ludos quosdam militares instituerant, ad quos confluebant vicini populi, non tam ut ea spectarent certamina, quàm ut rudimentis iis ad seria se exercerent. eò itaque Venetorum ac Patavinorum juvenum plurimi accesserant: cumque Venetis jam certaminis palmam spectatores deferrent, Patavini sola invidia moti, facto in Venerum signiferum impetu, vexillum, Marcia icone, & patrio numine venerandum turpi ac probrosa contumelia lacerarunt. Ex injuria continuò orta indignatio tempore adolevit, succrescentibus odiis, & invalescentibus factionibus. Patavini, tanquam ipsi eam vim, & convitia passi essent, indictis armis in nostros concurrère primi, suppeditantibus auxilia Tarvisinis, & dimisso exercitu Venetos agros populantes intravere, nec rapinis contenti, Bebianam turrim non procul à stagnis se demolituros, urbemque ipsam invasuros minitabantur. Ad coercendam igitur hostium audaciam milites subitò conscripti sunt, qui audacter progressi hostilia castra adorti grave circa turrim ineunt certamen, quo procedente, tantum pavoris Patavinis incussum est, ut panico veluti metu perculsi quà cuique patebat ad fugam via, dilaberentur. Nihil deinde à victoria temperatum: nostri, ad prædandum in agros effusi, opima de hostibus spolia retulere: & cùm ulteriùs ad municipiorum expugnationes properarent, revocati sunt ab Senatu, pro hostibus pacem exorante Patriarcha Aquilejensi Innocentii Pontificis Legato, quam utrique populo Senatus clementissimè concessit.

Bel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

Bellum in Federicum II Imperatorem.
MCCXXXVI.

Sub hæc tempora, Iacobo Theupolo Remp. moderantē, in duas partes divisa est Italia, quarum uni, quæ Romano Pontifici studebat, Guelforum nomen inditum: Gibellinorum alteri, quæ Cæsarem sequebatur, intestinisque odiis ac factionibus miserè lacerabatur; hæcque infanda nomina, imperante Federico Secundo, ardentioribus propagata studiis civilem pestem, ac perniciem latè in Cisalpina Gallia sparsere. Tota hac provincia perstrepentibus Cæsarianis armis in apertum discrimen Pontificia quoque dignitas ruebat, ni Veneti ex veteri instituto eam tutati essent. Itaque contra Federicum Romanæ ditionis oppida turbantem ab Senatu valida ornatur classis, & Petro Joanni Theupolo in Apuliam ducenda traditur. In eam regionem Venetus ductor profectus Thermolas, & Bestricem, aliaq; complura castra Pontificiæ sedi rursus asseruit. His peractis à mari in continens bellum translatum, Petro Theupolo duce, tum à Mediolanensibus in Prætorem ascito, pugnatum est. Porrò non eadem ubique fortuna. Theupolus enim dum ad Cortem-novam parùm prosperè confligit, accepta clade captus, missusque in Apuliam, à furenti populo ibi discerpitur, quòd antea illius frater eam provinciam in summas difficultates redegisset. Hæc inter Cæsar nostris adhuc infensus, quia Pontifici favebant, suis militibus Bebianæ turris demolitionem aggreditur. Hostiumq; impressionibus proculdubio illa cessisset, nisi confestim magna navicularum copia in subsidium missa esset. hoc auxilio pulsis hostibus turris egregiè servatur.

Bellum Constantinopolitanum secundum.
MCCXXXVIII.

PRo amicorum securitate denuò Veneti ad arma revocantur. Vt primùm namque nunciatum est Constantinopolim à Joanne Vatazo Lesbi Principe, junctis cum Ponti Rege copiis obsideri, captamque iri, si tantillum amicorum auxilia tardarent. Senatus in subsidiariam expeditionem quinque ac viginti triremium classem ductoribus Leonardo Quirino, & Marco Gussonio decernit. Hæc in Hellespontum advecta hosticam in illius pelagi faucibus offendit, quæ ibi consultò morabatur, ut impediret suppetias. Commissa itaque pugna, pari utriusque constantia, dubium diu fecit belli eventum, sed tandem devicti, superatique hostes vaga fuga nostris reliquere locum, & victoriam. Soluta urbis obsidione, partoque triumpho insigni Venetias classis remeavit. Vatazus tamen, qui Constantinopolis potiundæ impotenti ardebat cupiditate, nostrorum cognito recessu, denuò rem navalem instaurat, & majore impetu repetit obsidium. Iterùm tamen à Venetis repellitur, urbique sua securitas confirmatur Joannis Michaelii solertia, qui pro Venetis incolis Byzantii tum Prætorem agens, paucis in Vatazum eductis triremibus, atque tentata veriùs, quàm inita pugna, obsidentem non sine memorabili clade fudit; ostenditque non multitudine militum, sed animorum virtute victoriam parari.

Ferraria Romano Pontifici servata.
MCCXL.

FErrariam Federicus Imperator Romanæ Ecclesiæ ademerat. Veneti igitur, qui se suaque omnia summo Antistiti devoverant, adversus Cæsarem iterùm arma sumunt.

munt. Classis nempe sub Iacobi Theupoli auspiciis Padum ingreditur, quæ intereà secundo flumine invecta, dum terra Pontificius Legatus & Actio Atestinus urbem perstringere adnituntur, bellicarum machinarum robore disjecit mœnia, unde per ruinas introgressi nostri portas recluserunt terrestribus copiis, ducto in captivitatem Cæsaris Præfecto Salinguerra Taurelio. Ex hoc posteà tempore Ferrariæ libera administratio data est Atestinorum familiæ, quæ urbem à Pontificibus Marchionis primùm, deinde Ducis titulo acceptam jure hæreditario retinuit, ad nostram propè tempestatem. Atque hæc expeditio plurima Venetis privilegia peperit in ea civitate, quæ deinceps Venetum Prætorem sibi deligendum perpetuò statuit, tunc ad id munus electo Stephano Baduario, qui Pontificias turmas deduxerat.

Jaderæ sexta defectio.

MCCXLII.

VIx à Ferrariensi bello respiratum erat: & nondum arma deposita, cùm Jaderæ toties rebellantis alia defectio hæc excitasset, quæ nunc etiam, Veneto Magistratu repulso, Regis Pannonici gubernacula susceperat. Allati nuncii rumor, quò magis sua indignitate Patrum animos incendit, eò citiùs ad parandam ultioni classem impellit. Conscripto milite, imperatoque remige in expeditionem destinatur Rainerius Zenus. Is postquam Dalmatiæ applicuit, Jaderam, tum terrestri, tum maritima manu circumdedit, & duobus mensibus terra marique oppugnatam jam sextum Venetæ dominationi subjecit. Post hæc Patribus placuit legatos in Pannoniam mittere, Stephanum Justinianum, & Petrum Dandulum, eloquentia præstantes viros, qui publicam rem eo maximè nomine juvarent, quòd à Rege impetrassent eam opem & esse, & futuram rebellibus

ultimam; remisso etiam jure omni, quod sibi quoquomodo in ea urbe esse posset. Tandem civium Venetorum colonia Jaderam ad tempus traducta est: quippe urbes domesticæ fidei exemplo stabilire interdum non minùs est, quàm easdem armis acquirere.

Compressus Alexii Calergii tumultus in Creta.
MCCXLVII.

NUlla est fides, nullumque tutum obsequium, ubi fines cupiditatis augeat innata ferè viris principibus ambitio. Alexius hic Calergio sanguine opibusque superbus non unius urbis, sed totius Cretæ imperium affectabat. Tantis ea propter incendiis, direptionibusque rebellis legio, cui ille præerat, universam fœdavit insulam, ut pro certo constaret nullius mali expertem esse provinciam, in qua vigerent seditiones, ac intestina bella. Pudet ejus temporis exsecranda scelera, impios ausus, scelestasque civium cædes hìc attexere. Cæterùm in Creta extremum subiisset excidium res Veneta, nisi Vitalis Michaelii Cretici Ducis prudentia, ac dexteritate pax cum Alexio firmata esset. Juvat quandoque pacisci cum subditis. Horum quippe exasperati animi non raró in audaciam & desperationem feruntur, non impetrata Principis clementia, qua opportunè adhibita populorum querimoniæ plerumque sedantur, ac rebellionum seditionumque fax, si qua est, consopitur.

Bellum in Actiolinum Tyrannum.
MCCLVI.

GUbernante Remp. Rainerio Zeno, Actiolinus Patavinorum tyrannus, ex obscuris natalibus ad regiam propè majestatem evectus, universam penè Cisalpinam Galliam obtinebat, permittente Federico II Imperatore,

cujus

cujus partes, & nomen ille impigrè tuebatur. Impensè audax,& impius ita in humanum genus grassatus est, ut supra triginta mortalium millia pro libidine ingenii sui teterrimis suppliciis sustulisse dicatur. Itaque ad evertendum hoc naturæ monstrum accessit Venetias Alexandri IV Pontificis legatus, ut nostri adversus tyrannum, diris omnibus devotum, auxiliares manus conferrent. Pontificiis monitis, & vicinarum gentium calamitate permoti Patres, confestim delectum militum habent, imperantque navigia, quæ ex Bebiis in Meduacos amnes devecta exercitum tutiùs, celeriùsque exponerent. Copiæ Venetæ eo consilio ductæ in hostiles agros, ut populationibus, & villarum incendiis hostem, mœnibus inclusum, in patentes campos elicerent. Nec secius res contigit. Ansedinum Actiolini nepotem, & Patavinæ urbis Præfectum ad Corregiolam obvium habuere. hìc ille metari statuerat, & Venetos à prædis cohibere. Verùm ex conserta acriter manu inde summotus est magna clade, & in Saccense oppidum fugatus. Insequentibus autem nostris inde etiam turpiter dilapsum tandem excepit Patauium. Inde tota circa eam urbem belli moles, quam admotis machinis noctu diuque Veneti oppugnare decreverunt, quoad, expulsis tyrannis, libertatem civibus procurassent. Lacessiti primùm sunt hostes ad Pontem-curvum, atque intra munitiones fœdissimè rejecti; deinde circa Altinatem portam, supervenientibus Pontificiis, atque Atestinorum copiis bellum recruduit, Ansedinoque fuso, & in fugam acto urbs capta est. Actiolinus accepto amissi Patavii nuncio, properè motis castris à Mantuæ obsidione in illius conspectum advolavit: sed irruenti, provocantique in certamen tyranno nihil aliud responsum objectumque, quàm grandi vallo, & robustissimis defensoribus munita mœnia, militarisq; constantia, quæ inaniter furentis impetum fregit, ac delusit. Quare cùm recuperandæ urbis spe frustraretur, quasi in ul-

tionem versus, quos ad XII millia suis in castris habebat, Patavinos, vario mortis genere ad unum necari jussit. Hac ne dum satiatus rabie Patavino agro decedens totam Insubriam immanissimis crudelitatibus replevit. Tanta ille sævitia socias omnes civitates in se commovit, atque demum has suorum scelerum vindices habuit. Quem itaque immaniter oderant, contracto ad Abduam numeroso exercitu subitò appetiere; Deoque justæ causæ favente, tandem Actiolinus vulnerato crure captus Soncinum perducitur, ubi furiis ultricibus agitatus, sibi ipsi mortem, tyranno dignam, conscivit. Hac victoria bellorum reliquias persecuti Veneti, Albericum Actiolini fratrem Tarvisio pulsum cum uxore, liberisque obtruncarunt, ne quisquam, aut ad scelus, aut ad vindictam ex tam nefaria domo superesset. Ita penitus Actiolina tyrannide extincta, exoptata rediit libertas, quæ totis triginta quatuor annis ab universa ferme Cisalpina Galia, totaque Venetia exulaverat.

Bellum cum Genuensibus secundum.

MCCLVI.

CUm Genuensibus grave, & diuturnum Resp. bellum gessit, quo gens illa, armis ferox, Venetos ita exercuit, ut hi viderentur quasi suos habere Carthaginenses. Levis quidem ea causa, quæ duos potentissimos Italiæ populos funestissimis cladibus, parva interdum respirandi mora, commisit. Genuenses in simultates pertraxere Venetorum opes, & majestas: ex quibus invidia, & odium, ac publica demum dissidia originem duxerunt. Postquam enim Christianorum Principum armis Hierosolymæ, ac ferme tota Syria Barbaris erepta est, Veneti, ut diximus, in Ptolemaide Tyroque urbibus re præclarè gesta, juris dicundi suis facultatem obtinebant, ac proprias ædes, vias, forumque: Hæc eadem jura obtinuerant Genuenses, cùm ipsi quoque Syria-

cam

cam expeditionem collato auxilio juvissent. Nihil itaque utrique genti commune, præter sacra templa. Verùm cùm de cœnobio Sancti Sabbæ in ipsa Ptolemaide orta esset contentio, singulis illud sibi vindicare conantibus, lis ad Romanum Præsulem delata ita componitur, ut eo templo, ædibusque tam Veneti, quàm Genuenses communi jure uterentur. Hi Pontificio decreto haud acquiescentes sacra domo illos arcere, eamque in munitissimam arcem redigere non sunt veriti. Nostri, tam gravi injuria affecti, decreverunt armis sua jura tueri, & nefarios hostes etiam urbe ejicere. Ea propter, Rainerio Zeno Duce, XIII triremes eductæ è Tyri portu in Genuenses Ptolemaidem appulerunt, vehementique impresione omnes hostiles naves circa urbem hærentes, ferro, & igne oppressere. Oppidum ingresi, templum à Genuensibus naviter defensum obstinatisimè dimicando capiunt, magnaque ex parte demoliuntur. Prosecuturi totis animis inchoatum bellum adversus turbidum hostem, fœdus cum Siculo Rege constituunt, accersitaque majori classe, quam ducebat Laurentius Theupolus, illum toto pelago insectantur. Sed Ligur tum magis irritatus, quàm territus, non contemnendum triremium naviumque apparatum instruxit, & Venetis apud Tyrum certamen exhibuit. Mari itaque collata manus, magnisque viribus, sed majoribus odiis decertatum: cruenta fuit utrinque dimicatio, diuque anceps, ad Venetos tamen inclinavit victoria; & ex hostium XXV navibus, omnes aut captæ fuerunt, aut aquis mersæ. hæc clades hostem lacerum, imminutumque classe Tyrum redegit: Venetus Ptolemaidem victor, ac onustus spoliis admovit, ibiq; omnia Genuensium ædificia diruit, & eorum plurimos rapuit in captivitatem. Penitus autem integro duorum annorum spatio, quo pugnatum est, deletus esset hostis, nisi Senatus dicto parens Pontificis, pactis cum Ligure induciis, captivos restituisset.

Con-

Constantinopolis à Palæologis occupata.
MCCLIX.

LEsbi Princeps Theodorus Lascaris, morti jam proximus, filio impuberi Michaelem Palæologum, qui maternum ab Alexio Comneno trahebat genus, tutorem dedit, mandata eidem tantisper potentissimæ insulæ dominatione, quoad ille capax imperii adolesceret. Palæologus per occasionem tutelæ ad invadendum insulæ imperium animum adjecit. cùm igitur regnandi cupiditate nihil sit iniquius, quæ nec divinis, nec humanis coercetur legibus, ad infandam primò pueri cædem, mox ad Constantinopolitanum imperium, occupata Lesbo, sævos, impiosque conatus direxit. Sed quoniam ambitioni suæ adversum Achajæ Ducem opinabatur, hunc bello aggreditur, & opitulante plerumque scelestis fortuna, captum vinculis destinat, & Achajam sui juris facit. Prosperrimis his rerum successibus, acquisitoque regno superbiens, Balduinum, Byzantij Imperatorem, armis invadit, regiamque urbem terra marique infestat. Is ad inopinatum recentis hostis adventum terrestri manu raptim coacta strenuè in continenti se defendit: dum non minori virtute Marcus Gradonicus, pro Venetis in ea urbe Prætor, aliquot instructis navigiis Palæologam classem propulsaret. Porrò servata fuisset urbs, si per ea tempora Balduinus Græcis non imperasset. Hæc quippe gens sua in levitate constans, Gallicum exosa nomen, & administrationem, Palæologo spem dedit urbis recuperandæ, si cum validis turmis noctu ad mœnia tacitè constitisset. Ille itaque expeditissimo milite stipatus, prope unam urbis portam furtivè consedit: ubi cùm rei gerendæ tempus advenisset, dato signo, à proditoribus necantur vigiles, & novus Imperator cum suis intra muros admittitur. Exauditur confestim horribilis debacchantium

armo-

armorum fragor, & flebiles undique voces, captum esse Byzantium. Balduinus ad omnia pavidus cùm sibi nullam recipiendæ urbis spem superesse videret, instructo properè navigio, cum Veneto Prætore in Eubœam profugit: sicque per proditionem ad Græcos Constantinopolitanum rediit imperium anno octavo ac quinquagesimo, postquam illud Galli, Venetique conjunctim habuissent.

Bellum cum Genuensibus tertium.

MCCLX.

Constantinopolis per proditionem amissæ casus non levem Veneto Senatui curam intulit. At animo præsens XVIII triremes armat, quibus Marco Michaelio imperatum, ut non solùm adversus novos, si qui forent Palæologi insultus, rem Venetam seruaret: sed etiam, si è re videretur, Constantinopolim ipsam oppugnaret, & hostium loca omnia bellicis calamitatibus infesta redderet. Michaelium satis constat eam operam navasse, qua fractus Palæologus, desperatisque rebus dubio procul urbe demigraturus crederetur, nisi Genuenses in nostræ partis invidiam, suæque spem, qua Peram, urbi contiguum oppidum, & Insulam Chium mercenariò captarant, laboranti Græco opem tulissent: unde geminato hoste, duplicatoque impetu confusa virtus, Venetumque robur, imparitate actum in fugam elanguit, postremisque fatis concessit Michaelius. Verùm cùm ad cohibendas inimicorum excursiones aliæ XXX rostratæ submissæ essent: Iacobus Delphinus hoc auxilio satis opportuno erectus Eubœam rebellantem adortus est, demissoque in continentem milite per singulas illius insulæ arces victricia signa circumtulit, nutantemque populum Venetis asseruit. Plures post hac ex vicinitate congressus habuit cum Ligure, tantoque hinc inde odio pugnatum, ut plures utrinque profligatæ naves, interceptæq;

dican-

dicantur, nihilque non actum, quod in alterius partis damnum cessurum videretur. Nullum sanè hostem experta est hucusque Resp. aut magis irrequietum, aut minùs placabilem ipso Ligure, cum quo multos annos, quasi de imperio, & de gloria decertavit, partim proprio, partim alieno marte. neque enim suum utrique populo studium deerat in Syria, dum Venetis Latini, Genuensibus Græci impensiùs faverent, unde ferè omnes illius regionis urbes, diversis discissæ factionibus, plerumque mutuis cladibus hauriebantur. Oppresserant hisce temporibus Genuenses nonnulla Venetorum navigia in Hellesponto, remiges, militesque barbarum in morem vel interfecerant, vel excœcarant. Nostri è contra, ut suis moribus domarentur hostes, non paucas eorum naves circa Aeginam in Saronico sinu deprædati sunt. Sed ut validiori apparatu res publica defenderetur, ac quinquaginta triremes adversus Genuenses sex eductæ, quæ primùm in Siciliam, tandem in Syriam ad inquirendas hosticas navigant. At iis nusquam occurrentibus, Tyri oppugnationem instituunt, quæ urbs per eos dies hosti se dederat. Quoniam verò in hac expeditione haud opus esset tantis viribus, cum triremium parte Jacobus Dandulus persequendo intra penates Liguri destinatur. Hic, accepto navium supplemento ex Creta, cum Marco Gradonico in Liguriam trajecit, ejusque oram hostiliter diripuit, multa præda, pluribusque adductis navigiis. Contumeliam ulturi Genuenses XXX rostratis Venetum persequuntur, correptumque in sinu Drepanitano adoriuntur haud segniter. Utraque classis pugnandi avida confestim atrox, spectantibus Siculis, miscet certamen, & tam ex propinquo conseruit, ut non missilibus ampliùs, verùm gladiis, propè collato pede, dimicaret. Fortuna, cùm in multas horas neutri victoriam adjudicasset, Veneto tandem adhæsit. Hostium triremes XX captæ, combustæ reliquæ, aut aquis, fervente bello, depressæ: remigum, mili-

tumque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

tumque infinitus propè numerus in vincula protractus. Porrò nec nobis incruenta victoria, non paucis desideratis, quos mare, marsque absorpserat. Palæologus, audita Genuensi clade, de se sociisque actum timens, cum victore Veneto in quinquennium inducias, ipso excluso Ligure, paciscitur, qui in adversis ferocior factus, ad piraticam convertitur, navemque mercatoriam apud Cytheram prædatur, & Cydonem in Creta oppidum populatur, vastatque. Interim Senatus ne maritimam Græciæ oram sibi subjectam hostilis turbaret irruptio, imperat ad Methonem opportuna triremium præsidia: atque in hunc modum eam littoralem provinciam tutam multos annos retinuit.

Civilis tumultus ob tributum.

MCCLXV.

Exausto diuturnis bellorum impensis ærario, videbatur Respub. ampliùs non posse aut alere milites, aut classicos apparatus ita commodè instruere. Persuadendi erant idcircò cives popularesque, ut non tam rei propriæ, quàm communi saluti consultum vellent, qualiscunq; tributi collecta, quod mulctatitio ære secundùm noxas penderetur. At hoc publicè indictum, mirum quàm plebejos animos offenderit. Ex eo in apertam seditionem ventum est: directis in Curiam armis, ibi primò conjurationis fax eluxit, & in Principem Rainerium Zenum furibunda plebs lapides conjecit; mox plures patriciæ domus expilatæ, & Senatores ad necem sunt conquisiti. Apparebat tumultuantem ea tempestate Remp. pessum ituram. Porrò ab irato vulgo in Patres haud ultrà processum, postquam jurassent impositi tributi abrogationem. Ita seditiosæ turbæ pacatæ, & reddita mestæ urbi tranquillitas. In quædam tamen scelerum capita animadversum, habitaque de contumacibus quæstione, plures securi percussi sunt. cæteris exemplo, seditiones nunquam suis auctoribus cessisse feliciter.

Bellum cum Genuensibus quartum.

MCCLXVI.

NOndum exciderat Venetorum animis Cydonis in Creta oppidi exitium ab Genuensibus illatum, quod videbatur Reip. majestati grave, nisi acceptam injuriam vindicarent. His igitur pulsi adactique stimulis Jacobum Dandulum Ptolemaidem tendere jubent, & adversus perfidum hostem hostilia omnia moliri. Immissus Itaque Venetus Præfectus cum instructissima classe in Syriam inter Ptolemaidem, Tyrumque incidit in hostes. eique in pugnam soluto majores objecere vires Genuenses. At quia nostris potior in re navali ars, per medias acies præterlapsi, acriùs in obsistentes convertunt proras. in multum diem duravit contentio, quam tandem certa cum victoria pro Venetis fortuna diremit. Verùm inclinante ad vindictam hostium animo, cùm impetratam sibi ab Galliarum, Siciliæque Regibus pacem sprevissent; incassum etiam eam sollicitante Romano Antistite; quinquennales inducias libentiùs pacisci voluerunt, opportunum rati hoc temporis spatium restaurandis viribus, quibus tandem præsentem injuriam ulciscerentur.

Pugna cum Bononiensibus.

MCCLXXI.

POst incæptum cum Genuensibus bellum ita obsidebantur inimicis classibus maria, ut infida & periculosa nostris redderetur ad frumentationem in Apuliam, Siciliamque navigatio: nec poterat vel publica impensa altera parari classis, qua frumentatores ab hostili metu defenderentur. Hinc Veneta urbs sub Laurentii Theupoli Principatu in extremam annonæ penuriam incidit. Ad vicinas

igitur gentes itum, quas ab Actiolini tyrannide ope sua paulò antè liberatas, Veneti, gratas, & beneficii memores arbitrabantur. sed contrà accidit. Ferrarienses enim, Tarvisini, & Patavini præsertim, non ære, non precibus flecti unquam potuere, ut liberam egenti civitati darent in ipsorum agris frumentandi licentiam: unde liquidò apparet nihil in populo fluxius esse, quàm accepti beneficii memoriam. Quoniam itaque finitimorum odia Venetos ad longinqua redigerunt auxilia, eaque parùm tuta ab audenti Reip. fortuna, civibus fame laborantibus prosperè consultum est, empto in Sicilia frumento, atque sine jactura in urbem invecto. Porrò in vindictam ingratorum Patres novam de portoriis legem promulgarunt, qua vectigalia solverent ii, qui cum mercibus intra Flanaticum sinum Padique ostia navigarent; & ne fraus intercederet, destinatæ sunt ad exactionem speculatoriæ naves. Bononienses id ægrè passi, legatione missa, se arma correpturos minitantur, nisi decretum vectigal Senatus quàm primùm tolleret, liberumque maris usum permitteret. Risit is insanientis populi minas, novemque armatis biremibus se illi ad Primarium ostendit. verùm in ulteriore Padi ripa erecto à Bononiensibus castello res Veneta graviter turbabatur. Nostri ad hostium vires sensim debilitandas bellum protraxere in triennium, quo exacto, Marcus Contarenus, jam fessis pacem largitur his conditionibus, ut extructam arcem diruerent, & immuni quarumdam mercium subvectatione, ostiorum Padi custodia penes Rempublicam esset.

Iustinopolis recepta.

MCCLXXVI.

VT nulla Reip. ab armis esset vacatio, non diu post Bononiensem pugnam nuncius affertur de Iustinopolis defectione. Illa, Veneto Prætore ejecto, specioso

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

libertatis titulo capta rebellarat. Ut in pristini officii leges traheretur, missus Andreas Basejus cum idoneo navium delectu. Is in provinciam delatus subita oppugnatione contumacem civitatem adeò deterruit, ut, venia suo sceleri desperata, maluerit Aquilejensis Patriarchæ subire servitium, quàm Venetæ benignitati obtemperare. Ille adipiscendæ urbis occasionem amplexus, cum armato milite præstò adfuit: sed bellum cupidiùs, quàm feliciùs gessit: quippe obsessis non solùm quidquam profuit, sed ipse primis congressionibus in fugam adactus Venetam de se victoriam magis auxit, & Justinopolis, turpiter abeunte defensore, citiùs recepta est.

In Anconitanos expeditio secunda.

MCCLXXVIII.

EAdem causa, quæ pridem Bononienses, in pugnam tunc traxit Anconitanos: de portoriis nempe lata lex: ea negabant pendere, quia id juris non esset Reipublicæ. Horum pervicaciam armis vindicare volentes Veneti, cum sex, ac viginti triremibus Anconam oppugnatum ivere. Classis ante inimicam urbem explicata ingenti pavore hostem affecit: & quia ea erat Romanæ Sedis tributaria, à Pontifice opem postulavit. Interim nostri obsidioni intenti, cùm nullam ibidem suis navibus haberent tutam stationem à fœdissima repentè tempestate jactantur, ac proximis Senogalliæ littoribus illisi triremes aliquot perdiderunt. Non tamen iniqua sors Venetos consternavit, quin aliis in supplementum acceptis Anconam iterùm vexarent. Subinde fraudibus rem agentes Anconitani Venetas triremes omni bellico ornamento imitati, obvii procedunt, ac exhibito amicitiæ signo, duas è nostris conficto dolo incautas naves opprimunt. Hinc magis irritatis Patrum animis insedit sententia delendi hostem. Quare tandem horum constantia

stantia

ſtantia territi Anconitani iterùm Pontificia auxilia implorant: at nihil profectum obſeſſis, qui in dies ad anguſtiores rerum anfractus redigebantur. Penè igitur deſperationi proximi pacem ſuppliciter exorarunt. Hæc denegata priùs, ut longiores audaciæ, ac temeritatis pœnas darent: poſtremò benigniter conceſſa ab Jacobo Contareno Principe ea lege, ne impoſitum onus exinde detrectarent.

Bellum Hiſtricum cum Aquilejenſibus primum.
MCCLXXXIX.

ANconitanos Hiſtri exceperunt à Veneto deficientes: ad coercendos rebelles noſtri progreſſi ibidem in armis pro contumacibus conſpexere Patriarcham Aquilejenſem, qui valida Venetorum claſſe manuque appetitus, declinando pugnam, veluti ſubitaneo correptus metu in fugam dilabitur. Ex hoc Veneti faciliùs Hiſtros recepere. Cæterùm vix de recuperata Provincia fama Patribus innotuerat, cùm iterùm Aquilejenſis non tam ſuis inſtructus, quàm auctus Goritiani Comitis auxiliis ad ſpem melioris fortunæ revertitur. quare cùm terrorem tantarum virium latè circumtuliſſet, altera Hiſtriæ ſecuta eſt defectio, dum Reip. præſideret Joannes Dandulus. Nunciata ea Senatui, qui recentem ab urbe claſſem dimiſit, Tergeſtum in primis rebelle oppidum petitur: ſub mœnibus fruſtrà iterata certamina, crebròque promotæ bellicæ machinæ. nam in propugnatoribus ſingularis conſtantia, & eximia virtus apparuit. Longiori itaq; obſidione opus erat, ut contumax hoſtis domaretur: & adhibita quidem à Venetis ſolertia non parùm hoſtiles animos infregiſſet, niſi ad minora officia dilapſus cum maxima parte copiarum Joannes Dandulus animum feciſſet Tergeſtinis, qui nimbum priùs ſibi inſtantem in noſtros transfuderunt: hoc modo eluſa victoria, iræque in aliud tempus dilatæ Tergeſtum ſua obſidione liberarunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

Res in Syria malè gesta.

MCCXCI.

GLiſcentibus in dies Venetorum, & Genuenſium diſcordiis Chriſtianæ res in Oriente miſerandum in modum occidère. Primò quidem Venetæ ab Syriaca provincia divulſæ; Liguſticæ verò non tam inde, quàm à reliqua Græcia paulò pòſt exterminatæ ſunt. Chriſtianis itaq; inter ſe diſſidentibus Hieroſolyma urbs antiqua nobilitate celebris, & Chriſti Dei natalibus, vita, morteque ſanctiſſima in Barbarorum manus rediit, expugnata à Saladino Babiloniæ Rege. Is per eos dies non ultra progreſſus eſt, ne totam in ſe armaret Europam. utque domiti à ſe bello populi animos quoque captaret, firmaretque tracta ad tempus modeſtia, compoſitoque marte uſus erga omnes eſſe fertur; unde etiam Ptolemaidi indulta quies, pactis cum Veneto induciis. Attamen, ut eſſent, qui graſſantem hoſtem morarentur, Romanus Pontifex Chriſtianos Principes excitare ſedulò adnitebatur, & jam apud Venetos ſtabat in anchoris parata claſſis. Sed quid? dum ab reliquis ſocialia arma cunctantiùs parantur, induciarum tempus per ſummam Orbis Chriſtiani ſocordiam elabitur. quam ſuis rebus occaſionem nactus Sultanus, & Saladini, cui ſucceſſerat, fortunam aſſecutus poſt Tyrum, Sidonem, Tripolim, Berythumque incenſas, & ſolo æquatas urbes; Ptolemaidem, tamquam belli caput, aggreſſus eſt. Stetit hæc tamen aliquandiu ſola Venetorum virtute, ac viribus; at innumeris penè cincta legionibus, nulliſque ab Europa allatis ſuppetiis, corruit miſeranda urbs, & ab imis fundamentis deleta eſt. Ita non ſine infami Europæorum Principum nota, qui arma in pium bellum diſtringenda, tunc temporis ad ſe dilaniandos civili quadam rabie converterant, expulſo è ſacro ſolo divino cultu, atque Chriſtiano

nomi-

nomine, amisimus monumenta pietatis, & tot victoriarum trophæa, quæ annorum ferme CC labore à majoribus nostris parta fuerant.

Bellum cum Genuensibus quintum. MCCXCIV.

AMissa Ptolemaide non ampliùs cum Genuensibus dimicandum erat; quippe urbem illam, præteritorum bellorum facem, Sultanus jam extinxerat. hac tamen sublata odiorum causa, aliam livor, & ambitio prætexuere; maris nempe imperium, à Ligure sibi arrogatum. Ea propter rursus inter utramque gentem, repetitis sæpè congressibus, ita præliatum accepimus, ut non minùs victos quàm victores belli pœniteret. Cæterùm hoc ipsum bellum motum est in Genuenses, administrante Remp. Petro Gradonico, eò quòd illi Pisanos ad Lamellam insulam per summam injuriam offenderant. Sociis illatæ cladis ultio mandatur Rogerio Mauroceno, qui cum LX triremium classe devectus in Pontum, Peram, non procul à Byzantio, hostium receptaculum combussit; parique usus celeritate Folia-vetera oppidum injectis flammis solo æquavit. His gestis, domum evocato Mauroceno Joannes Superantius sufficitur. Sub nouo duce Caphata urbs, in qua Ligures negotiabantur, occupatur, diripiturque; inde progressum in Tauricam Chersonesum; ubi Veneti majorem suo nomini gloriam peperissent, nisi regio illa, perpetuis damnata frigoribus, nautas, & milites ultrà fidem debilitasset. Hæc inter hostes discursantes per nostra maria, in his omnia pro libidine agebant. classem LXX rostratarum Lampadius Auria ductabat, qui prædando, magno nominis armorumque terrore cuncta in vicinis littoribus perturbaverat. Depopulationes, metumque prohibiturus alias naves, triremesque comparavit Senatus, & quidem

tumul-

tumultuariò; expletoque XC armatorum navigiorum numero in hostes delegit præstantissimum virum Carolum Dandulum. hic paribus armis, animisque bellum à Ligure oblatum suscepit, quo Corcyra in Illyrio non parùm nobilitata, invectusque in provocantem hostem, præteritarum victoriarum memoria. initum certamen in multas horas protraxit, toto pelago armorum fragore, & cadentium utrimque fremitibus inhorrescente: sed tandem fortuna instabilis, nostrisque adversa, Genuenses sequuta est, ibiq; deficere visa, ubi virtus eminebat. Nostrorum itaque profligata classe, Dandulus in hostium potestatem venit, eorum ornaturus triumphum nisi generosa morte ignominiæ se eripuisset. Cæterùm Veneti non inulti, neque hostibus incruento bello cecidere; quippe hi majora non ausi, fugientibus similes, Adriatico excessere. At mirum quantum infremuerit Civitas ad nuncium dissipatæ classis; haud tamen animo consternata recollegit vires, & XXV triremibus Marco Basejo Præfecto, hostibus in Hellesponto occurrit. verùm tunc quoque constitit, quamcumque rei militaris gloriam sæpiùs fortunæ, quàm virtutis esse beneficium. Obviàm eunti Veneto pugnam similiter indixere Genuenses, & navium numero, & recenti rerum gestarum recordatione freti. Hos Basejus cùm subito discessu eludere deliberaret, ita properare non potuit, quin circumveniretur: quoad suffecere vires fortiter præliatus est, labore tandem, ac robore impar victori cessit. Duplicato malo nec quidem prostrata Resp. persequendos hostes decrevit, qui libero mari vagantes in Cretam irruperunt direpta iterùm Cydone. Itaque tertiùm refectis grandi conatu viribus in Liguriam trajecit, ut ex impressione illi coacti ab Creta ad tutandam patriam revocarentur. Dominicus quidam Slavus vir præstans animi cum paucis aliquot navigiis universam ferme Ligusticam oram rapinis, incendiis, & vastationibus fœdè permiscuit, plures hostium biremes vi

cepit,

cepit, & in ipso quoque Genuæ portu egregia in oppidanorum contumeliam edidit facinora; inde postremò recedens duas Ligusticas triremes oppressit, quas suarum puppibus adligatas, triumphantis in morem, invexit in urbem. Tandem pacem necessariam magis, quàm voluntariam uterq; populus est amplexatus, cùm amborum vires continuatis cladibus fractæ, ac extremo penè excidio consumptæ essent.

Expeditio in Græcum Imperatorem.

MCCCII.

CUm Andronico Palæologo, quòd Venetæ Reip. vel ratum vectigal, vel acceptam mutuò pecuniam solvere recusasset, præliatum est. Missus Belletus Justinianus unà cum VII, ac XX triremibus, ut à Græco, quæ debebat, vi repeteret: enavigavit prospero cursu in Hellespontum, ac multis hostium depressis navibus, aperto mari divagatus, ferme omnes Constantinopolitani imperii maritimos tractus incendiis, & cædibus, quà potuit, desolavit. Qui capti sunt Græci ad unum laqueo spiritum reddidere, æquabili vindicta, quam distulerat, non abstulerat Venetus, memor fraudis, qua ipse Byzantio cum Balduino fuerat ejectus. Hoc metu Justinianus à Palæologo debitum æs extorsit, quod prædæ conjunctum insigni cum victoria patriæ intulit.

Bochoniana in urbe conspiratio.

MCCCII.

VIx libera externo bello Resp. quando ex privatis odiis in domesticum incidit, ob sceleratas quorundam civium conspirationes. Marinus Bochonius Petro Gradonico Duci infensus, eos in nefaria consilia compulit, qui

per eos dies adversus eundem Principem pari odio furebant: cum posthabito Jacobo Theupolo, quem popularis acclamatio ad supremum Magistratum expetebat, Gradonicum Patres extulissent: vel, quod nefas, quibus inhonora libertate potior tyrannis videbatur. Eo itaque auctore in Principem, quem unum Bochonius impensè oderat, & in optimates, si qui obsistere ausi essent, ad necem usque desævire constitutum erat. Dicta est sceleri dies, qua Comitia agerentur. Delata Patribus conjuratio in id omnium studia convertit, ut primo quoque tempore tanti criminis capita comprehenderentur. Favit autem publicis votis fortuna. Marinus enim ipse, & primores socii capti, civitasque ab imminenti incendio servata est, dum illi, flagitii convicti, capitali supplicio puniuntur.

Bellum Patavinum quartum.

MCCCIV.

Patavini erecto castello, eique imposito præsidio non procul à stagnis, quibus Petabubulæ nomen, in arma Venetos provocarunt. Apparebat vel etiam invitis his, omnia ea loca, quæ inter Clodiam, & Albanum sita sunt, in salinarum usum per Patavinos fore redigenda, maximo Reip. detrimento; finitimæ gentis machinamenta cognovere Patres in publicam, privatamque perniciem tendere. Quamobrem immissus est miles, qui hostes ejiceret, arcem, munitionesque subverteret. Velitatum est sæpiùs cum præsidiariis. Patavini, qui ad subsidium venerant, arrepta fuga, sive impares viribus, sive rei malè gestæ pœnitentia, nihil deinceps tentare ausi sunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

Bellum Ferrarienſe primum.

MCCCVII.

NUlla generis religio, nullum nomen tam ſanctum, quod non regnandi cupiditate violetur. Friſcus Ateſtinus parricidiale bellum Diis penatibus intulit, ac in paterno ſanguine gladiatoriam immanitatem exercuit, impia parentis morte, quia Ferrariæ principatum ſcelere occupare maluit quàm ex tabulis expectare. Turbatæ eo facinore civitati Venetus aſſertor adfuit, vetere inſtituto, ne eadem ſcilicet fax, quæ domeſticos Ateſtinorum lares nuper cremaverat, ſociorum quoque urbem & domos per factiones ſuccenderet. præceps eſt enim ambitio, ubi aperto flagitio innotuit. Ferrarienſes itaque abominati tam crudele imperium, ſe Romano Pontifici dedunt: indignatus ſuorum defectione Friſcus, ultrà quàm credi poteſt, in eos qui dicebantur auctores, exquiſitiſſimis tormentis deſæviit. hinc deploratis noviſſimè rebus omnibus, ac tardante Pontificis ope, ſe Veneto Senatui committunt, quos ille in fidem receptos legitimo Domino ſervabat, firmata priùs urbe munitionibus, & Magiſtratu ſuo. Verùm Clemens Quintus, qui hos tumultus in Gallia perceperat, Veneto ſacris interdixit, eorumque bona, hominesque ubiq; locorum diripiendos permiſit, quòd urbem Romanæ ſedi ſubjectam contra jus, & fas occupaſſent. Accedit demum è Bononienſibus Pontificius legatus cum exercitu, unde recentibus furiis agitata civitas deſciſcit à Venetis, atque iterùm in Pontificia jura concedit. Tantæ levitatis pertæſi noſtri, ſecundo belli anno urbe cedunt, pacemque à Clemente, diu nequicquam petitam, nota tandem Franciſci Danduli moderatione & opera, impetrarunt.

Baiamontis Theupoli conjuratio.
MCCCX.

SOlet familiæ præstantia, opum ubertas, ac morum licentia ambitiosos spiritus plerumque alere. inde toties expertæ sunt civitates inquietorum civium turbas. nam illi dum pares negligunt, vel superiores non admittunt, laxatis insolentiæ habenis in Patriæ ruinam procurrunt. Hæc omnia in uno Bajamonte Theupolo, ejusque asseclis penè omnibus patricii sanguinis vim tantam habuere, ut horum cæco furore Reip. imperium ferè cum ipsa libertate corruerit. Impulit in scelus non amor in patriam, sed simultas, indignatio, & odium in Dandulam familiam, & in ipsum Petrum Gradonicum Principem, qui nimio plus illi favere credebatur, quique Jacobo Theupolo, ejus patri, prælatus fuerat, frustra populo eundem in Principem deposcente. Sed ut plerumque privata odia in publica erumpunt incommoda, exsurgente rerum novarum cupiditate: ipso Theupolo duce in curiam primò statutum erat irrumpere, Principem cæterosque sibi invisos confodere, & si qua cederet, occupare imperium. Cùm instaret dies sceleris, densatis tenebris cœlum impium facinus exhorruisse dicitur, procelloso tonitruum gemitu, & crebra fulgurum coruscatione: at ea portenta contumaces nec terruere, nec postea ipsa fama patefactæ conspirationis. Hæc, ut Patribus opportunè detecta; ac jamjam immineret vis (id certè divini Numinis auxilium, ut furias in ipso jam successu securas subita ultio exciperet) repentina ad arma conclamatio eorum facta est, qui Remp. salvam vellent. Optimi quique inopinato exciti signo, ac tumultu ad publicam defensionem armati in curiam convolarunt: conjurati, quoque irrupere in Marcianum forum, & quasi versarentur in militaribus castris execrandum ibidem certamen orsi sunt. Hi

sua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

ſua fata urgebant, & ab illis urgebantur ſingularibus furoribus; ideò præcipites ruere in clades, quas ſibi noxiis conſiliis paraverant. Conſeritur civium manus; libertaſq; veluti in medio conſtituta videbatur à ſuis vel perdenda, vel conſervanda. Conſpiratorum impetum diu paludati Patres ſuſtinuere, deinde repulere certa victoria, qua paſſim conſternati, cæſique perduelles; ſuperſtites aut capitis, aut exilii pœnas cum ipſo criminis auctore luerunt. Memoriæ proditum eſt, nullam Ciſalpinæ Galliæ urbem, nullum oppidum extitiſſe Venetis extorribus vacuum. Cæterùm Theupolus jam publicis armis vix elapſus, mulierculæ manu concidiſſet, niſi alium mortario dejecto contriviſſet, quem caput ſceleris ex vexillo opinabatur. Extincta in hunc modum conjuratione, de proditoribus affatim habita eſt ultio: in quoſdam laqueo, in alios ſecuri eſt animadverſum: omnium gentilitia ſigna, & nomina ubique locorum expuncta, dirutæ ædes, & bona in publicum tranſlata. Laudatur civico illo conflictu ſupra cæteros Marci, atq; Vgolini Juſtinianorum virtus, & pietas. Sic antiqua Reip. reſtituta tranquillitas, plurimaque poſtmodum in ſtrenuos cives, ac de patria benemeritos, atque adeò in ipſam anum collata ſunt præmia. Receptæ, conſervatæque quietis, ac libertatis dies in Venetis faſtis viget, decreta quotannis ſupplicatione Diuo Vito, cuius feſto extinctam conſpirationem accepimus. In parricidam verò exulem, peſſimis artibus reditum in patriam rurſus molientem, rogata lex, iuſſumq; ut Franciſcus Dandulus, id temporis Venetorum Princeps, quovis ære proſcriptum interficiendum curaret.

Jaderæ defectio septima.

MCCCXI.

E Vulgata Theupolæ conjurationis fama, quæ omnia in majus auget, Jaderenses pessumdatam Remp. sibi stultè suadentes, septimam ad Pannones moliti sunt defectionem. Populum ad rebelliones natum non tam pedestri, quàm navali militia domandum, ut aliàs, decretum est, sedente Marino Georgio Principe. Illa Dalmaso homini Hispano concreditur: hæc Philippo Bellegnio. Uterque mira celeritate in provinciam fertur, urbemque contumacem dispositis circùm castris acriter oppugnat. Jaderenses armis undiq; septi & auxiliorum inopes ad spretum olim imperium rediissent, nisi Dalmasus, auro polluta fide, in singulos dies nostram producendo victoriam se illis pacis intercessorem exhibuisset. Cognita viri fraude, nihil ab obsessis impetratum, proditor omnibus invisus clàm aufugit: cæterùm ulciscente Deo perfidiam, mari penè obrutus est, naufragio amissis donariis. Intereà non cessantibus Venetis ab oppugnatione, Jaderenses nulla in armis, dolisve reperta spe, à certamine ad preces se convertunt, factaq; deditione eas conditiones accepere, quibus provincialium levitatem à læso dominio cohiberi solitum est.

Expeditio in piratas secunda.

MCCCXXIII.

PErcrebuerat rumor quædam Ligurum piratarum navigia Venetis in Græcia rebus hostiliter nocuisse. quo Venetias tandem delato, Patres quamprimùm compescendam decernunt eorum audaciam, qui prædari semel edocti, injurii nunquam esse desinebant. Ea propter Justinianum ex Justinianis XL triremium classi præficiunt cum sum-

summo imperio. Vectus in Ponticum, aliquot prædonum naves, circa Thracium Bosphorum captas, incendit; inde conversus ad Peræ expugnationem, coegit oppidanos, ut illata ad eam usque diem Venetis rebus damna persolverent. His benè actis, Joanne Superantio Principe, Cretæ Dux renuntiatur, ut quoddam, quasi debitum virtuti præmium consequeretur.

Bellum Histricum II cum Aquilejensibus.
MCCCXXVIII.

VAllenses, & Polani, qui olim defecerant, experti quàm dura in se dominia exercerent Aquilejenses, rursus ad mitem Venetorum dominationem ultronea deditione rediere. Ejus temporis Patriarcha transitionem illam impotenti ferens animo, repentè in Histriam cum exercitu profectus est, ut illam armis ad imperium suum reduceret, jamque ex agrorum populationibus ingentem incolis timorem attulerat. Cæterùm Veneti retinendis, confirmandisque oppidis intenti Justinianum eiusdem familiæ virum acrem in eam curam expediunt, qui cum hostibus semel congressus victoriam reportavit, fuditque Patriarcham, cujus in provinciam ingressus, non minùs fuit ipsi terribilis, quàm turpis & fœda fuerit ejus fuga.

Compressæ in Creta seditiones.
MCCCXXX.

NOnaginta ferme annorum tranquillitatem in Creta turbavit nescio quis Varda, homo turbidus & factiosus. occasio furoris fuit denegatum tributum, quo naves in piratas armarentur à Rhitymnæ Quæstoribus, in quos ille non tam verbis, quàm armis insurrexerat. Adhæsere nefario complures. quare ab aucto, armatoq; perduellium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

lium agmine haud parùm Cydone trepidatum est. nihil enim prætermissum ab rebellibus, quod igne, ferroq; non corrumperetur. Selini castrum expugnatum, Præfectus arcis Hermolaus Bellegnus vinculis addictus, commissæ cædes, aliaq; patrata facinora, quæ modò referre non libet. Primus in irrequietam turbam irruit Joannes Cornelius, qui integram, ipso trucidato Varda, assecutus victoriam, omnia recepit oppida, quæ fidem, atque imperium nefariè excusserant. Porrò non diuturna pace Insula quievit, ab Leone Calergio novis motibus concussa, qui Venetos dum insula pellere conatur ingentem rerum tempestatem excitavit. Placuerat Nicolao Priolo duci desperatis non offerre certamen, sed eos blanditiis in obsequium trahere, eòque magis quòd Calergium suscepti facinoris jam pœnitere ferebatur, quem etiam blandis litteris & humanitatis plenissimis ad integritatem veteris obedientiæ pellexit. Cùm verò per dolum, & occultas machinationes Smerilium Costam jam tumultuantem contrà jurisjurandi datam fidem concitaret, denuò manifesti sceleris reus, labem proditionis, & maculam fatalibus aquis eluere, Prioli sententia, coactus est. Hujus evulgatum supplicium non modò extinxit submersas faces, sed etiam majus rebellionis incendium suscitavit, quo grassante penitus exarsura Creta videbatur, nisi Priolus haud ignarus seditiosos inter se vix unquam stabili fide hærere, valida militum scripta turba perduelles insequutus esset montiumque occupatis angustiis, ne intrà eorum latebras ullum illis pateret effugium, perquisitos dedisset in fugam, & palantes per campestria more pecudum ad internecionem usque mactasset. Hac victoria, rebellique sanguine expiata Creta summa in multos annos tranquillitate quievit.

Ex-

Expeditio in piratas tertia.
MCCCXXXI.

PEr eadem tempora Thomas Viarus, infelici ſucceſſu, cum piratis conflixit: dum enim ſex eorum naves inſectatur, alias, quæ Venetorum onerarias duas depredatæ fuerant, medio Adriatico offendit. Procedens igitur temerè in pugnam, promiſſa ſibi ex validiore claſſe, qua fretus erat, victoria, à pirata Ligure ita excipitur, ut momento temporis ejus ferme omnes triremes aut laceratæ, aut captæ fuerint, omneſque milites cæſi, & ipſe, vix parvum à bello nactus navigium, Venetias trepidè aufugerit. Cùm autem ejus prælii infelix exitus ex nimia Viari audacia Patribus innotuiſſet, ad perpetuos carceres illum condemnarunt, memorabili ſanè ducibus exemplo, quo ſcirent, non tam ſpecioſa, quàm neceſſaria in bellis conſilia eſſe ſequenda.

Bellum Turcicum primum.
MCCCXXXII.

TUrcæ ad ſervitutem nati, ſed Chriſtianorum diſſidiis evecti ad imperia, ſub Amurathe in Europam, Ligurum ope, remigioque traducti jam Græcas provincias ceperant occupare, noſtraque maria ita infeſta reddere, ut in Orientem navigantibus nil tutum reliquum eſſet. Inſolentis, audaciſque hoſtis conatibus maturè occurrendum erat. quare Veneti extemplò legatos Romam, & in Galliam dimittunt, Pontificem, & Regem monituros, ne dilata virium conjunctione imminenti Barbaro ſubigenda Italia traderetur. Gallus cùm magis nomen ad præſidium ſociorum, quàm vires attuliſſet, Pontifici, Venetoq; ſolis Italica ſalus, & libertas concreditur. horum Principum armis per ea tempora Turcarum inſultus repreſſi ſunt. Petrus

enim Zenus Venetarum triremium ductor hosticas in Ionio navigantes cecidit, & omnium primus de Turcis triumphavit. Cæterùm hos mari summovisse non contentus plura Græci littoris oppida barbarorum prædis referta populatur, ac evertit. Post hæc renovato cum Christianis Principibus fœdere continuatis in aliquot annos victoriis cum tanto hoste pugnavit. Tandem post purgata piraticis latrociniis maria gravi, & martia classe Smyrnam applicuit, aggressusque urbis oppugnationem fœliciter confecit, fugatisque barbaris illam recepit. Hinc celebriores triumphos sibi pollicitus in Asiæ Mediterranea descendit, ac fugitivos ubique persecutus est. In ea provincia ut quidam habent annales, egregius imperator dum sacris de more operam daret, à convolantibus undique agrestibus interceptus in templo fœdè opprimitur, & cum tanti viri occasu spes omnis melioris fortunæ evanuit.

FINIS LIBRI PRIMI.

IOANNIS BAPTISTÆ VERI

CANONICI PATAVINI

RERVM VENETARVM

LIBER SECVNDVS.

Bellum in Scaligeros Veronæ Principes Tarvisium obtentum.

MCCCXXXVII.

EA ſemper fuit Venetorum pietas, ut vicinos juvarent auxiliis, quando à potentioribus contumelioſè vexarentur. Hinc obliti injuriarum, quibus Patavini eos toties affecerant, arma pro externis aris, fociſque ſuſcipiunt adverſus Scaligeros, Veronæ Principes. Horum potentia, intra juſtas imperii metas neſcia conſiſtere, in licentiam quoque erupit offendendæ Reip. Quare, ut latiùs per opprobrium aliorum ſuos fines extenderent, arcem in ſtagnis propè Clodiam inſolenti milite communitam erexerunt, ac per Padum, Atheſimq;

 navi-

navigantibus Venetias indixerunt portoria, neque alia in turbidis Principibus defuere facinora, quibus sensim res Veneta in perniciem traheretur, nisi quandoque tantis initiis maturè iretur obviàm. Interim Patres certi si nihil moverent, eam audaciam in speciem legitimi dominatus transituram, Scaligeros, legatione more patrio transmissa, priùs quàm arma arriperent, conati sunt ab injuriis revocare: cæterùm ea spreta, atque turpiter irrisa est. Hujus rei fama mirum, quàm magnis, propensisque studiis bellum in juris gentium violatores decretum sit. Primò igitur cum Florentinis percussum fœdus jam anteà Venetam opem in eosdem hostes implorantibus: mox evulgata expeditione complures Principes, quibus ea potentia suspecta erat, Vicecomites, Atestini, Gonzagæ, & ipse Bojemiæ Rex suos internuncios Venetias misere, quò junctis viribus Scaligerorum superbia retunderetur. Adfuisse una die in urbe sexaginta Europæorum Principum legatos, qui apud Senatum, tum de bello, tum de pace tractarent, produnt ejus temporis scriptores. Marsilius quoque Carrariensis vir inter Patavinos summæ auctoritatis, Scaligerorum causam iisdem diebus apud Patres fovebat, & pacis conditiones percontatus, has retulit. Patavino agro hostis decederet: Tarvisium Reip. esset: Rubeis Parma: & Florentinis Luca permitteretur. Verùm ut iniquæ rejectæ, & pax desperata, bellum utrinque maturarunt. Summa itaque cura miles conscriptus, comparatoque exercitui datus imperator Petrus Rubeus Parmensis, duobus additis rei bellicæ procuratoribus, Legatorum nomine, Marco Cornelio, & Andrea Mauroceno. Ille acceptis à Francisco Dandulo Principe sui muneris insignibus, copias in Mottensi agro recensitas, dispositasque in aciem ultra Plavim trajecit: inde in Patavinos itum, ubi Albertum Mastini tum Veronensium domini fratrem non parum territavit: ac per patens consternatæ regionis solum illatus, cùm nullus obex

occur-

occurreret, agros passim vastavit, ingentique terrore latè circùm sparsa municipia pervasit. Saccense castrum, & Caputaggeris se dedidere. Marcus Lauretanus levioribus navigiis arcem in stagnis aggressus, eam deturbato præsidio exscidit: venere in fidem Cuneanenses: nec non maxima, eorum exemplo, secuta est oppidorum defectio. Itaque omnia hostibus infesta: nequicquam subinde è Germania conducto milite, quo Patavium oppresserant, non juverant, defectionem molientibus civibus, tyrannidis, bellique mole confecti sunt. Hæc inter Rubeus ad Ateste pugnabat, captivo hosti sat æquus, fama captandæ clementiæ, nam quos inter dimicandum ceperat, omnes libero jure dimisit. Postea ipsa rursus Patavinæ urbis mænia obequitans, concrematæ unius portæ incendium, quæ Sanctorum dicitur, agrorumque vastationes per contumeliam inclusis Scaligeris exprobravit: at ulteriùs non progressus, ne desperata spe veniæ pertinacia furor hostis accenderetur, in Tarvisinos concessit. Ea in provincia insperato fortunæ eventu injecto solo nomine metu Tarvisium occupavit, non ausum arma experiri. Mastinus ea propter versus in rabiem Patavio ad Bubulentam promovet, ibique stationaria aliquot nostrùm navigia oppressit, barbarum in morem cum nautis, custodibusque debacchatus. Quingenti etiam mercenarii milites circa Mestrium vicum Alberti dolo cecidere, deceptus in ipsa vindicta furentis animus, cùm eos Venetos omnes esse arbitraretur. Dum igitur in Patavinis, Tarvisinisque bellum ita alitur, Mastino nunciatur, Brixiam à Vicecomitibus obsideri. Ex hoc abeuntis Mastini recessu excitati Patavini à tyrannide se vindicant, auctore Marsilio Carrariense, qui tacitis nunciis accersitum Rubeum in urbem per Pontem-curvum recepit, Albertumque dedit in vincula, ut Venetias duceretur. In hunc modum sine sanguine occupatum servatumque Patavium, habita in seditiosos quosdam animadversione.

Quam-

Quamobrem Senatus commendata Carrarienſium fide in benemerentem familiam innumera contulit beneficia, quorum primum, & ſingulare illud fuit, libera Patavinæ urbis adminiſtratio. His geſtis, Rubeus ducta copiarum parte ad Montem-ſilicem oppugnandum, dum impigram & militis, & optimi ducis navat operam, inter confertiſſimos miſſilium jactus miſerè cadit: funus quidem tanti viri lacrymabile contigit, acceſſit demum dolori impetus, dum alter fraternæ virtutis egregius æmulator germanus in Gonzagiacis caſtris, Veronam tum obſidentibus, occubuiſſet. Alius è Rubeis ſupererat Rolandus nomine æquè clarus militia. Hic ſuſcepto copiarum imperio diſtulit per eos dies vindictam in Monte-ſilicenſes, & in Veronenſium fines populatum penetravit. Subinde Rubei necem ulciſcitur Vbertinus Carrarienſis, Montis-ſilicis potitur arce, hoſtemque terga dantem perſecutus profligat. Maſtinus, qui jam amiſſa Brixia redierat, aliquo minùs turpi facinore fugam honeſtaturus Montanianum caſtrum aggreditur, ſed irrito conatu. quippe obvium habuit Andreacium Maurocenum, quem licet ipſe Scaliger ignominiosè effugeret; ſat multos tamen ſuorum ad internecionem reliquit, prætercaptivos. Rolandus cùm jam nihil gloriæ deeſſe, nihil obſtare Venetæ virtuti videret, diviſis copiis, pluribus ſimul in locis victricia arma circumtulit, præcipuè in Vicentinos acer, quorum oppidum ea conſtantia fatigavit, vt inops animi Maſtinus pacem, quam antea ſpreverat, per Oratores ultra deprecatus ſit; datis prioribus conditionibus, acceptiſque Veneti quievere, ne Italica libertas continuatis bellorum fluctibus mergeretur. Ex hoc bello præter oppidula Venetæ Reip. acceſſit Taruiſium: deditum quoque erat Patavium, ſed, uti diximus, Carrarienſibus traditum, quò magis conſtaret Venetos arma in Scaligeros corripuiſſe non aliam ob cauſam, quàm, ut inter vicinos populos pax & ſecuritas vigeret.

Cretensium defectio.
MCCCXLII.

Ex Italia in Cretam, gubernante rem Venetam Bartholomæo Gradonico, bellum translatum est. Necesse erat inconstantissimæ gentis ingenium, & in dissidia proclive armis retundere. Quamobrem Patres robustissimas militum legiones in eam insulam destinarunt. Tripartito agmine terni Duces ex Faleria, Justinianæa, & Maurocenâ familiis in rebellantes solverunt. His fortiter juxta, ac fœliciter dimicantibus secunda fortuna occurrit: nam perduellium munitiora castella vi ceperunt, & dirutis ex iis quibusdam, insessisque montium latibulis, ne receptaculo hostibus essent, circumlatoque passim bello, tantum illis terrorem incussere, ut brevi sedata defectione, sumpto de rebellibus supplicio, tota Insula intestinis purgata discordiis ad vetus imperium redierit.

Jaderæ defectio octava.
MCCCXLV.

Jaderensium defectiones non semel depressæ, cæsique earum auctores, in alias, atque alias anniversario quodam furore pullulabant, veluti si de occisorum capitum sanguine renascerentur. Subiit confestim Patrum animos ex Principis Andreæ Danduli sententia, recepta diu cogitatio, non esse impunè relinquendum scelus, ne tota provincia conjuratione Jaderensium erecta, occasionem rebellandi susciperet. Navali ergo, terrestrique apparatu urbem oppugnaturi Petrum Canalium, & Marcum Justinianum eò imperant, ut alter mari, alter terra pugnam rebellibus inferret. Primo accessu Canalius Pagum cepit oppidum, ita & Justinianus subitaneis aggressionibus Jaderam

rece-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

recepisset, nisi Pannones victoriam remorati essent. Advenere è Pannonia cum ipso Rege expeditæ copiæ: his nostri haud territi obviàm procedentes bellum atrox committunt, quo plures hostium cæsi sunt. Verùm cùm illud magis recrudesceret, oppidani, qui subsidiariorum fugam turbatis ordinibus conspexerant, ut illis opitularentur è mænibus turmatim advolantes, fortunam, ad nostros jam inclinantem, prævertere; sed non multò pòst justam belli causam, Venetamque secuta illa virtutem, rediit: pedestres enim nostrorum copiæ à navalibus sociis opportunè adjutæ, magnam de hostibus stragem ediderunt, sed ea jactura, abundante hostium multitudine, inter damna haud numerata. Dum Jaderæ procedit oppugnatio, in regiis castris non mediocriter annona laboratum, quorum incommodis Venetorum fiducia crevit. Pannonesque rerum omnium egestate coacti bello excedere nostris victoriam relinquere. Hanc breui cumulavit ipsius rebellis urbis occupatio, quæ Venetum robur diu noctuque perpessa victori, ac domino se demum restituit subjecitque, impetrata à clementissimo Senatu scelerum venia, cùm è suis avelli sedibus, ne ampliùs fidem violaret, mereretur.

Bellum Histricum tertium.

MCCCXLVIII.

QUasi illud rebellionum, conspirationumque seculum esset, allatum de recepta Jadera nuncium, non tam immanis comitata est pestilentia, quàm certus rumor, Justinopolitanos defecisse. Illa, non priùs quàm expleta fati rabie, recessit; isti, antequam externarum gentium robora coirent, Marci Justiniani vigilantia in fidem retracti sunt. Per eos quoque dies, Albertus Carnorum Regulus universam penè Histriam cædibus, & latrociniis everterat. In eam provinciam exercitum, quo retunderetur

tur illius temeritas, mittendum censuit Senatus: & cùm primùm armatum se ostendit, hostis perterrefactus, quasi manibus arma decidissent, per devia montium aufugit, nusquam ullo certo ordine, aut spe reliqua resistendi: dispersum palantemque insectatus Venetus malè mulctavit, cepit ducem, & cum eo captivo ad Senatum capta vexilla in victoriæ testimonium præmisit. Porrò Albertus audaciæ veniam obtinuit, & libertatem, data fide non ampliùs in Remp. dimicaturum, & aliquot suis in finibus oppida demoliturum, ne ulli in posterum tuti recessus piraticæ genti, ac latrocinantibus barbaris paterent.

Bellum cum Genuensibus sextum.

MCCCL.

Hujus belli initium ab intercepta Venetis per mare Ponticum navigatione profectum. Versi primùm Genuenses in piraticam, mercatorias naves in Hellesponto prædati sunt. Rei novitas, violataque inde pax, hanc unam curam injecit Patribus, ut per Oratores ablata repeterentur, & nisi essent reddita, bellum denunciaretur. Non accepta legatione, sed elato animo repudiata ad arma properè concursum est, parataque præclara classis, quæ sub Marci Ruzini imperio temerarios & turbulentissimos hostes castigaret. Hic celeri cursu tendens in Græciam, à speculatoribus quatuordecim Ligusticas naves Carystium portum ingressas audit. Illarum perdendarum concepta spe Ruzinius suas non longè à portu disposuit: nam propiùs accedere obstabat illius vadosum ostium. Nihilominùs hostibus in difficilem eruptionem conjectis haud defuit animus. decreverunt enim ex illis angustiis intumescente mari egredi, etiam cum aperto discrimine; audentibusq; ac desperatis favisset sors, nisi Marcus Maurocenus Adriatici Præfectus ex transverso irruens hostiles triremes IV li-

berè jam egressas intercepisset. quo casu consternatæ reliquæ, circumventæque à tota classe vicinis littoribus illiduntur, nostrisque in direptionem concedunt. Captivi hostes Chalcidem ducuntur, iturque ad oppugnandam Peram Genuensium coloniam. At hoc nequicquam tentatum est. Idcircò Ligur animos, viresque sumens, Chalcidem appellit, omniaque replet vago tumultu, direptam succendit urbem, captivosque in servitutem abducit, reluctari hosti minimè auso Thoma Viaro Prætore, quoniam ubi intrat animum pavor id solùm metuit, quod formidat. His ultro, citroq; illatis cladibus apparebat bellum hoc diu inter utrumque populum duraturum, neque sine externa ope conficiendum esse. Ea propter Veneti cum Græcorum Imperatore, Aragonumque Rege icto fœdere validiores in pervicacissimam gentem procedunt, ac robustioris quàm antea classis moderatorem nominant Nicolaum Pisanum, qui continuò è Dalmatia solvens Pancratium Justinianum in Siciliam mittit, ut cum Aragoniis se consociaret. Nihilò segniores Genuenses aucta classe sub Pagani Auriæ auspiciis contendunt in Græciam, circumnavigataque Eubœa, quà potuere, hostili rabie, excursitarunt, præda Peram reducta. Interim Veneti cum Aragoniis è Sicilia in horridam (futuræ calamitatis omen) incidère tempestatem, qua tandem remittente, fracti penitus, dissolutique Methonem tenuere. Ibidem curato milite, refectisque navibus Peræ obsidium meditantur. Euntibus in expeditionem Genuenses maturè & fortiter occurrère in ipsis Bosphori faucibus, in his facilè excepturi nostros, quia intra eas angustias non poterat tanta classis commodè, unoque tempore tota in certamen explicari. Eo igitur loci necessariò concursum est, sed magnis viribus, iratisque animis: pugnam summo manè initam cadentes tenebræ dirimere non potuerunt, nec priùs cessatum ab armis, quàm lux altera redderetur, & una classium victoriam reportaret.

ret. Initio malè certavimus Græcorum auxiliis; illi namq; lingua, quàm manu promptiores, tentato, non commisso certamine, ad primas Genuensium impressiones proras suas averterunt: Aragonij, qui secundum in congressu locum sustinebant, sive hostis audacia, sive ignavo Græcorum metu exterriti, & ipsi se prælio subtraxere. Omnis itaque vis, & conatus in solos Venetos conversus continuataque cæco marte pugna tamdiu protracta, quoad fessi, nulloque recreati subsidio, cederent: obstinatè pugnatum, omnesq; victi à victoribus, ob belli pertinaciam, acceptaque damna iratis cæsi sunt. Occubuere eo prælio cum Justiniano complures patricii viri, perpetua tamen apud posteros victuri gloria, quòd fortiter pro patria pugnando mori maluerint, quàm turpiter fugiendo patriæ decus, & avitam nobilitatem fœdare. Iniqui successus fama, non tam timore, quàm pudore affecit Remp. quòd tot validissimarum classium hostis victor abivisset: sed mox erecta in vindictam jubet nulla mora alteras instrui triremes, veteres refici, & Pisanum iterùm expediri. Ille redintegrata, suppletaque classe propè Peram, usus meliore fato, hosticas aliquot dispersit: & cùm certa fama intellexisset ab Antonio Grimaldo rostratas suprà XXX Aragonias juxta Cyrnum perculsas esse, ita opportunè adfuit oppressis sociis, ut hos præter spem erigeret, hostesque inopinato accursu terreret, quos fugam jam meditantes harpagonibus remoratus eorum cæde, & plurimarum navium spoliis paulò ante acceptam cladem rependit, majoremque Patriæ ac sibi peperit triumphum. Laceri in hunc modum Genuenses neutiquam superbos animos ad pacem inflexerunt, sed ut magis nativum in Venetos odium testarentur, ipsa neglecta libertate, qua nihil dulcius, Joanni Vicecomiti Mediolanensium Duci urbem, se, suaque omnia spontè tradiderunt; ut ita quæsito ab invidia hoste reperiretur qui adversus Remp. decertaret. Vicecomes dulcedine oblatæ

urbis, orantibus præstò fuit. Hinc Veneti, futurum sibi belli discrimen cum Insubre rati, confestim omnia in continenti oppida auctis præsidiis obfirmant, renovatisque fœderibus Scaligeros, Carrarienses, & Gonzagas, veteribus odiis infensos, illi opponunt: sic tutum terra imperium cùm videretur, omnis erat sollicitudo in augenda classe. Pisanum igitur tribus aliis, ac XX triremibus præfectum emittunt in Ligurem, qui per eos dies Corcyram nigram, & Phariam tentarat, animique potiùs desperatione, quàm virium robore audacissimè ruebat in omne facinus. Parentium, vi captum, subjecto igne demolitus est: piratarumque more Adriaticum vexat. Interim Pisanus universum classicum apparatum in ora Peloponnesi ad insulam Sphagiam, quæ hodie Sapientia est, retinebat. In libero portu, apertoq; facilè oppugnatum iri Venetum hostis sibi persuasit, & jam Vicecomitis ope contracta XL triremium classe, portum sine tumultu, perque tenebras, nihil tale nostris cogitantibus intrat, classiarios ignavissimo metu correptos occupat, celerique, & incruenta victoria navibus omnibus potitur unica excepta, quæ inter cæterarum trepidationem casu elapsa aufugit; Pisanus ipse cum quinque hominum millibus Genuam asportatus, hostis triumphum non parum nobilitavit. singulari hoc inexpectatę calamitatis eventu post integrum belli quadriennium concidisse videbatur Veneti imperii gloria, & vetustissima urbis libertas, si victor victoriam esset persequutus. Patres tamen inflictum vulnus cautè obtegentes non fortuna, at fraude se victos evulgant, quatuorque triremes privatis sumptibus illicò reparant, quæ à popularibus trierarchis ductæ in Tyrrhenum proveherentur. Sed ne quidquam ad hostium felicitatem deesse videretur, eam quoque interceperunt navem, quæ furtim à priore jactura evaserat: provectiq; Gradum, ingentem civitati incusserunt formidinem. Repressit tamen nonnihil hostiles in vicinia insultus Nicolaus Justinianus, tribusque longis navibus delatus

latus in Histriam, nutantem provinciam confirmavit. Cæterùm non defuere prodigia, quæ acceptas calamitates portenderunt: visi nempe sunt in aere clangentes corvi, atque inter se acerrimè pugnantes, guttæque sanguinis in Venetam classem decidere: conspecta etiam in portu immanis, & monstrosa bellua, quæ casu lapsum in mare hominem protinus voravit; successit demum teterrima pestis, urbisq; ultimum penè excidium, scelestissima ipsius Principis conspiratione.

Marini Falerii Principis conjuratio.
MCCCLV.

Marinus Falerius Princeps, nondum peracto publicæ administrationis anno, ac propè sexagenarius, vel privatis odiis, vel immoderatæ ambitionis fluctibus agitatus, se Venetiarum tyrannum constituere, pluriumq; usurpare dominatum nefaria cogitatione decrevit. Itaque cùm publicam privatamque salutem negligeret in impii facinoris societatem trahit plures è vulgo, & veluti cæco quodam furore actus, ac sine consilio cum primoribus agit, ut simulato Ligusticæ classis propè urbem adventu rumores intempesta nocte spargerent de vicino hoste, & quasi repentino pavore conterriti voces ad arma alternarent; scelerique addit commentum, quo populare odium in optimates concitaret, nempe, ut confictis nobilium familiarum nominibus appareret alienas uxores, & filias ad stupra, atque adulteria per viros patricios rapi. Ita igitur evulgato hostium ingressu, sparsaque vanis rumoribus contumelia, condictum erat, ut primi omnium conjurati, veluti ad publicam defensionem, in Curiam properarent, cujus obsessis liminibus, unumquemq; patricii sanguinis interimerent. Sanè discrimini maximo tunc obiiciebatur res Veneta, nisi divinitùs servata fuisset. Quidam è conspiratorum ducibus,

Bel-

Beltrandus nomine, Nicolao Leonio, quo viro utebatur familiarissimè, scelus aperit, docetque conjurationis capita sexdecim esse, singulos duces habere sub se milites sexaginta, & horum omnium antesignanum Principem Falerium. Leonius, promissa sceleris impunitate, amplaq; munerum largitione, nihil cunctando Patrum seniores adit, coactoq; concilio sub ejus noctis initium, quæ cædibus fuerat destinata, suadet tanto malo celeriter occurrendum, statimque mittendos lictores, qui conjuratos vincirent. Huic decreto patrocinata, ut sæpè in similibus, fortuna, captivos dedit perduelles, qui crimen confessi fractis cervicibus occultè necantur. Opprimitur deinde Falerius, detecti sceleris adhuc ignarus, exutusque publicis ornamentis in ipsa curia securi percutitur. Sub hæc quæsitum in reliquos. reperti quadringenti, & plures Falerianæ conspirationis conscii, atque singuli vel capite, vel exilio puniti.

Bellum Pannonicum secundum.
MCCCLVI.

DOmesticos ulta Resp. hostes, cum externis etiam nempe Genuensibus, pacem composuit Bernardi Iustiniani opera, & virtute. Non diu tamen vel sub auspiciis fortunatissimi Principis Joannis Gradonici lætatus est Venetus conservata libertate partaque pace, quia altero anno certus rumor increbuit Ludovicum Pannoniæ Regem in Dalmatiam venisse, numerosissimo exercitu, quo uno eodem tempore Jaderam, Sicum, Spalatum, Tragurium, Enonamque obsedit: utque suum hostem diversis in locis variis bellorum tempestatibus jactaret, cum Francisco Carrariensi Patavinorum Principe clam fœdus percussit, jamque Cuneanum, Sacciliumque præter minora alia castra vi subacta fuerant. At nihil unquam tam acerbum obtigit, quod non patiens, & æquus ille Venetæ gentis animus

mus tolerando superaret, tum præsertim adhortante Joanne Delphino, qui in publica administratione Gradonico successerat. Obsessæ in Dalmatia urbes necessariis destitutæ auxiliis, quia universa belli rabies in Italia grassabatur, Pannonio se dediderunt: Enona diu Joannis Justiniani labore defensa, fame, non ferro, expugnatur: Jadera, arce pro Veneto stante, non militum vi, sed Carrariensis fraude succubuit. Hæc inter in Tarvisinis nostri ita strenuè dimicabant, ut ex hostibus vix ullus è castris erumperet, qui non saucius rediret: repulsus tandem ab urbis obsidione ipse Rex, cæsaque multa Pannonum millia. At jure in Carrarienses insurgendum videbatur, puniendumq; armis ingratum genus, sed tum placuit cum illis prohiberi commercia, & Marcum Maurocenum Patavinæ urbis prætorem Venetias evocari. Cæterùm, cùm integra periisset Dalmatia, Patres ut arduum, & difficile bellum evitarent, eam provinciam Regi, impetrata pace, concessere. Ita Reipublicæ optimè consultum, quæ viribus, opibusque exhausta, imperium alibi partum longis laboribus, aversa unius pugnæ fortuna deperdere potuisset.

Bellum Creticum in Colonos. MCCCLXIV.

QUæ in Creta hac tempestate emersit defectio graviùs Patrum animos turbavit, quàm ulla alia, quòd à Venetis, eodem in coloniam deductis, emanasset. Hi obliti antiquæ patriæ, gentisque unde habuere initia, jam Græcam levitatem, & inconstantiam induerant, connixi in semetipsos à Rep. transferre Insulæ imperium. Defectionis causa ea ferebatur, quòd nullis vectigalibus Cretenses coloni essent obnoxii: & quòd, ita transactum cum majoribus, antequam in coloniam mitterentur. indignè quidem, ac impiè: ac si dominium Insulæ non ampliùs ad

ad unam Remp. ſpectaret, nec deberent auxilia quandoque laboranti præſtare. Hinc cœperunt rebelles arma diſtringere, conjectiſque in vincula Venetis Præfectis, ipſi Cretam ſuo nutu regere, omniaque novatis pro libidine legibus ſusque deque miſcere: quodque turpius fuit, ut Inſulanorum animos faciliùs captarent, Græcus ubique ritus Latinæ & Catholicæ religioni ſubrogatur. Mutato itaque ſacrorum cultu, quæ fides ampliùs erga Rempub. ſperabatur? quippe rarò populus Principem fideliter amat, qui ab illius religione diſſentit. Revocandos à rebellione animos primùm cenſuit Senatus per Oratores, miſſo Andrea Contareno viro facundiſſimo, ut facinoroſos in antiquum obſequium reduceret, aut demum arma minaretur. At cùm obſtinatis nihil perſuaſiſſet, obtinuit poſtremò deſtinatus ad Europæos Principes legatus, ne Venetis in Creta rebellibus auxilia ſubminiſtrarent. His confirmatis cùm non in alios, quàm in Cretenſes bellum eſſet ſuſcipiendum, omne ſtudium in paranda claſſe locatur, fuit hæc XL longarum navium, præter onerarias, datuſque ei imperator Dominicus Michaelius. Verùm, & maritimo, & pedeſtri apparatu Creta petenda erat, ob id etiam validiſſimus conſcribitur exercitus, cui præficitur vir impiger Luchinus Vermius Veronenſis. Ubi comparata ſunt omnia, Veneti duces in Inſulam tranſuecti Cydonem rebellionis caput oppugnant. Cives continere ſe muris coacti, neque erumpere auſi, deſperata ſpe pacis, & veniæ, in nefaria conſilia ſe dant præcipites: horribili primùm feritate in eos, qui pro Venetis ſentirent debacchantur, deinceps oblata Genuenſibus Inſulæ dominatione, ad tutelam ſibi externam fidem ſubſidiaque depoſcunt. Genuenſes, pacis cum Rep. memores, remiſere legatos ſpe vacuos, qui, ad ſuos in Cretam remeantes, capti ſunt à noſtris & interfecti. Interim dum Michaelius maritimo apparatu Cydonis hæret excidio, pari ſtudio Vermius partes ſibi traditas obit in continenti. At

rebel-

rebelles in vicinis montibus latitantes, plerumque in parum cautos proſiliebant. Tandem Luchini conſtantia, atq; in præſens conficta quadam locorum ignorantia eos nihil minùs quàm inſidias metuentes ſuis è latebris extraxit, inſecutuſque diſpalatos inſignem pro portis urbis ſtragem de hoſtibus habuit. Sic domiti Cydonii deditionis ſigna è mœnibus publicarunt, miſſiſque qui veniam deprecarentur, eam, exceptis defectionis auctoribus, à clementiſſimo duce retulere: ſubdiderunt ſe, eo exemplo reliqua circùm municipia victricibus Venetorum armis. Porrò vetita deditæ urbis direptione exaſperatur miles, excitatq; tumultum in caſtris: ſed Luchinus dexteritate, non vi, leniq; oratione continuit tumultuantes. At poſtea ne talibus aſſueſceret exercitus, digna in ſontes pœna animadvertit. Receptæ inſulæ nuncius ſumma lætitia complevit Senatum: publicè Deo gratiæ actæ, atq; martiales ludi, nunquam aliàs viſi, in Marciano foro commiſſi. Adverſa tamen fortuna ejus victoriæ hilaritatem turbavit, cùm paulò pòſt ipſamet Inſula nova ſeditione agitari nunciaretur. Joannes Calergius, maximi apud ſuos nominis, ſe Cretenſes in libertatem vindicaturū profitebatur. Hoc nomine fuere plures, qui ſcelerata conſilia, factaq; ſequerentur, Calergio duce, quà vi, quà fraude, ubiq; graſſabatur perduellium caterva, Rhithymnæ expugnatione, Venetiſq; non uno loco fugatis Rectoribus, quidquid à Thallis ad Cyamum uſq; promontorium protenditur à Reip. fide abalienatum eſt. In impium, rebellemq; civem Nicolaus Juſtinianus, & Dominicus Molinus, delecti vindices, cum ſelecta equitum, peditumq; manu procurrunt, & quidem opportunè repreſſere Calergii conatus. Sed ille in loca montium aſpera delatus, valida ſuorum turba communivit juga itineri imminentia, à quibus ſæpiùs ſubeuntes noſtros, aut repreſſit, aut deturbavit. Intereà cùm tota in inſula hinc inde furerent populationibus & incendiis fœda rei pręſertim frumentariæ penuria exoritur. Hæc Laſythanos cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

primis, deinde omnem ferme Orientalem tractum compulit ad imperium Reip. Cæterùm contra Calergium adhuc obstinatum sequenti anno progressus idem Justinianus, ut bello finem daret ad Anopolim castrametatur. ibi tutum ob difficilem accessum se credebat hostis; at ubi occupato itinere, quod unicum erat ad arcem, omnia sibi in dies arctiora fieri deprehendit, nota alia diverticula frustrà quæritabat; distracti in varia consilia socii, dum per deditionem alii Venetam clementiam; extremam alii pugnæ aleam experiri mallent, quotidie magis in angustias adducti sunt. postremò victi omnes, & cum ipsa arce capti. Illa æquata solo damnatisque cum Calergio rebellibus capite, exilio, carceribus, universam Insulam à turbis, ac seditionibus purgavit Justinianus. Integro quinquennio disceptatum est, in primis Laurentio Celso, deinde Marco Cornelio in urbe Principatum gerentibus. Justinianus in familiæ suæ decus, edomitæq; insulæ memoriam ab Senatu accepit ut domestico stemmati, auream adderet Aquilam, quod Græci Imperii signum in vexillis pinxerat Calergius. Pax deniq; Cretæ ab hoc duce reddita ad hæc usque tempora constantissimè perseverat.

Tergestinorum defectio prima.

MCCCLXVIII.

ANdrea Contareno Duce qui delatam sibi omnium calculis administrationem invitus susceperat, eò quòd funestas Patriæ calamitates præsagiret, Tergestini primùm defecere. Hi quadam rapti vesania naves Venetas in portu stantes diripiunt, discerpunt custodes ad vectigalia per Histriam excubantes, & pendentia è turribus Reip. signa per contumeliam evellunt. Nunciata defectio, pari mœrore, & vindictæ cupiditate Patres accendit: Quare maritimis, terrestribusque festinatis delectibus missi sunt ad

coer-

coercendos rebelles Dominicus Michaelius, & Crœsus Molinus, qui postquam in provinciam venere, obsidione & munitionibus adeò circumvallaverunt & vexarunt hostes, ut succedentibus tandem Paulo Lauretano & Thaddæo Justiniano, novis ducibus, penitus debellarentur. Interim cùm se victos, veniaque indignos agnoscerent, Austriaco Principi se, suaque omnia dediderunt. Ille festinavit, veluti ad prædam, magno exercitu. Veneti vallorum fiducia hostiles copias aspernabantur; ut tamen ventum est ad certamen atrox ac miseranda ubique rerum facies vulneribus, cædibusque, jamque apparebant ingruentibus undiq; barbaris direpta, captaque Veneta castra. Porrò Justinianus accitis properè navalibus turmis, terrestres manus inter pugnæ, fugæque consilia hæsitantes confirmavit. Ita redintegrato meliore fortuna bello effectum, ut Austriacus ob acceptas clades de bono eventu desperaret. quamobrem, unde venerat, fugienti similis, revertitur. Exinde cæsis auxiliaribus, datisque in fugam, Venetus accessione virium robustior, Tergestum majore vi adoritur, quod cùm diu obsistere non posset, clementiam victoris, quàm iram experiri maluit. Pacem ergo, veniamque civitati rebelli dedere Veneti, non tam vindictæ appetentes, quàm gloriæ, quod etiam primoribus perduellium antesignanis saluti fuit.

Bellum Carrariense primum.
MCCCLXXII.

AT quoniam ita comparatum est, ut crescentibus cumulatè beneficiis pro gratia odium reddatur; Franciscus, hoc nomine primus è Carrariensibus Patavinorum Princeps benemerentis Reip. hostis efficitur. Is haud suis contentus finibus Venetos attrectare primùm incepit; mox aucto sceleris pondere ipsius Venetæ Vrbis perniciem tentare ausus est. Misit enim facinorosos, qui puteos venenis

inficerent, certorum optimatum necem patrarent, aliosq; data pecunia corrumperent, ut ipsi sacrosancta Senatus arcana proderentur. Foris ergo arma, intus insidiæ ab ingrato parabantur. In domesticas fraudes, externis perniciosiores, avertendas cumprimis incubuere Patres, repertosq; secreta indagine maleficos opportunè mulctarunt: postremò ad persequendas hostiles injurias conversi, cùm frustrà de finibus anteà per vicinos Principes tractatum esset, undique contrahunt copias. Summa ducendi exercitus cura datur Rainerio Vaschio, qui cum legatis Andrea Zeno, & Thaddæo Justiniano omnia hosti turbulenta redderet. Ad Aponi balnea Vaschius castra posuit, sæpiusq; deducto milite Patavinos temerè lacessivit ad pugnam obequitando, provocandoque. Monitus à Legatis ne tantum periculi ingredi vellet, ne sibi demum cum desperatis bellandum esset, consilii impatiens, & ut erat elati spiritus, militaria insignia deposuit. Deserto ab Vaschio muneri Albertus Corregiensis sufficitur, vir æquè, & armis, & prudentia conspicuus. Interim legati, strenuè administrata re bellica, multa à Carrariensium fide oppida exemerunt: turbaruntque ita omnia hostiliter, ut Franciscus Pannoniæ Regem precibus fatigaret, quamprimùm sibi amico, & clienti prospiceret auxiliari manu, subitasq; mitteret suppetias: implorantem itaq; subsidia adiuvat Pannonius: nec multos post dies Rex ipse cum ingentibus copiis Tarvisinos fines ingreditur, magna nostrorum trepidatione. Irruenti hosti impigrè obiicitur Thaddæus Justinianus, qui propter Plavis ripas prælium iniens de pedestri hostium legione integram tulit victoriam, sed mox ab equitatu circumventus pugnamq; redintegrare coactus, profligatur, cæditurq; & ipse vivus in hostiles manus venit, Tarvisium tandem dissipati exercitus reliquias excepit. Post hæc ad Bassianum Patavini agri consedere Pannones. Exinde illos repellere conatus est Michael Delphinus; jamq; ei prospera cuncta successerant, cùm Car-

rarienſis inopinantem adoritur. quare cùm viribus inferior eſſet, fuga ſibi conſulere maluit, quàm reluctando certum periculum ſubire. Hæc inter alibi feliciùs pugnatum cum Stephano Pannonici equitatus ductore. Is enim pertæſus ſuæ veluti ſocordiæ, quòd nunquam provocatus è caſtris ſat dignum pulverem vidiſſet, aut non niſi levibus congreſſibus tumultuaretur magis, quàm decertaret, in apertum martem ciere noſtros eſt auſus. Itaq; cum hoſte, pugnandi cupido, Albertus, qui, Legatorum conſilio, repellere bellum, non inferre ſtatuerat, manus viriliter in Tarviſinis conſeruit. Diu æqua ſorte, & multa hinc inde cæde dimicatum eſt. Tandem Albertus cùm ampliùs effrenem hoſtem ſuſtinere haud poſſet, ac in ſolicitudinem vertere fiduciam pedeſtres milites ſuſpicaretur, juſſit ab equis cataphractos deſcendere, atque unà ſecum pedibus, manibuſque bellum proſequi. Hoc illuſtri facto, præeunteque duce, tam acriter certatum accepimus, ut hoſtes ad ſatietatem necati ſint, captus ipſe imperator, rapta ferme omnia inſignia, & præ magnitudine cladis Patavium nunciatum, non eſſe cur alia ſperaret ab inermi Rege auxilia. Sed qui triſtis pugnæ eventus ſuperbum, atque implacabilem Franciſci animum non fregit, ad ultimum proſtravit orta in ipſum civium conſpiratio. Ut itaque tutò ſe eriperet à proditoribus, cum quibus difficilior dimicatio, ſupplex pacem petiit, datamq; juxta victoris arbitrium, accepit.

Bellum Auſtriacum primum.

MCCCLXXIV.

FAma eſt Leopoldum Auſtriæ Ducem in Venetos ab Carrarienſibus excitatum. Armorum hoſtilis impetus Tarviſinos primùm corripuit, lataque agri vaſtatione proximis quibuſque oppidis injecit metum: ipſas quoque Venetias Auſtriacus hic terror afflavit. Invicti tamen & hac tem-

tempestate Veneti, comparato exercitu ruentem ulteriùs hostem pari violentia excipiunt. Ille tum sese obiicere parato timuit, declinavitque in Belunenses, quo in itinere populationibus ac incendiis nihil reliquum fecit. Hanc ob causam Senatus Germanos mercatores Veneta sub ditione degentes carceribus destinavit, & publicatis singulorum bonis damna passis restituit. Intereà totius belli administratio Iacobo Caballo Veronensi mandatur. Is Tarvisio egressus hostes ad Unigum cæcìdit repulitque, ac fugientibus semper inhærens Feltriæ inclusos obsedit. Suorum periculo, ac propria dignitate excitus Leopoldus, non jam prædatoria manu, sed serio ac magno bello obviandum infestæ potentiæ ratus, omnique opere, & opera decus & famam redempturus, acerrimè in nostros revertitur: quibus cùm tutiora magis, quàm furens Germanorum atrocitas, placerent, direptis oppidi suburbiis, incolumes Tarvisium regressi sunt. Ex ea fuga Austriacus dolens sibi interceptam vindictam, prædamque, in Bebianam turrim desævìit, trucidatis ad unum præsidiariis. Cæterùm, ne hæc arma diutiùs obstreperent, consulente Ludovico Pannoniæ Rege, pactæ sunt in biennium induciæ; deinde firmata pax, apud Venetos in diem duratura, renascente cum Genuensibus bello, quod tamen variante diu fortuna, magnaq; gestum virtute, Reipublicæ cessit feliciter.

Bellum cum Genuensibus septimum, Clodianum.

MCCCLXXVII.

TEnedus maris Aegei insula Veneti juris facta bellum hoc, quatuor annis continuatum, cum Genuensibus promovit, cæteris tum rerum gestarum magnitudine, tum fortunæ varietate memorabilius. Metuebant illi Reip. potentiam, quam nova imperii accessione crescere iniquè ferebant. Inde odium & invidia, quæ feros animos in

ejus

cjus ruinam extimulabat. Venetis eam insulam donaverat Calojoannes Græcorum imperator (non inutili nostrorum opera usus in Andronicum filium, regni competitorem) ut beneficii gratiam rependeret. Eandem ipsius Andronici munere sibi Genuenses vindicare conabantur, quod ut quoquomodo assererent, cum filio rebelle societatem, fœdusque jungunt, Venetumque tota Græcia pellere constituunt. Magnum facinus magno firmandum conatu: unde in belli consortium pelliciunt Pannoniæ Regem, Austriæ Ducem, Aquilejæ Antistitem, & Franciscum Carrariensem, ut tot Principum conspiratione nemo rem Venetam, utcumque stabilem, non collapsuram putaret. Erumpunt primi Genuenses furtim Tenedum aggressuri XI triremibus; sed mox recedunt, territi Venetarum navium robore, & numero, quæ in illos audacissimè processerant. Hæc inter Byzantii ab Andronico sævitum in Venetos mercatores inaudita, & corporum, & rerum clade: coactusque Imperator benevolentiam Venetorum Genuensi admetiri. Sed hæc omnia vix è Græcia innotuere, cùm alius rumor insonuit: à finitimis nempe Patavinorum, & Aquilejensium Principibus Venetos fines igne ferroque lacessiri. Tanta rerum discrimina nostrorum animos haud territarunt, qui locata in sola virtute fiducia, spretoque armorum undequaque furentium strepitu, fortiter, & propriis se viribus tutati sunt. Quoniam igitur maritimum bellum in dies magis, & fama, & periculo crescebat, Victorem Pisanum in Ligusticam oram expediunt Patres. Ille ejus prænavigato littore plura dissipavit navigia; & conserto apud Antium marte, hostilis belli ducem Ludovicum Fliscum in captivitatem adduxit. eo tamen loci major cùm pelago, quàm cum Ligure dimicatio fuit, quæ verò victoria tempestati, & naufragio superfuit, ea pro Victore stetit. Sed illius quasi altera spolia repoposcerat, cùm paulò pòst ex Eubœa in Ligusticum tractum denuò reversus est: popula-

pulatus circùm omnia cum opima præda suos deinde in Histriæ hyberna deduxit. Hinc alibi apud hostem summè trepidatum; quippe Venetæ triremes, quæ novam sponsam Bernabovis Insubrum Ducis filiam Cyprio Regi erant traducturæ, opem quoque videri poterant ferre in recuperanda Tamasso, illi jam antea per vim extorta. Neque id perperam. Nam ut nostri Cyprum appulere regiis precibus animati, in eam expeditionem quinque triremes dimittunt. sed harum opera eadem fuit, quæ regiarum copiarum. nam illas Ligur oculis, animoque jam tum sibi præsens, ut vidit, sic profligavit. Meliùs, relicta Cypro, ad Ascrivium Pisanus rem egit, ubi & mœnia civitatis, & civium animos eadem consternatione protrivit, captivorum præda militibus, ut promissa, sic data, ulterioris audaciæ futura cos. Ab Ascriuii Pannonici oppidi eversione in Calabriam transfretavit: audierat in Tarentino sinu stare inimicam classem, cujus oppugnandæ cupidus, omnia maria, & littora vestigabat; sed hæc Venetum adventare monita, extracta in tempus pugna, tamdiu morata est persequentem, quousque se frustrà adniti Pisanus agnovit, Jaderamque cursu tenuit, ubi cùm nullus portus, nec statio ulla tuta Veneto esset, necessariò, quò venerat, redeundum, fuit. Hæc dum mari fiunt: in Tarvisinos agros, vicosque diris procurrebat vastationibus Carrariensis: sollicitatum ad deditionem Mestrium Francisci Delphini vigilantia in obsequio retinuit. Verùm Pisanus in Dalmatiam regressus domuit Sicum, militique concessit diripiendum: mox Tragurium conversus, in portum, cui hostiles naves incubabant, non semel tentavit irrumpere, sed inde ab Genuensi præsidio compulsus abscedere, Histriam in hyberna divertit: ubi quantum hìc aeris inclementia, ac pestilens cœli plaga classem confecerit, exeunte hyeme, argumento fuit, quòd ex triginta selectarum triremium, remige, ac milite vix duodecim restaurarit; missum igitur ab urbe imminutæ

classi supplementum, mandatumque Pisano, ut in Cretam navigaret. Sed jam iter parantem triste fatum excepit, certumque venturæ calamitatis augurium. Refectam enim classem, apparatumque belli omnem in mari aggressa tempestas tam fœda strage laceravit, ut hostilis belli effigiem præberet, planè quasi Genuenses quoddam cum fluctibus, procellisque fœdus adversus Venetum iniissent. Duæ, quas ex onerariis in portum Anconitanum incolumes æstus explicuerat, scelere oppidanorum Liguri proditæ sunt: reliquas à pacato mari recollegit Pisanus, opportunè instruxit, iisque est usus dexterrimè. nam quindecim hostium rostratas fugavit, quibus illi profecti in Adriaticum omnia turbabant. In Aegeo mari graviora damna Genuensibus inferebat Carolus Zenus, vnoque propè tempore omnibus locis adesse videbatur. Vsus est fraude sub hæc vafer hostis. Nam audito Pisani trajectu ad Polam, ab averso portui promontorio decem majores naves in insidijs collocavit, totidemque Venetum insecutus est. Victor, harum ducem Lucianum Auriam, ex insolito certaminis appetentem ut vidit, in audacia fraudem suspicatus, prælium recusavit. Престереà à suis timoris incusatus, demum ad pugnam provocanti occurrit, jussis stare in portu quinque triremibus, quæ tempestiuè succederent, ubi necessitas postulasset. Pugnatum accepimus ita, ut classis utraque aciem terrestri similem instruxerit. Pisanus fatorum violentia raptus in fallacias ac medius inter hosticas dimicare coactus, victoriam tandem circumfuso Liguri reliquit, nullis subsidiariis, ut credebatur, in usum prodeuntibus. Hujus adversæ cladis rumor in urbe evulgatus, incredibile, quo mœrore omnium animos perturbarit. Illius primùm auctor Pisanus, quòd pugnasset temerè, poscitur; inde perduellionis damnati, qui ducis imperio non paruerant, omnes simul condi carcere Senatus jubet. Hosti, quo ple-

nissimè triumpharet, nihil deerat, præter ipsam urbem. Idcircò, Petro Auria ducente, solvit ab Jaderensi littore, ac more ignis obvia quæque depopulatus, Gradum, Comaclum, Caprulas incendit: propiùsque ferens hostilia arma, diripit Palestrinam, inde Clodiam mouens omnia circùm evertit, repletque tumultibus. Verùm in unam oppugnandam Clodiam totis animis, viribusque fœderati omnes suas acies direxerunt: quippe ea capta imperii finem, occasumque urbis dominæ certò sperabant. Maxima itaque vi summoque apparatu premi Clodienses cœpti sunt: aggeribus, munitionibusque oppidum quà terra, quà mari circumseptum, curante sedulò legiones commeatusque Carrariense. Restitit supra vires Petrus Hemus Prætor, elusitque plures dies hostium territamenta, sed tandem, desperato subsidio, fame, ac machinis expugnato defensore, cessit oppidum hostibus, qui immani sævitia tum finem cædibus dedere, cùm deficerent, qui cæderentur. Sex mortalium millia periere, ingens captivorum fuit numerus. Ad nuncium perditæ Clodiæ, publicè statim comploratum est: ob id à Patribus, undique ope destitutis, missi illico Oratores, qui integram tantùm libertatem à Carrariense, & à Ligure quibuscumque legibus impetrarent. At ille pervicaci odio, hic præsenti victoria efferus, eam pacis spem Venetis reliquam proponebant, ut victi libero jure victoribus subderentur. Indignitatis plena responsio ultimæ libertatis admonuit Venetum, in libertate natum, pariterque victurum, atque ut quàm maximè vegeti solent esse impetus pro vita dimicantium, sic plus animi sumptum à populo quasi morituro, itumque in omnem reliquæ fortunæ spiritum, conclamatumque ad arma classico populi, reposcentis una voce Pisanum belli ducem. Huic publicæ acclamationi assensum, tanquam arcanæ divinationi, eductusque è custodia Victor, totius belli administrationi, ceu alter Marius, præficitur. Sic civitatis studium fortiter insurrexit, affectante ultrò militiam plebe, ac in

usum

usum præsentem nonnullis sumptus præbentibus, & navigia privata stipe. At hostes quoque rem suam agebant foris. Methamaucum usque provecti è propinquo ultimam cladem non se dedentibus minitabantur. Pisanus recenti classe, & urbanis copiis instructa, moturus in Genuenses, proximum littus munit excubiis, duasque ante portus fauces protendit ferreas catenas, & aliquot ad Popiliam mergit navigia lapidibus plena: ut ita occluderetur libera in urbis aquas navigatio. Sed interim non deerant audentiores, qui minoribus cimbis Clodiam prædatum usque procurrerent. Thaddæus Justinianus ex hostium vinculis elapsus hostilia rostra juxta Brundulum acriter divexabat: pari successu Jacobus Caballus lacessebat in littore Carrariensem peditatum. Hæc in futuram spem prosperè in salo patrabantur; in solo turbulentiùs, cùm in lassos, atque districtos gravis alter belli turbo infremuisset. Pannonum arma per eos dies, instigante Patavino, sensere Tarvisini, & de eorum incursionibus fidelissima urbs querebatur. Senatus, qui uno tempore tot bellis sufficere non poterat, per legatos ab Rege pacem petit: at quia iniquæ proponebantur conditiones, rejecta est. Ita ex desperatione crescebant animi. & quoniam supremi Ducis præsentia in bello, veluti numen quoddam est, à quo milites alacres, ferocesque spiritus hauriunt, Patres in eam sententiam ivere, ut penes Andream Contarenum Principem universi exercitus regendi esset imperium: & in patriciorum album redigerentur ii, qui tum privatis impendiis juvissent rem publicam. His prudenter decretis cœpit fortunam pœnitere inflictarum cladium. Præeunte ergo Contareno, nostri visi sunt fortiùs, alacriùsque bellare: vulnera sine mœrore accipere, mortem intrepidi oppetere, & illius majestate, qui corpus annis quamvis grave, ingenium tamen prudentia vegetum bello afferebat, nemo militum mandata ducum detrectare. Igitur singuli nauium moderatores pari animorum impe-

tu implacabilem asperrimumque hostem aggressi sunt. Joannes Barbadicus ex Albani fossa Ligustica præsidia dispulit: Thaddæus Justinianus quotidie magis redeuntis, & reviviscentis imperii spem virtute, manuque dabat: nec hisce, aut cæteris inferior Pisanus in ipsis æstuariis infensissimi exercitus molem mira felicitate sustentabat, nulla non die victor præda, aut incendiis hosticarum navium: Carolus Zenus Ligurem toto Adriatico classe vagum nullibi in tuto consistere patiebatur. Prosperis hisce placatæ sortis præludiis non levis metus invasit hostem, qui omnia in peius sibi ominari, castris non ampliùs egredi, sua ipsa consilia, conatus, impetus formidare: ita ut desertor ipse suarum munitionum, operumque pavidus, ac tremens Clodia sese clauderet. Illum mœnibus obseratum repentina adoriri oppugnatione à nostris decretum est; idque per principem Contarenum adeò festinatum, vt ante Clodiæ portum priùs constiterit, quàm de accessu quicquam ad Ligurem perveniret. Ad Venetæ classis conspectum, ac si ultima necessitas, solidum ad magna, & fortia incitamentum Genuenses in furorem verteret, vehementi impulsu suis triremibus nostras naves urgent, initoque acri certamine onerarias, quæ magno erant usui, superant, perforatasque incendunt, ac reliqua classe fugata, tantum terrorem nostris incutiunt, ut apud consternatos jam pro certo periisse libertas videretur. Omnium tamen animos voce, vultuque recreavit Contarenus, ac ostendit calamitosæ virtuti fortunam haud defuturam, vanosque esse eos metus; cùm certam de hostibus victoriam promitteret. Jussit itaque intempesta nocte mergi duas ex semiambustis onerariis in portu, eodemque astu Brundulum occludi, & reliquos impediri aditus, ne qua hostica classis exiret, atque ita obsideretur. Cognito Venetorum reditu, Ligur priori impetu ad pristinam victoriam in nostros rapitur: sed sensit dolos, cùm in ipsas

ſas obrutas naves incidiſſet, incuſavitque Auriam, qui ſuo muneri defuiſſet, neglecta portus cuſtodia. Acrior itaque è vicinia redditus utrinque hoſtis mutuum cruorem quotidianis dimicationibus hauriebat, ingens ubique ſtrages, ac ferè æqualis, niſi quòd Ligurem fouebant ſociorum auxilia, proinde à Clodia ſummoueri non niſi multa vi poſſe videbatur. Magnam intereà ad victoriam ſpem, & momentum attulit Joannes Barbadicus, qui omnium primus horribile & admirandum in aquis ſpecimen belligerandi exhibuit æneis tormentis, quas vulgò bombardas dicunt. Eorum uſus jam antea repertus ad tutanda, quantiendave ignitis glandibus mœnia, plurimùm tunc Venetos juvit. Ille ſingulos lembos, atque triremes novis iis machinis armatas Genuenſium pectoribus objecit: quorum ictibus inſolitis, & inevitabilibus miſere diſcerpebantur. Sub hæc è Græcia cum XIV. roſtratis acceſſit Zenus; quarum aliquot Brundulum tranſmiſſæ ad Piſanum ventorum vi abreptæ, (ſic belli aleam alternante fortuna) vicinis littoribus alliduntur, at laceræ, planeque inutiles fiunt hoſtium præda. Læti eo facto, veluti ſi pro illorum cauſa pelagus, venti, cælum dimicaret, duplicem moliuntur eruptionem, alteram ad Lupam, alteram ad Brundulum, vtrobique tamen cum clade repulſi: propterea aliam effugii viam tentarunt. ex tranſverſo enim littoris, quà in mare proſpicit alterum veluti portum ſibi fodere parant magno ſanè labore, non tam fugæ deſtinatum iter, quàm in obſidentes noſtros viam. Maturè eam molem detexit Venetus, certuſque terreſtri manu poſſe diſſolvi, è navalibus copiis expeditum legit militem, qui ſub Caroli Zeni auſpicijs in continentem proſiliret. Ille utraque diſciplina pari laude conſpicuus, pedeſtre bellum ſuſcepit; inſeſſamque ab hoſtibus medio littore turrim ſubvertit: & dum victor ulteriùs procedit, diſturbato opere, armatas offendit acies, quæ turmatim incondi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

toque clamore Brundulo, Clodiaque in Venetos irruebant. In confertissimos hostium cuneos penetrat Zenus, nec ducis minùs virtute, quàm militis ardore Brundulanas primùm copias in turpissimam vertit fugam; mox Clodienses, occiso Auria, insequitur usque ad pontem, quo in alteram ripam Clodiam versus trajicitur. Pons à fugatis ex acie, atq; à transmissis ab oppido in subsidium, occupatus ruinam traxit præ pondere, in subjectasque aquas mortalium plures dimisit, ac retinuit Venetum, ne tum Clodia potiretur. Ea prælii calamitas, fractiq; pontis jactura tanta fuit, ut ad tria millia hostium interiisse dicantur, & capti ferè sexcenti. Post hæc dedente se Brunduli castro, Clodia terra simul, marique obsideri potuit. Inclusi intra mœnia, non armis, non commeatibus egentes, quæ largus omnia suppeditarat Carrariensis, decrevere novo vincendi genere, scilicet non pugnando, superare, rati Venetam virtutem, ac patientiam mora, tædioq; consenescere. At Zenum nulla securitas post victoriam, neq; ulla segnities incesserat. Quare à Clodiæ portu circùm ipsam urbem castrametatus, illam vallo, fossa, inductoq; mari, castellisq; circumdatam subjugare non ferro, sed fame statuit. tanta usus vigilantia, ut procedente obsidione obsessi confœderatorũ suppetias frustrà implorarent. Genuam subinde it nuncius, qui classem Clodiano portu retentam, speratã excidisse victoriam referret, & alterum navalem apparatum instruendum, quo mœsti cives urgenti ac miseranda calamitate eriperentur. Ea propter ad liberandos obsessos Matthæus Marussius in Adriaticum tredecim triremibus navigavit. sed metu Venetæ classis, dum suam Clodia procul ductaret, in Thaddæum Justinianum incidit ex Apuliæ frumentatione redeuntem. Hic conspecto hoste in Sipontinum portum deflectit, quem insectatus Ligur viribus disparem oppugnat, comprehendit, atque iterum in captivitatem abducit. Secunda hac pugna Clodiam appellit, ut, si quà posset, obsessis subveniret, atq; ob id etiam

nostros

nostros importunis clamoribus provocabat. Pisano immodestæ temeritatis, castigatio commissa, cujus nomine vix audito convitiantes turpi fuga, se ejus furori subduxerunt. Cedentes in Dalmatiam Pisanus insequi noluit. cæterùm qui obsidebantur, percepto amicæ classis adventu in usum novorum lintrium tecta, parietesque resciderant, quibus per internas aquas clanculum delati in mare ad suos profugerent: & effugissent quidem, si Zenum hostile opus, vafrumque ingenium latuisset. Is extemplò ad mare accessum prohibuit parvis myoparonibus, invectusque in fugam molientes, omnes in oppidum rursus compulit, succensis naviculis. Ad ultimum extrema defatigati inedia, & ad obscœnos quoque cibos redacti, non priùs de se dedendis cœpere consilia, quàm auro tentata aliquot Venetorum ducum pro effugio fide. pervenit & hoc scelus opportunè ad Zeni aures, qui in delatos reos sub hostium oculis animadvertit, atque exinde majori studio continuata est obsidio. hac demum domiti Genuenses misere legatos, qui nudis tantùm corporibus liberam abeundi facultatem deprecarentur: sed rejecti, repulsique invalescente rerum penuria coguntur sese victorum arbitrio & potestati permittere. Decimo itaque obsidionis mense, non tam armis, quàm, turpe nihil non experti, fame devicti easdem conditiones à victore Veneto accipere coacti sunt, quas illi antea victo obtulerant. haud levi temperandæ victoriæ documento. Capta Clodia, quatuor hostium millia in publicas custodias data sunt: unde viginti triremes captæ: & biduo integro facta prædæ licitatio. Quoniam verò nunquam Veneti domitis hostibus victoriam exprobrarunt, qui, nec si vincerentur frangi animo, nec si vincerent, secundis rebus insolescere consueverunt, ideò publicè, privatimque singulari lenitatis exemplo ita habiti sunt captivi, ut non facilè crederes, eum esse Genuensem, qui Venetam libertatem non ita pridem opprimere studuisset.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

Tergestinorum defectio secunda. Justinopolis iterùm recepta.

MCCCLXXXI.

NOn quievere Clodiana clade pervicacissimi Ligures, ne tam virtute, quàm fortuna superati viderentur. Prompti igitur ad vindictam XX rostratarum classe non multò pòst Genua egressi Histriam, & Dalmatiam sollicitant, atque in primis retrahunt à Reip. obsequio Tergestinos. Prona in scelus gens hæc fidem deserit, conjectoque in vincula Donato Throno Prætore fugat ex utraque arce præsidium. Eadem vesania furit Iustinopolis, sed arx Veneto firmiùs adhæsit. Auctis denique viribus hostis prope ipsa æstuaria rursus stare visus. Quocircà Zenus aduersus denuò insultantem immissus, reddito priùs securo ab incursibus mari, in hostile delatus solum, oppida vicosque secundùm Lunæ portum evertit, in eumdem invectus paulò pòst Pisanus illum Pirano dispulit in Dalmatiam, ubi diu inter scopulos latuit. Verùm ut partæ de Genuensibus victoriæ nihil superesset, Tergestum, ac Justinopolis rebelles urbes in obsequium erant reducendæ. Decretum itaque primùm Justinopolitanam moliri oppugnationem, qua peracta prosperè, sperabatur ultrò se Tergestum dediturum. Pisano hæc una commendatur expeditio, qui jam hosti terrori erat. Igitur classe optimè instructa in provinciam delatus, speculatorias, lectasque turmas præmisit, quæ nocturno descensu pontem rescinderent, qui Justinopolim jungit continenti, ut ab ea parte rebellibus externa auxilia retardarentur, & summo manè tanta celeritate ad inimicum littus appulit, ut Justinopolitani, quem venire non senserant, videre se vix crederent. confestim circùm jacentes agros vicosque fœdat incendiis in obsessorum metum; denique urbis mænia omni telorum, pilarumque genere adeò quassavit, ut,

tandem oppidani consternati animo iterùm in potestatem venerint. Post domitam Justinopolim Pisanus Ligusticæ classis reliquias insectatus, eas in Pelignis littoribus fœdissimè laceravit, sumpta de Polæ, Arbæque vastatione, & de abducto in captivitatem Ludovico Contareno, vindicta. His gestis, Jaderam tenuit; pòst apud Sipontum correptus lethali morbo interiit, universis meritò fortissimi viri sortem collacrimantibus. Sed postquam privato, publicoque dolori indultum est, Patres maritimis rebus summa cum administratione præficiunt Carolum Zenum. Intereà Aloysius Lauretanus apud Curictam hostes dedit in fugam, eosque toto postea pelago Zenus exterminavit, compressa quoque illorum audacia, qui circà Anconam in Venetos negotiatores piraticè incursabant. Ad hæc, modò Inferum mare, modò Superum perlustrando recentem Liguris classem quæritabat; quam per eos dies VII ac XX triremium Genua prodiisse audierat. Nec vanus rumor, nam illa repentino appulsu Justinopolim denuò subjugarat. Carolus non alia vi, quàm facta in hostilem provinciam irruptione, abducendum hostem ratus, & pari exemplo Histriæ clades in Liguria vindicandas, illuc tota mole conversus, maritimam oram tantis calamitatibus infestavit, ut inhærentem, atque incubantem alienis rebus militari hac arte retraheret. Ita bis continuato bello Justinopolis amissa, bis recuperata. Cum irrequieto sanè, vehementique hoste pugnatum, qui fortunæ judicium pati insolens, repetitis excursibus, à Pisauro Clodiam usque, mare quasi tempestate denuò præcluserat. hinc à nostris circa urbis portum aliæ erectæ munitiones, dispositi in littore milites, imperatæque naves, quibus per occasionem quæcumque hostilis audacia comprimeretur.

Bellum secundum Carrariense.
MCCCLXXXII.

VIx sedata maritimi belli procella, altera tempestas ab Carrariensibus aliundè mota perstrepuit, eodem tempore, quo periculosissimis bellorum curis implicabatur Resp. Tarvisium illi affectabant, quamobrem cepere vastatis in consinio agris, positis ad mœnia castris, extructisque turribus, quæ murorum pinnis imminerent, urbem diu noctuque fatigare. Et ut brevi illius absoluerent oppugnationem interceptis commeatibus, Silim fluvium in diversa diduxerant. Tarvisina præsidia non tam hostium metus, quàm rerum omnium penuria incessit, quare ut animis consternatis nostri succurrerent, armatis quibusdam lintribus sibi aperire conantur insessas aquas, Marci Caravelli ingenio. Is hostiles machinas ab amne revellere aggressus, ab incepto opere à Carrariensibus deturbatur, incassum è fluminis ripa opem afferente Saraceno Dandulo. Acriùs exindè oppugnatum Tarvisium, circumlatisque hostium magno terrore signis, Castrum-francum, munitioraque alia circùm municipia Patavinis tradita sunt. Quare cùm spes omnis retinendi Tarvisii cecidisset, visum est Senatui eam urbem Leopoldo Austriaco Duci tradere, in contumeliam invisæ gentis, & ut Resp. liberata domestico bello, tota in Liguscum insurgeret, quod fama erat magis, quàm antea erupturum. Carrarienses de Veneti Legati profectione ad Austriacum certiores facti, in Tarvisinos majori rabie concitantur, utque majorem obsessis metum incuterent alienis calamitatibus, Noalium evertunt, Acelum solo æquant, Serravallium, & Cuneanam arcem deditione capiunt. Adventantis hæc inter Leopoldi ad recipiendum Tarvisium fama cum valido exercitu Carrariensium copiarum ductor Arcuanus Buzzacarenus exterritus Patavium festinata fuga recessit,

reversurus ubi juvisset. At vix Leopoldus, nullo obstante Plavim transmiserat, intraque urbem festis acclamationibus erat exceptus, cùm hostes recollectis in unum copiis ipsum securum inopinato armorum strepitu turbavere. Pavidum, necdum auxiliis confirmatum ingentibus promissis expugnant, ut Carrariensibus quod ferro assequi nequiverant, auro concederet. quæ omnia priùs perfecta, pactaque fuerunt, quàm quidquam eorum geri Venetias nunciaretur. Indignum id facinus nostrorum animis altiùs insedisset, nisi per eos dies pax inita cum Genuensibus, in quam utrumque populum, ac fœderatos Principes sollicitarat Aimon Allobrogum Dux, tanta lætitia Senatum cumulasset, ut tum aduersa hæc non sentirentur.

Fœdus cum Mediolanensium Duce in Carrarienses.
MCCCLXXXVIII.

NOndum elapso pacis septennio redit ad arma Franciscus Carrariensis, præsidente Reipub. Antonio Venerio: neque aliam ob causam, quàm quia quietis impatiens, & alieni imperii cupidus. Inierunt Veneti cum Galeatio Vicecomite Mediolanensium Duce fœdera adversus turbidum Principem, vt illo divisim oppugnato, faciliùs à se propulsarent injurias. Quare à continenti progressus in arma Vicecomes Patavinæ urbis exitium omni tormentorum genere prosperè molitus est. Franciscus ut ambitionis, ruptæque pacis daret pœnas captus in Insubriam deducitur, clauditurque angusto carcere, qui paulò antea amplo, & opulento oppido vix capiebatur. Nostri comparata aliunde plurium navigiorum classe ad oppugnandas hostiles in stagnis, ac in fluvialibus ostiis erectas munitiones progrediuntur, Francisco Delphino præfecto. Post arces, castraque occupata eversaque, ab aquis in solum translato bello, Tarvisinam expeditionem suscipiunt: & quamvis jam fusi, & sau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

cii hostis reliquias adorirentur: non faciliùs tamen domuere, quàm integri, & recentis. Itaque inter varia armorum discrimina Tarvisini Venetæ clementiæ memores sese fidei, obsequioque Reip. alacres tradidere expulsis Carrariensibus: tantaque constantia, ut nec fidelior in posterum reperta gens ulla sit, in summa etiam Venetarum rerum desperatione.

Bellum sociale in Galeatium Vicecomitem Mediolani Ducem.

MCCCXCVII.

GAleatius, præclarissimarum urbium accessione, quippe qui Patavium jam occuparat, jamque Veronam, ac Vicentiam, expulsis Scaligeris, invaserat, tumidus, & ferox dum integras provincias suo addere imperio connititur, sibi finitimorum Principum invidiam conciliavit. Inde odium, & reprimendæ cupiditatis consensus, eo præcipuè tempore, quo ille cum Bononiensibus, ac Florentinis præliabatur. Ejus belli incendium cùm per viciniam timeretur grassaturum, universi propemodum Italiæ Principes ad id restinguendum sancitis fœderibus, sociatisque armis conjurarunt. Veneti classe per Padum in Mincium traducunt, quia hostis in Mantuanum socium primò moturus credebatur, & audacissimè Vicecomitem adorti unica dimicatione classicum ejus apparatum profligant, gloriamque confecti belli, servata Mantua, reportant. Huic victoriæ alterum non minùs illustre facinus adjungitur. Galeatius Patavium, uti diximus, sui juris fecerat, fuga, cæde, captivitate Carrariensium. Evaserat Franciscus, junior appellatus, atque tamdiu apud Bavariæ Ducem latuerat, donec sibi recuperandæ paternæ urbis occasionem virtus, aut casus dedisset. Accepta itaque Italica conspiratione in Vicecomites, ignoto habitu Venetias venit, exorataque Senatus clementia, Patriæ, ac

urbis

urbis administrationi restitui impetravit. Beneficio igitur, armisque Reipublicæ iterùm Carrariensium familia Patavio potitur, ejusque imperium Franciscus recipit Senatus Veneti munificentia. quæ cùm barbaros & immites quoque animos conciliet, quis credat in Rempublicam arma denuò sumpturos Carrarienses?

Bellum cum Genuensibus Octauum.
MCCCCI.

PRæerat urbi Michael Stenus, cùm Genuenses rupto fœdere, violataque pace alterum ex præsenti tranquillitate belli turbinem excitarunt, non irritati, sed ipso, quo antea invidiæ æstu, aut morbo dominationis: quasi cum Venetis naturale haberent dissidium. Buccicardus quidam Gallus per ea tempora rem Genuensem administrabat. Hic cum tribus ac viginti triremibus Tamassum, Cypri urbem, adnavigavit, ut inde, si daretur occasio, in Syria novi aliquid tentaret. primò igitur Berutum oppidum prædabundus aggreditur, ingentes ex eo prædas agit, infestus etiam onerariis, quæ Venetorum merces vectabant; nec privatis contentus, fur publicus haberi voluit: ausus etiam Reip. classem apud Methonem populari, quasi certus victoriæ ex sociorum piratarum numero. Cæterùm Carolus Zenus Genuenses vincere assuetus in temerarium hostem strenuè, suoque more detonuit; consilio manuque acris per prætoriam discurrens illud sæpiùs suis repetebat, non multitudine ac ferocia, sed virtute militum ac prudentia Ducum constare victoriam. At dum quoque de triumpho hæsitaret fortuna, Hermolai Lombardi adventus rem Venetam undecim rostratis ægrè defensam, penèque expugnatam erexit astu. Is cùm plenis velis in hostilem classem, duabus triremibus, impressionem fecisset, jamque inimicas contingeret, jussit momento velorum funes incidi,

cidi, quæ ventorum vi raptæ unius hostilium nauigiorũ milites retis instar involvit, ut omnes ad unum incruento marte cæciderit, & aliud infesto ictu percussum cum propugnatoribus demerserit. His auspiciis restaurata quasi de integro pugna, Zenus Buccicaldum ita oppressit, ut, quamvis duplici vulnere saucius non priùs ex acie recesserit, quàm victum hostem, omnique penè apparatu exutum in fugam conjecerit. Parta victoria Venetus ad suos lætus revertitur, cuius magnitudine, quantus Genuensibus incussus fuerit metus, vel ex eo constat, quòd nulla in posterum ab ipsis Reipublicæ vis illata.

Bellum Carrarienſe tertium.

MCCCCIII.

MAjores suos imitatus Franciscus junior Carrariensis, atque hæres paternæ ambitionis, dum per omne nefas imperium proferre studet, contumacem se quoque, & ingratum adversus Remp. declaravit. Primùm itaque cùm, sublatis veneno Scaligeris, Veronam occupasset, cæpit armis urgere Vincentiam. Cives tyranni mores detestantes vltrò se Veneto Senatui dedidere. His in patrocinium ac fidem susceptis, ad Franciscum missus nuncius, ut desisteret Vincentinos injuriis lacessere; & nisi temperaret, bellum indiceret. Ille acceptorum beneficiorum immemor, non modò Venetorum postulatis acquievit, sed legatum per obscœnam turpemque contumeliam violatum, & irrisum remisit. Quare haud cunctanter in arma conclamatum, præfectis terrestrium copiarum Paulo Sabellio, bellique socio Francisco Gonzaga Mantuano; navalium Marco Grimano, ut non tam terra, quàm aquis sacrilegi hostis temeritatem, ac perfidiam retunderent, & castigarent. Grimanus armatis lintribus in Meduacum illatus ex omnibus ferme locis munitiones & Carrariensis præsidia deturbat: Gonzaga

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

cum Sabellio Patavinum agrum ingreſſus eadem fortuna circùm omnia ſubvertit, atque crebris vaſtationibus, & incendiis quotidie trepidantis civitatis oculos fumo, ac pulvere implebat. Verùm quia faciliùs ceſſurus videbatur Carrarienſis, ſi diviſis armis peteretur, juſſus eſt Gonzaga bellum in Veronenſibus adminiſtrare, qui ea arte, & ſolertia arma moderatus eſt, ut interclusis undequaque ſubſidiis, ipſa penè, qua cœpta eſt obſideri die Verona capi potuerit: ſed nihil æquè, atque inviſa Carrarienſium dominatio, odiumque ob interfectos Scaligeros deditionem maturavit. Noſtri urbem adepti, hoſtium obtruncant præſidia, inſecutique Jacobum Franciſci filium clàm aufugientem prope Hoſtiliam capiunt, ac Venetias vinctum mittunt. Hæc inter Franciſcus cùm diu labantes in præceps res ſuas ſuſtinere non poſſet, ad externa converſus auxilia, Albertum Ateſtinum Ferrarienſium Ducem in Remp. concitavit. At Senatus ut certum, iratumque hoſtem cum Alberto committeret, illi fratrem Actium exulem opponit duplici injuria metuendum; & libertatem, & Polyneſum jure ſibi repetentem. Hic effuſus cum Venetis turmis in Ferrarienſes agros nihil cui ferro, & igne noceri poterat, non fœdiſſimè vaſtat. traducta etiam claſſis per Joannem Barbum, utrique Padi ripæ adeò ſe præbet infeſtam, ut Ferraria ex metu nutaret. Quare cùm ſe inexplicabilibus malis oppreſſum iri cerneret Albertus, poſitis armis, à fratre, juſſu Senatus acceptis conditionibus, pacem redemit. Sedato hoc motu bellum validiùs in Carrarienſem recruduit, ductore Galeatio Grumello, qui mortuo Sabellio ſuffectus, ut in hoſtile ſolum pervenit, arces & vicos terrore, colles & agros populationibus complevit. Patavium tandem promotis caſtris, cùm aliquot dies machinarum impetu primum illius, & ſequentem murum proſtraſſet; ſcalis deinde, & irruptione ad portam Sanctæ Crucis peregit excidium. Fugatur in arcem Franciſcus, qui, velut in altero oppido victori diu reſtitit. hìc acriter obſeſſus, &

prope

prope expugnatus hostis, ferociter pro se pacis leges agebat, veluti re integra, ac in ipso interitu superbissimus. Cæterùm Patavini non tam fessi fame & bello, quàm domini pertæsi contumaciam, versa in rabiem fide, Principem in Venetorum manus dederunt. Hunc in modum recipitur arx, ipseque captivus Venetias ductus, digna ingratis pæna, jugulatur. Hoc Patris, & Aui fatum quinquennio pòst subivit etiam Marsilius, ausus res novas moliri, in quo omne Carrariensis familiæ genus extinctum accepimus, ut nullus remaneret, qui tantorum facinorum capesseret successionem. Ex hoc trium annorum bello accessere Veneto imperio Vicentia, Verona, Patavium, aliaque complura clarissima oppida, ii nempe solent clementiæ Principum esse fructus: tyrannis autem non diuturni obsequii magistra est.

Bellum cum Sigismundo Imperatore.
MCCCCIX.

TAndem Jadera non armis, sed auro Venetæ ditioni debebat accedere cum universo agro, suisque à mari limitibus. Hanc Ladislaus Pannoniæ Rex in Neapolitanum Regnum, quod nuper obtinuerat, profecturus, Reipubl. vendidit centum millibus nummùm. Ita Venetus, per vicinas, remotioresque gentes, jam manuducente fortuna, diffusus, justis armis, honestissimisque titulis suum imperium auxit, & propagavit. Interim tamen Sicum, Sebenicum vulgò, plurimùm civili discordia vexabatur, quippe dominante plebe ac Sigismundi Imperatoris studiis animata, nobilium hominum ordo in exilium actus fuerat. hic adversus sordidum vulgus Reip. auxilium impetravit, & eò promptiùs, quòd si negaretur, rebellionis periculum, quadam veluti contagione, in finitimos erat promanaturum. Confestim igitur expedita classis, ad Sicensem oppugnationem traducitur, subitaque aggressione tentatur oppidum. at propugnato-

gnatoribus impigrè erumpentibus diu in obsidione laboratum est. Porrò finem hujus belli urgente Senatu, classico apparatui juncta est etiam terrestris manus sub Ludovico Buzzacareno. Hic hostem jam terra marique circumsessum brevì ad extrema usque compulit, sed dum ille segniter rem bellicam administrat, ac sine sanguine triumphare studet, obsidionem in alterum annum protrahit, & Sigismundum Imperatorem suis sedibus evocat, qui deditæ sibi plebis causæ patrocinaturus magno equitatu Venetos fines ingressus inopina irruptione terrorem longè lateque omnibus incutit, & expulsis Savornianis, potitur Utino, adimitque Reipubl. Belunium, Serravallium, & Feltriam oppida, non indecora Carrariensis belli spolia. Tarvisium erat reliquum, cujus tum agrum hostis miserrimè prædabatur. Tanti belli incendium furtim enatum repressuri Veneti, tumultuario milite occurrunt. Sed, ne latiùs vagaretur, effecit Carolus Malatesta, dum cunctando magis, quàm dimicando, superbientem rapinis hostem integro fermè triennio in Tarvisinis remoratus est. Tandem diuturni belli calamitate utrinque fatigati animi nihil magis exoptabant, quàm pacem. Sed hujus improbatis hinc inde conditionibus, quinque annorum induciæ pactæ sunt, conventumque ut interim de Sicensibus Romanus Pontifex arbitraretur.

Utinum cum Foro julio receptum.

MCCCCXX.

Elapsis cum Sigismundo Imperatore induciis, repetendi quæ superiori bello erant amissa, opportunam Venetis occasionem dedere Utinensium discordiæ. Utino, uti diximus, Sigismundus expulerat Savornianos: hos sibi populares reposcebant: restitui obstabat Ludovicus Tecchius Patriarcha Aquilejensis. Ita in partes discissa urbs Ve-

Q netos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

netos in ſpem erexit imperii. Profecti itaque in Fori-julii expeditionem Sacilium primò vi, Cividatenſium deinde oppidum voluntaria deditione recepere. Hinc bellum ortum cum Tecchio, Cividatenſibus irato, quia ſe dedidiſſent. Ille ſuo, & Cæſariano milite innixus, oppidum, veluti rebelle, ſumma contentione oppugnat. Veneto tamen recepto præſidio reluctatur intrepidè, protrahitque Tecchium, ut non tam obſeſſorum virtute, quàm ſuperveniente hyemis aſperitate obſidium intra quintumdecimum diem ſolvere coactus ſit. Veneti ea inter Feltriam, Belunium, cæteraque caſtra hoſti antea tradita priſtinæ addunt ditioni. His geſtis, Foro-julienſis Patriæ ingreſſi fines, ſubruta ejus nominis arce, propè Vtinum caſtrametantur. Ea in urbe domeſtica protinus arma quievere, ut, de Venetis fama innotuit, in libertatem eos vindicaturis, qui per injuriam opprimerentur. Hæc una moderatio in bello maximum momentum habuit, & hæc Vtinenſes Reip. nulla vi obnoxios reddidit tanta Patrum lætitia, ut miſſa ad illos populos ſit legatio, & impetrata Savornianis, cæteriſque extorribus patriæ jura, & libertas. Vtinum ſecuta univerſa Fori-julii Provincia, ſpontè Venetam adminiſtrationem, Thoma Mocenico Principe, ſuſcepit.

Dalmatia recepta.
MCCCCXXIII.

SVb hæc etiam tempora flante à mari proſpera fortunæ aura, ſelectiſſima claſſis Adriaticum navigavit, quæ, Petro Lauretano ductore, cùm totam Dalmatiam perluſtraſſet tanta incolas affecit formidine, ut univerſa ea Regio non armorum impetu, ſed ſpontanea deditione Pannonico jugo excuſſo rurſus Reipublicæ dominationem ſuſceperit, anno quinquageſimo octavo poſtquam vi barbaræ genti paruiſſet. Rebus ita feliciter comparatis è Dalmatia fortunatiſ-

natiſsimus Imperator in Helleſpontum trajecit, atq; cũ Turcicis piratis proſperè conflixit, illoſq; ad Callipolim memorabili pugna, ac totius penè claſsis captivitate debellavit.

Bellum Inſubricum primum cum Philippo Vicecomite Mediolanenſium Duce.

MCCCCXXVI.

NEc minori ſecundarum rerum eventu Franciſcus Fuſcarus præfuit Reip. Sub hoc Duce, qui omnia fortunæ incrementa propriæ virtuti debebat, mirum quàm latè ſe protulerint Veneti limites; & præcipuè eo bello, quod adverſus Philippum Vicecomitem Mediolanenſium Ducem geſtum legimus. Cùm enim ille Florentinos armis fatigaret in immodica affectantis imperia ſuſpicionem venit. Oppreſsi noſtra implorant auxilia: & placuit Senatui opem tantis ferre ſupplicibus, ac Vicecomiti bellum indicere, quoniam neglectis ſpretiſque legationibus, in eam rem miſsis, haud ceſſaret ab injuriis. Declarato hoſti junctum cum reliquis Italiæ Principibus fœdus primò objectum eſt; deinde arma intentata. Exercitus, quem propriis ſumptibus Veneti compararant, & in quo tum XVI equitum millia, peditum VIII fuiſſe perhibentur, uni Franciſco Carmignolæ, viro ſtrenuo committitur, qui Philippi ſuperbos mores peroſus ab eo deſciverat, Venetorumque ſtipendia ſequebatur. Ille itaque ſuſceptam expeditionem aliquo egregio facinore auſpicaturus, Brixiam aggreditur, quam tamen non vi, ſed Avogadræ gentis in Rempub. propenſo ſtudio, obtinet, excepta arce. Recuperatum venit amiſſam urbem Franciſcus Sfortia; verùm inſultanti circa mœnia, omniaque more ignis corripienti ſtrenuè ſeſe oppoſuit Venetus imperator, hoſtemque fuga dilapſum debellaſſet, niſi illi corporis ægritudo moram injeciſſet. Interim abſente Carmignola univerſæ militiæ præponitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

Franciſcus Gonzaga. Hujus dexteritate, Victoris Barbari ſolertia, & Nicolai Ateſtini virtute effectum, vt interclusis aditibus nullus in Brixienſes hoſtilibus copiis ingreſſus pateret: neque iis, quas Angelus Pergulanus ab Hetruria deducebat: quamvis auſus (tantùm temeritatis, ex parva noſtrorum dolo fugata manu, conceperat) oppugnare caſtra: ſed exitus incœpto defuit: nam reſtituto ſaluti Carmignola, Brixienſis arcis obſidio efferbuit ita, ut ſe dediturum præſidium proclamaverit, niſi in decimum diem venirent ſubſidia. hæc ne accederent, repetitis non ſemel certaminibus, impigrè diſtinuit dux Venetus, cui tandem facta eſt arcis deditio. Hinc ad reliqua circùm oppida recipienda pari felicitate feſtinatum eſt. Hæc inter ad pacem hortabatur diſſidentes Martinus Pontifex. Verùm dum ægrè patitur Vicecomes à Veneto ſibi leges præſcribi, recentes utrinque copiæ veteribus additæ ſunt; terreſtrique militiæ adjuncta maritima, ut aquis terraque bellum aleretur. Hoſtis ſub hæc adornata apud Cremonam claſſe Caſale-majus in Padi ripa vi obtinet, aliaque Mantuani agri municipia. Porrò quæ occupaverat vix ad famam retinuit. Quippe ea ſubitò Franciſcus Bembus, & Stephanus Contarenus Padanæ Claſſis Præfecti recepere tanta vicinarum gentium conſternatione, ut inde Cremonæ ſummè trepidatum ſit. Hæc urbs incolarum fuga deſerta tum primùm Reip. paruiſſet, niſi effuſi avidè ad prædas noſtri milites in agris ſubſidiſſent. Sed mox incuriæ pœnam dedere. nam ab irruente hoſte vagi diſpalatique magna cæde proſternuntur: Carmignolam interim, Brixiæ conſervandæ intentum, crebris incurſionibus territabat Philippus, quem tamen reciprocante induſtriæ, armorumque æſtu ita elidebat Petrus Lauretanus, ut facilem Cremonæ aditum Veneto Imperatori ſe iterùm aperire confideret. Hoſtis, ubique præſens, juxta Octolengum parat inſidias tranſeunti Veneto, eoque loci varium iter, multuſque labor

mili-

militum, commoda belli momenta Philippo exhibuit, internecione attritis eo modo nostris, ut vix ullus à ferro liber superfuisset, nisi Carmignola, ejulatibus oppressorum excitus, adproperasset subsidio, reductisque ad signa fugientibus grassantem hostem invicta prope fortitudine repulisset. Olio amne deinde ponte superato secus Padi ripas haud longè Cremona metatus est. Ob exercitus viciniam maxima rursum finitimis incussa formido, ac si omnes uno impetu Venetis armis exscinderentur. Ipse quoque Philippus trepidare visus est, cùm publicè indixisset, ut qui proprias fortunas, resque Principis salvas vellent, ipsum armati sequerentur. Sic innumeras collegit copias, Venetumque aggredi statuit ad Summum Cremonensium vicum: & ambigua capiundi belli consultatio ferociæ cessit Francisci Sfortiæ. Hic gloriæ avidus in Veneta castra promptissimus irrupit, pugnavitque tam strenuè, ut ob id solùm opportuno præsidio Cremona munita sit. Nostri tandem è munitionibus egressi Maclodium ivere, quo loci sub hostium oculis Veneta signa in Vicecomitum dedecus extulerunt. Hanc ignominiæ maculam Veneto sanguine eluendam conclamabat idem Sfortia, & Nicolaus Picininus. Quamobrem Carolus Malatesta, cui per eos dies sui exercitus curam Philippus detulerat, in Venetas acies utrumque ducem à fronte præmisit, ipse à tergo in easdem furtim erupturus. Hostilem fraudem pari studio elusit Carmignola. Nicolaum enim Tollentinatem cum parte exercitus ad Terentianas paludes insidere jubet, & inde non priùs exilire in hostium latera quàm ipse cum reliquis copiis Malatestam à Pompejano castro venientem in pugnam evocasset. Hoc modo conseritur utrinque atrox prælium, & postquam ad integram agminum decertationem, ex qua omnia pendebant, perventum est, Tollentinas acri impressione excepit incautos. Ita igitur cùm diu acies æquo marte occiderent, atque occiderentur,

in medio pugnantium ardore stetere immotæ, quasi inter se convenissent: sed interim deliberabat fortuna quid ageret; repetitis tandem congressibus Venetorum victoria fuit. Maclodium, ignobilis antea Cremonensis agri vicus, tum nobilitatur magnitudine cladis, quæ quanta fuerit, hostium captivitas declarat, quorum millia octo, cum ipso Malatesta, censa sunt; præter bellica omnia impedimenta, quæ in prædam venere. Tanta denique consternatione affectos fuisse constat, ut si quemadmodum Venetus imperator vicerat, victoria uti scivisset, ejicere principatu Philippum eo die facilè potuisset. Sed plerumque victori mentem adimunt læti successus. Quare Carmignola, & integrum neglexit triumphum, & quod est absurdius, Malatestam cum captivis ad unum, inconsulto Senatu, libertati restituit. Hæc propter illius suspecta primùm fides apud Venetos. Philippus interim coactus quamcunque pacem præsenti calamitati præferre, in eas conditiones descendit, quibus Venetæ Reip. Brixia, Bergomum, aliaque omnia in Cremonensibus occupata oppida jure belli concederentur. Atque ita in continenti Venetæ dominationis termini latiore gloria dilatari cœperunt.

Expeditio in piratas quarta.

MCCCCXXX.

ARdebat cum Vicecomitibus bellum, quando de expugnata à Turcis Thessalonica in Macedonia relatum est. Etsi verò Patres in Italia gravissimarum rerum serie implicarentur, hanc tamen alteram ineunt expeditionem sub Petri Michaelii ductu in piratas. Libero enim maris usui maximum inesse momentum nostris semper est visum, tum ad commeatus in Urbem invehendos, tum ad convectandos subsidio milites, quibus ea tempestate Resp. maximè indigebat. Classis itaque Præfectus maritima ora per-

perlustrata, munitissima castra Crysopolim, & Cassandrum in Asiæ littoribus eripuit Barbaris, purgatoque mari his infensis prædonibus, Ponti aditum, Venetis antea clausum, aperuit. Post hæc reparatæ auctæque classis Andreas Mocenicus curam suscepit, imperante Senatu, ut Chium Ligurum piratarum nidum, terra marique obsideret: quoniam verò bellicas machinas munitum oppidum eludebat, prædabundus in proxima littora discurrit miles, omniaque incendiis cædibusque terret, vastatque. Postremò delegatus in provinciam Silvester Maurocenus infestos prædones debellavit. ille cœptæ expeditioni instans assidua navigatione, & indagine omnes portus, omnesque tum Adriatici, tum Aegei sinus, eò ampliùs exploravit, ut brevi utrumq; mare ab Turcarum, Ligurumque direptionibus tutum, secura pace, reddiderit.

Bellum Insubricum secundum.
MCCCCXXXI.

NOn poterat pax cum Philippo esse diuturna, quia solitus jam vivere bello, & aliena concupiscere, iterùm arma in Florentinos, Reip. socios, converterat. Hanc ob causam terrestres, & navales copiæ ab Senatu imperatæ, ut amicis opitularentur. Classis in Padum agenda Nicolao Trivisano traditur, Carmignolæ pedestris militiæ imperium, atque utrique mandata hostis vindicta, seu solo, seu flumine bellum exposceret. At Carmignolam, cui fervida magis consilia, quàm cauta ex ratione Senatus, placebant, ex levi concepta spe occupandæ Soncinæ arcis insidiis circumventum, ac ferè captum accepimus. Interim Philippus ab Genuensi Rep. subsidiarias naves, & classici apparatus ducem Grimaldum impetraverat: hisque auxiliis (quæ Senatum in Genuenses, ceu pacis violatores postmodum commovere) instructus Philippus cataphracto milite insolita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

lita in eum diem disciplina naves armat ac secundo amne noctuque in nostras agit, tam audacter, ut ex metu gravissima consternatione perculsæ fuerint. Trivisanus eam belligerandi novitatem ac monstrum miratus, haud procul agentem Carmignolam monuit certissimum imminere periculum, ni celeri ope levaretur. Hic illius ignaviam ridens suppetias negat. interim igitur magis atque magis ab utraque Padi ripa Sfortia, & Picinino pedestri robore urgentibus Veneta navigia multiplici impetu dissipantur, tanta strage & jactura, ut suo naufragio totum Padum cooperuerint. Vix quinque biremes fuga evasere ipso Trivisano incolume: occisa, & aquis obruta VI. hominum millia, nullo aut saltem exiguo Insubrum damno. Ex illata clade iterùm proditionis nomine arguitur Carmignola, cui quoque per id tempus tertiò nocuit non recepta Cremona. Denegato auxilio Cavalcabovis strenuo militi, cùm parva manu se unam urbis portam insedisse illi per nuncios significasset. Ex his ab Senatu perduellionis reus judicatus, Venetias per speciem de belli ratione consulendi accitur: ubi venit, obligatur vinculis, & cùm in quæstionem postulatus objectum crimen, redintegratæ cum hoste amicitiæ, fateretur, pœnas perfidiæ capitali supplicio dedit. Vir multis victoriis clarus, & cum primis Maclodiensi certamine, nisi postremò suam gloriam tanto scelere fœdasset. Eo extincto penes Joannem Franciscum Gonzagam, Mantuanorum Principem Venetarum copiarum cura, & imperium fuit. In hoc statu res erant, tum Venetorum Reipub. tum Mediolanensium Ducis, quando de pace agi cœptum est. Hæc utrisque perquàm necessaria gravi, longoque bello attritis, & facilis, & diuturna sperabatur: at nondum Italia Principum in se delirantium iras, & odia concoxerat.

Bellum

Bellum cum Genuensibus Nonum.
MCCCCXXXII.

QUoniam violata pace favissent Philippo Genuenses, placuit Senatui injuriam armis vindicare. Viginti itaque & plurium triremium classe Petrus Lauretanus bellum Genuensibus invexit. Naviganti in Ligusticum mare totidem rostratæ ex adverso ad sinum Repalitanum, ducente Francisco Spinula, obviæ occurrunt paribus in certamen armis, odiisque. In ipso autem navalis congressus momento Lauretanus militarem astum commentus, fugam simulare cepit, qua credulus hostis in altum, ut contigit, protractus, nostris apertiorem ad ictus viam fecit. Pleno namque ventorum afflatu inter medios Genuenses ita impellitur Venetus, ut tota classis hostilis post brevem pugnam conciderit. Ingens ex hoc certamine gloria Lauretano magni nominis duci parta est. Quippe multæ Ligurum naves cum ipso Spinula fuere interceptæ, multæ depressæ, exiguo ac prope nullo nostrorum dispendio.

Bellum Valli Tellinæ illatum.
MCCCCXXXIII.

DUm latiùs serperet bellum cum Vicecomite, Vallis Tellinæ populi armis petiti sunt, & eorum vallis occupata Georgii Cornelii virtute. Sed quæ pugnæ initia nostris prospera fuerunt; eadem exitii mox causa. Nicolaus Picininus hostium ductor supra Soricum, ubi lacus angustior est, fabricato ponte munivit utramque ripam, & ignorantibus Venetis, in vallem suas copias traduxit. Cornelius de ingressu monitus, quà fluit Abdua in Larium, Picininum cum suis ducta fossa circumdedit, atque ita inclusum hostem aggressus oppugnavit, fugato duce, qui flu-

vium, & fossam parva rate trajecit. Secundo hoc pugnæ eventu nostri, quasi nullum ampliùs negotium ad integram victoriam superesset, fluminis, & fossæ custodiam neglexere, quod non leve mox eis attulit incommodum. Id enim cùm Picinino innotuisset, contracta Vallis incolarum manu, qui Veneto nomini infensi erant, eodem in loco nostros obsedit, & nihil tale metuentes aggressus fudit. Occubuit Cornelius, & ex tribus armatorum millibus vix trecenti per saltus evasere. Ara erecta non procul à Dalebio pago Philippus eam victoriam posteritati consecravit, minùs pium Christiani Principis trophæum. Interim ad Padum Legati manibus parentatur Casalis, & Brixili munitissimarum arcium eversionibus.

Bellum Insubricum tertium.
MCCCCXXXIV.

TErtiò adversus Philippum Veneti rursus arma moverunt: quibus tam pronum semper fuit ingenium ad tuendos oppressos, quàm ille ad turbas ex turbis serendas & aliorum exagitandas fortunas. Cùm igitur Eugenio Pontifici, atque Florentinis iterùm hostiliter insultaret, extincta paulò ante bellorum incendia majore flamma erupere. Fœdera quippe ab hoste toties violata impulerunt Venetos, ut ope egentibus auxilio essent. Erasmus Narniensis, à versutia militari Catæ Mellitæ cognomentum sortitus, Pontifici patrocinaturus in Aemiliam transit, ubi ab Nicolao Tollentinate Florentinorum auctus viribus prope Imolam cum Picinino conflixit, infelici tamen eventu. capto enim socio ipse cum paucis in eam provinciam reversus est. Initiis parùm prosperis Veneta constantia opposuit Franciscum Gonzagam Principem Mantuanum. Hic jussus per omnem militarem licentiam fines Mediolanenses invadere nulla avitæ virtutis, justique adversus com-

munem hostem odii protulit experimenta. quare ob clandestinam propensionem in Vicecomitem Senatus jure diffisus Principis fide, primùm Federico Contareno Legato, deinde Erasmo summam belli detulit, cùm hic quotidie magis militari disciplina non minùs, quàm singulari in Remp. studio notior evaderet. Opportunè igitur suffectus non levibus Insubrem damnis affecit, multisque pagis in agro Bergomensi exuit, & per Cremonensem Brixiam iturus Picinini technas diligenti cautione vitavit. Sed nec hostis intereà segnior Veronensem agrum rapinis & incendiis vastabat, domitis quoque Lacus Benaci accolis: promotumque post hæc in Brixienses, & sub ipsam urbem cum Picinino copias jungit Gonzaga. Mellita sibi, & rei præsens adventu suo Brixiam confirmat: quam occasionem in victoriæ spem traducens Picininus in Camonicam vallem ducit, ubi tamen fidum, valensque nostrorum præsidium derisit appropinquantem, fugavitque: hanc ille noxam ulturus Rhoadum obsedit, eousque in incœpto duraturus, donec rumor Mellitam Brixia evocaret. Cæterùm, neque locum habuere fraudes structæ nostris, per angustum iter à montibus in planitiem descendentibus. Patuit astus Veneti ducis calliditati, & ipse prior in agmine sibi insidiantibus offert, vertitq; in eorum capita artes, cùm eos tacito, improvisoque congressu consternasset, aperto sibi reditu in Brixienses. Sed cùm non posset ubique sese opponere Picinino penè volanti, omnia circùm oppida hostis occupat, cujus consilium erat, ut Venetæ copiæ circà unam tuendam Brixiam diù morantes, fame tandem conficerentur. Ille, ne ita obsideretur, quà esset opus, ferro sibi viam aperiens, Veronam cogitabat, sed Mincii amnis tumidi frustrà tentato vado in montana conscendit, in quibus efferam incolarum rabiem expertus est. Porrò fatis iter desperato Duci molientibus Petrensis arcis præsidia conficta fuga in se pertraxit. ubi enim illam propugnatoribus vacuam con-

ſpexit in ſequentes converſus inopinata audacia omnes proſtravit, atque ſic per vetitum iter nulla ferme ſuorum jactura Veronam tenuit. Attamen ſimulac illum Brixia diſceſſiſſe nunciatum eſt, Picininus totam belli molem in ejus urbis expugnationem tranſtulit. Illa civium ſuorum fide, qua nullum fortius propugnaculum, & invicto Franciſci Barbari animo, ac tolerantia, tres menſes eluſit obſidentium impetus, cùm interim duplici & inteſtino hoſte fame nimirum & peſtilentia crudeliter vexaretur. Barbarus laboris ultra fidem patiens, tectum, dapes, omniaque cum milite priſca frugalitate, communia habebat, raro noſtri ævi exemplo. At Picininus in diſtrahendo obſeſſis commeatu eò ampliùs in Reip. amicos ferus, Paridem Ludronii Comitem debellat, quem tamen pro viribus ulciſcitur Gerardus Dandulus, occiſis aliquot Inſubrum turmis. Navibus novo ingenio ex Atheſi Benacum traductis ſubinde Brixiæ penuria ſummè laboranti ſuccurritur. Præſenti quoque rerum anguſtiæ benigni ſideris inſtar affulſit Franciſcus Sfortia à Vicecomite diviſus, & per Florentinos ad Reip. ſtipendia tranſmiſſus. Hic ſexdecim armatorum millibus procurrens in hoſticum, Philippi duces è Veronenſi agro exegit, ac Picininum fugienti ſimilem in Mantuanos abire compulit. Sparſo cladis rumore paululùm reſpiravit Brixia; pluraque ex hoſtium manibus caſtra in Venetam poteſtatem reducta. At malè in Benaco pugnatum eſt. Brixia enim egreſſus Barbarus cum claſſiario duce conſilium init de comburendis in lacu Philippi navibus; ſed intercepto nuncio tempus facinori deſtinatum innotuit. Quare Picininus, & Gonzaga ad aſſuetos dolos animati, alter à continenti, alter à lacu noſtros improvisò adorti facilè oppreſſerunt, capto Petro Zeno Præfecto, univerſaque lacerata claſſe, antequam Barbarus quidquam ſciret. conſequitur triſte infortunium Madernæ quoque arcis deditio. Veneti Patres ſolita æquanimitate alteram è veſtigio claſſem in Benaco

parant

parant, auſpiciis Stephani Contareni, quam ut pedeſtri cohorte defenderet, ſelectus Mellita. Hæc inter Sfortiæ, per Tridentinos ſaltus, Brixiæ ſuppetias laturo, occurrunt Picininus & Gonzaga; conſertaque acriter manu non leve hinc inde diſcrimen ſubiere duces, poſtremò tamen fuſus & profligatus hoſtis illatam antea Venetis in lacu cladem ex æquo rependit. Non priùs enim dirempta pugna eſt, quàm univerſis penè copiis nudarentur Picininus, & Gonzaga, qui dum ſocium captivum liberare nititur, ipſe noſtrorum fit præda. Illuxit adverſus hoſtes Joannis Pompeii fortitudo, & fides in Rempublicam, cùm Picinini, Gonzagæque turmas è Vicentino in Veronenſem agrum irrupturas parva ex indigenis manu diſtinuiſſet. Non impar ejuſdem gentis enata ſoboles Franciſcus inimicas alibi ſuſtinuit impreſſiones. Atqui nec tanta jactura Picinini ferociam repreſſit, quin inſtauratis viribus Veronam celeri, ac inopinata impreſſione occuparit. Cujus rei Sfortia certior factus, aliquandiu ſtupore defixus hæſit, tandem & ipſe pari celeritate uſus promotis è Brixienſi agro antelucano tempore caſtris opportunè acceſſit, ingreſſuſque per munimenta Sancti Felicis, & Caſtri-veteris horriſono clamorum, armorumque fragore irruit in hoſtes, ſibique illuſtrem egregia virtute paravit victoriam biduò poſt quàm ab ipſis urbs capta eſſet. Rebus proſperè fluentibus acceſſit Contareni triumphus de univerſa Philippi claſſe profligata; maturatiſque Ripæ, Gardæ, & Salodii oppugnationibus; & direpta paulò pòſt per ipſum Sfortiam hoſtium ſtatione ad Vrceos-novos. Hinc magis irritatus, quàm domitus Philippi animus, nil niſi bellorum æſtus concipiebat. Partas eo tempore victorias Senatui gratulatum venit Sfortia, cùm Picininus ex occaſione illius abſentiæ, haud ignarus fama licet falſa occiſi Imperatoris terreri poſſe exercitum, de Sfortiæ nece mendaces rumores ſpargit, magnumque ob id tumultum excitat in Brixienſibus. Interim ille per viciniam graſ-

ſatus,

ſatus, cuncta ferro flammiſque permiſcuit. Fraudis hujus commonitus Sfortia in provinciam revertitur quàm celerrimè, & debellato apud Tignanum vicum Picinino, ſe ſupereſſe, & arma adhuc tractare omnibus oſtendit. Philippus novis ſemper gliſcentibus incommodis oppreſſum ſe tandem iri veritus, ad pacem proſtratum animum inclinavit, anno quinto ab incœpto bello, iiſdem quibus olim conditionibus, retentis potiſſimùm à Veneto Verona, Brixia, Bergomo. Et quia tunc avidiùs fortaſſis, quàm ante, pacis ante commoda expetebat, Franciſcum Sfortiam ex hoſte ſibi generum adſcivit, tradita ei filia ſpuria Blanca, dataque nomine dotis Cremona. Eodem ferme tempore morbo interiit Cata Mellita Senatui mirè commendatus, quòd prudenter potiùs quàm audacter arma tractaret. Per eos quoque dies Ravennates pulſo Hoſtaſio Polentone tyranno, & Cervienſes vltrò in Venetam adminiſtrationem venere. Tanta nempe fuit apud omnes Reipublicæ exiſtimatio, & legum æquitas, ut etiam ſpontè populi longè remoti illius fidei, ac imperio ſeſe ſubmiſerint.

Expeditio in piratas quinta. MCCCCXLIII.

BElla cum Vicecomite ſæpiùs repetita, & veluti continuata expeditiones maritimæ exceperunt. Primum in Cathelanos piratas eſt deſtinata claſſis, at non priùs quàm veteri majorum religione, delata non ſemel eſſet ad Alphonſum Regem Neapolitanum querela, & additæ preces, ut ab Apuliæ, & Calabriæ portubus exturbaret prædones. cùm autem nihil profectum eſſet, exiere in ultionem Antonius Diedus, & Franciſcus Quirinus Scodræ Præfectus. Horum alter protinus debellavit vagos homines, & dum Iſtonium in Ferentanorum ora rapaciſſimæ gentis aſylum omni vi conatur expugnare, exorta repente procella horribili,

fœda-

fœdaque cum tota classe hostico littori alliditur, fitque miserabile latronum spolium. verùm jussu Alphonsi cum triremibus libertate donatur. Alter conuersis proris in Turcas Antibarim, Epyri urbem, commisso non levi conflictu è barbarorum manibus extorsit & Reipub. addixit. Renascentis inde perfidię pęnas sumpsit Philippus Cornelius. Hic tanta felicitate pugnavit, ut brevi non solùm omne illud piraticum genus longè à mari profligarit, sed & plura eorum subverterit receptacula. Postremò aliæ in prædatorias Turcarum naves instructæ triremes sunt, quibus, auxiliantibus Pontificiis, Aloysius Lauretanus graui bello Amurathem implicuit, ea ipsa tempestate, qua contra Barbarum Ladislaus Poloniæ Rex arma sumserat. Coniunctis viribus dimicatum accepimus ad ostia Danubii, sed incerta victoria, quamvis referant annales, duo de quadraginta Turcarum millia eo certamine interfecta.

Bellum Insubricum quartum.
MCCCCXLVII.

SFortia, celebratis nuptiis, ad recipienda, quæ sibi oppida hereditario jure obtigerant, in Vmbriam profecturus, Cremonam, urbem dotis nomine acceptam, Venetorum tutelæ commendavit. Philippus ob id more sui ingenii paci, ac vicinorum quieti gravis arma corripuit, indignatus se à genero contemni, agrumque Cremonensem fœdè diripuit. Nostri quid Sfortiæ deberent, non immemores illi ultrica arma denunciant, nisi alienis rebus parceret, sed cùm vix audita fuisset legatio, declarato copiarum duce Michaele Attendulo, susceptum est bellum, commissumque cum Vicecomite tanto impetu, ut post brevem, at cruentissimam pugnam, castris exutus, desideratisque quatuor equitum millibus, intra oppidorum munitiones repulsus fuerit, nullumque in ea provincia castrum ipsi relictum, præter

Lau-

Laudem-pompejam. Auctus subinde Ludovici Gonzagæ copiis Attendulus Abduam traiicit, atque altera ibidem cum hoste inita pugna, victor iterùm recessit. Duplici clarus triumpho majora moliturus, Mediolanum, Ticinumque infestavit excursibus, & Abduam Comumque interjacentia castra vicosque Reip. subjecit ea fatorum prosperitate, ut aversa Philippo numina crederentur. Et sanè procedente bello apparebat toto imperio spoliatum iri, nisi Sfortia improbè Philippi partibus se addixisset, Eugenij Pontificis, & Alphonsi Neapolitani Regis consilio, quibus prosperi Venetorum successus invisi erant.

Bellum Neapolitanum primum.
MCCCCXLVIII.

PHilippus Vicecomes Mediolanensium Dux, vir acer bellique cupidus, hoc anno moritur, scripto ditionum suarum herede Francisco Sfortia. Evulgato illius obitu, Alphonsus Rex Neapolitanus, tanquam extinctæ Vicecomitum familiæ successor, Mediolanense dominium postulabat. At cùm propriis viribus non posset vindicare sibi hereditatem, in Venetos opem denegantes irrupit; cùmque armis incassum laboraret, rabiem odiumque evomere voluit promulgato edicto, ut omnes, qui in Regno suo Venetæ gentis forent intra præscriptum diem excederent. Improbi huius facinoris ultor Aloysius Lauretanus electus est. Sed vindictam dies aliquot retardavit de pace missa ab Alphonso legatio. irritatis tamen semel animis bellum nihilò intermissiùs susceptum, mox à Victore Capellio, qui Adriatico sinui præerat in Neapolitanam oram delatum est. Is plura hostis navigia oppressit, Orthonem usque insectatus, injectoque igne urbis navale penitus absumpsit, & vicinos pagos populatus est. Neque his satur Senatus Lauretanum in Siciliam destinavit. Ille Messanam vi petiit concremata in

portu

portu excubitorum navi, quæ regia ob magnitudinem nuncupabatur; parte demum classis relicta ad urbis obsidium, cætera totius insulæ maritima loca cùm perlustrasset, quinquaginta, & plures Alphonsi naviculas vel pessumdedit, vel igne vastavit. intereà Messanenses juxta portum validas munitiones erexerant, quibus Veneti ulteriùs navigare impedirentur. Porrò nostri, dum ipsa propugnacula destruere conantur, navale certamen propugnatoribus indicunt, quod à temerario Siculo acceptatum est, conscensisque navibus in pugnam itum, sic tamen ut ad prima tantùm signa ille concurreret, Victoria tandem sagaci Lauretani consilio stetit. Ingens hic navigium sarmentis, ac tormentario pulvere plenum immisit in hostilem apparatum, quod ubi ignem concepisset, flante vento in portum immissum est, ruptisque repagulis, insequenti Veneto viam stravit. Instabat extremum Messanæ urbis fatum, sed Patres, qualicunque vindicta contenti, Lauretanum in Adriaticum revocant, nec multos post dies firmatur pax cum Alphonso, bellumque à Tyrrheno pelago in Cisalpinam provinciam reducitur.

Bellum Insubricum quintum.
MCCCCL.

PErvaserat jam antea proximas, remotasque provincias, quàm singularis esset Venetæ Reip. humanitas, & æqua imperii moderatio, ut propterea plurimi Italiæ populi mitissimum ejus imperium subire certatim contenderent. Laudenses in primis, ac Placentini ultrò in fidem venere: pari exemplo Ancona Veneto paruit. Cæterùm Mediolanenses inchoatum à Vicecomite bellum se prosecuturos Senatui denunciant, nisi capta oppida, & urbes restitueret. Remissi sunt hoc responso Legati, Venetum se tum omnia redditurum, cùm sibi illud auri pondus persolveretur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

quod ipsorum Vicecomitum superbia, & rei alienæ cupiditas ærario extorserat. Quare Mediolanenses evocato ad opem Sfortiæ, mercedem navandæ operæ, Principatum promittunt. Dives stipendium extemplò hominem armat in Placentiæ ruinam, cujus præda militem onustum trahit ad Laudem-pompejam, sed dispari exitu. Venetus ea inter circa agrum Cremonensem sub Attendulo luctabatur, magis profecturus subsidio classis, quam iisdem diebus Andreas Quirinus, & Georgius Lauretanus Legati Pado advexerant: documentum, vt credo, Sfortiæ; nam ille quoque navibus vires suas obfirmavit. Sic res terra, aquisque paribus hinc inde artibus stetit, quousque Sfortia suppositis per utramq; Padi ripam æneis tormentis & milite, nostrā ex insidiis pressit, fugauitq; ad Casale-majus, ubi nec ulla reliquæ classi futura securitas supererat, nisi injectis facibus consumpta fuisset, ne audacissimo persecutori cederet. Post hæc in Abduæ Glarea ad Caravagium posita sunt castra: cui oppido si vim hostis parasset, subsidio erat Attendulus circumquaque disposita manu, qua interdum hostibus terrorem, ac damna non levia inferebat. Cæterùm Sfortiæ Padana victoria elato terrestris altera accessit. Nam cum Attendulo inito certamine, post integri diei prælium, nostros loco cedere coegit, conjectosque in viarum anfractus, & angustias ingenti occisione debellavit. Fama est, præter eos, qui in acie cæsi quinque millia fuisse captivorum, cum quibus ille ante Brixiæ mœnia comparuit, ut oppidani audita clade, visaque suorum captivitate deditionem facerent. Non hæc tamen victrix Sfortiæ fortuna Patrum animos fregit, memores brevissimo sæpè momento res penitus collapsas in integrum rursus restitui. Ad festinandos militum delectus Veronam accessere Legati, qui paucos intra dies majorem exercitum largo stipendio collegerunt. Verùm quia Sfortia se demum quietè toti Insubriæ credidit imperaturum, socio, amicoque Veneto, Mediolanenses incusare non servati

pro-

promissi, imminutæ bellicæ administrationis, nihilque sibi spei ampliùs in Principatu. At reverà detersit pudorem imperii libido, cùm ad Venetos his conditionibus defecerit, ut, quidquid ultrà Abduam, Padumque caperetur, ipse haberet: quidquid citrà, ipsi tenerent. Consociatis in hęc fœdera armis, breui sequentibus se victoriis Mediolanensium oppida, & urbes penè omnes in deditionem receptæ sunt. Intervenerat pro Insubribus Allobrogum Dux. Hunc tantisper morantem victorias Bartholomæus Coleonius juxta Sicidium amnem profligavit: atque ita summoto auxiliario Mediolanum obsideri cœptum. Jamque portis hærebat Sfortia, cùm Veneti Patres suspicati unius ambitione Italicam libertatem posse pessumdari, injecta pacis mentione, conantur Sfortiam conciliare Mediolanensibus: sed quia potens, ac suave est ad excelsa incitamentum felicitas, eam ille rejecit. Senatus ob id in obsessorum auxilia exercitu commeatuq; immisso res eorum sibi curæ fore declaravit. Vano tamen eventu omnia cecidere: vir enim ille, cujus virtutem sors comitabatur, non tanti fecit frequentes erumpentium oppidanorum injurias, quàm Sigismundi Malatestæ, Veneti imperatoris, crebra in apertum bellum irritamenta, tutiùs fore putans, continere se castris, nec alia vi urbem expugnare, quàm constantissima obsidione. Porrò & illi pronior fortuna præter opinionem fuit. Etenim Mediolanenses turbidè rem suam administrantes, atque in ipsos auxiliarios Venetos contumeliis, ac cædibus feroces, opinione citiùs in Francisci Sfortiæ potestatem venere. Sub hæc, vel metus crescentis potentiæ, vel invidia Alphonsum Regem Neapolitanum, Ludovicum Ducem Allobrogum, & Guilielmum Montis-ferrati Marchionem adversus novum Mediolani Principem armavit. Verùm dum singuli per se vicino, & fortissimo hosti videntur impares, in unum socia arma contrahunt: & quia adhuc suffecturo etiam conjunctis, & affectanti adhuc alienas ditiones longè maxi-

mis viribus obviàm eundum ducebant, Venetos iteratis sæpè legationibus in eamdem expeditionem sollicitant. Itaque adhæserunt societati, ut bellum Italicæ pacis causa gereretur: primique omnium adversus Sfortiam insurrexere. Hic Florentinorum opibus, & Mantuanorum amicitia subnixus ad arma conclamata se vertit intrepidè, & ubicumque ea perstreperent audacter sese expediit. Soncinum intereà oppidum, quia nostris diu restiterat, mulctatur mœnibus. Noxam ulturus Sfortia in apertam cum Veneto concertationem procurrit, ubi æquo exitu, parique clade pugnatum est. Inde hostis ad tutelam Cremonæ converso agmine, cauti potiùs militis, quàm pugnacis famæ in posterum studuit. Crebriores sub hoc tempus fuere intestini conflictus, quàm castrenses, oppidanis, populisque, qui intereà fœdis sese factionibus polluebant, in Venetas, aut Sfortianas partes distractis. Mantuani etiam irruptionibus à Venetis hoc ipso tempore castigati, quòd Sfortiæ adhærerent. A majoribus tandem cladibus temperatum, quasi constituta pace ad perceptam Constantinopolitanæ urbis eversionem. Illuc vires ducendæ omnium Christianorum Principum videbantur, ne calamitas ea totius Orientis imperium Turcico Regi Mehemeto brevi subderet.

Bellum Constantinopolitanum tertium.
MCCCCLIII.

COnstantinopolis Orientalis caput Imperii, & sedes postquam à Constantino Magno constituta stetisset annis MCXXII à Mehemeto Turcarum Rege alteri Constantino eripitur. Cùm itaque fama vulgasset Constantinopolim Turcicis armis oppugnandam esse, jamque barbarum Regem formidandis terra, marique viribus applicuisse, Veneti proprio & totius Christiani orbis periculo moniti, confestim dispersa alibi arma contrahunt in hanc per-

perquàm necessariam expeditionem, quia Turcarum avaritia, non uno satura imperio, toti Europæ inhiabat. Quamobrem nec minor cura sollicitabat reliquos Italiæ populos, qui primi hostis injuriæ erant obnoxii, Romani, Genuenses, & Neapolitani. Interim adversus Mehemetum Regiam urbem obsidentem, viginti rostratarum classem traducunt Veneti: quibus totidem onerarias adjungunt confœderati. Totius rei maritimæ imperium Jacobus Lauretanus omnium consensu accepit: in altum provectus naves præmisit, quæ urbis portum defenderent: ipse cum reliquo navium apparatu in hostilem incidit ad Hellesponticas fauces: aggreditur audacissimè, oppugnat, turbatque barbaros: sed integram nostro duci victoriam intercepit subita illorum fuga. Palæologus ad hanc famam, cùm nimis properè vellet hostium trepidationem in sequentis victoriæ omen convertere, dato terrestris eruptionis signo, Turcarum invadit stationes. Sed suo tandem fato experitur, non ubique locorum eandem stare fortunam. Incredibile dictu, quibus copiis terra consederit Mehemetus; CCC armatorum millibus urbem vallaverat, eamque jam irrequieta LX dierum oppugnatione fatigarat. Hic hostis cunctatione erat vincendus, ut immane corpus sua ipsius mole concideret. Sed quo tempore Palæologus è continenti raptus est in hostes, nostri mari eosdem insectabantur. pugnatum iterùm strenuè fuit. at postremò justa causa malignæ sortis arbitrio succubuit. Fortuna quippe in imperia idem habet jus, quòd adversus imperantes, fatalesque sunt rerum humanarum interitus. Victis igitur profligatisque fœderatis, Constantinus ut honestiùs occumberet, claroque exitu vitam cum imperio clauderet, inter confertissimos hostes dimicando cæditur. Capta Constantinopoli, Turcæ, Regio neglecto titulo, in posterum dici Imperatores voluerunt. Quadraginta mortalium millia è nostris periisse fama est: innumeros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

fuisse captivos, eosque inter septem ac quinquaginta patricios Venetos. Ad hos redimendos legati nomine Mehemetum adiit Bartholomæus Marcellus: hic ab Turca præter captivorum corpora, eorum quoque bona humanissimè recepit, tulitque pacem. Verùm huic non acquievit Senatus, turpe se facturum existimans, si cum hoste haberet amicitias, cum quo necessariò depugnandum, ne religio, quam ille persequitur, unà cum fortunæ bonis profanum servitium patiatur.

Bellum Insubricum sextum.
MCCCCLIV.

PRivata Principum Christianorum odia Mehemetum Constantinopolitana victoria ferociorem reddidere, ac si non timeret Italiam, quòd inter Italiæ Proceres vigerent perpetuæ lites, & concertationes. Spes erat communi omnium conspiratione ingens bellum Turcis inferendum: sed magis per ea tempora in Cisalpinis invaluerant irarum discordiæ. Qua occasione Turcæ, non tam sua virtute, quàm nostra æmulatione vastum illud Orientis imperium sibi compararunt. Sfortia, tanti mali fomes, oppida, arcesque Brigantinorum montium Veneto erepturus, Abduæ transitu, rescisso ponte, illum prohibere conatus est. Ex his facilè perspiciens Senatus quorsum tenderent hostis machinamenta, cùm etiam per eos dies Rhoadum, & Vrceos expugnasset, bellum totis animis arripuit, brevique temporis momento Gentili Leonesio duce sub signis XX armatorum millia recensuit. Pro Insubre stetere in armis Florentini, & Renatus ex Aragonia familia, ut Veneto peracto bello, Neapolitanum Regnum, adscititia ope, sibi ex Alphonsi obitu jungeret. Horum auxiliis hostis Brixienses, ac Bergomates agros vastavit, sparsaque circùm castra partim vi, partim deditione subegit. Veneti retinendis urbibus occupati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

pati, postquam illas præsidiis confirmassent, more velitum nulli hostium rei parcentes, hinc inde excurrendo militari licentia omnia rapinis, cædibusque miscebant. Mediolanum, cujus crebrò ad portas procursum erat, ea formido pavorque invaserat, ut in anceps adductum periculum aliquandiu in Sfortiana fide nutaret. Tandem iratos animos opportunè Christianæ tranquillitati conciliat Nicolaus Pontifex, qui duos hosce potentissimos Italiæ Principes adversus Turcam armari optabat. Pacis conditiones pro Venetis eæ fuere, ut, præter Abduæ Glaream, redderentur quæcumque oppida in Brixiensibus, ac Bergomatibus Sfortia cœpisset. Hæc denique pax, ut Divino Numini, placuit, diu firma, ac stabilis perduravit: Mediolani imperium longa posterorum serie propagatum Sfortia retinuit.

FINIS LIBRI SECVNDI.

IOAN-

IOANNIS BAPTISTÆ VERI

CANONICI PATAVINI

RERVM VENETARVM

LIBER TERTIVS.

Bellum Turcicum secundum.

MCCCCLXIII.

PArtam terrestri bello quietem navalis in Turcas turbavit expeditio, altero Christophori Mauri Principis anno. Tunc in Peloponnesum descenderat Mehemetus Secundus Turcarum Imperator, totamque penè provinciam sui juris fecerat, fraterno in illa regnantium dissidio. Contendebant inter se de finibus Thomas, & Demetrius fratres Palæologi: & dum alter succumbere alterius viribus timet, tyrannum sibi auxiliarium deposcit, impetratque. Turca instructo exercitu ad prædam, non ad opem supervenit, atque utrumque more latronis regno exuit: expulso Thoma, Demetrium redegit in servi-

servitutem: atque sic tum primùm, & per scelus Othomannicæ tyrannidi cessit Peloponnesus. Veneti circa littora præclara quædam oppida retinebant, quibus dum etiam inhiat Barbarus, ex Senatus consulto robustissimæ octoginta navium classi datur Præfectus Victor Capellius. Hic, obsecundante pelago, provectus Isthmum, in quo bimaris Corinthus, opportunis firmat munitionibus, & porrecto muro in utrumque fretum, ne Turcæ ab Achaja irrumperent: nihil interim movet armis, donec etiam ad opem accederent pedestres copiæ. Intereà hostis, quæ in Isthmo erant, munitiones subruere connixus est, sed magna strage repellitur: terga danti insistunt nostri, & dum ille in tutiora dilabitur, Spartam celebrem olim urbem rebus pace, belloq; gestis, occupant. Verùm non multò pòst apud Corinthum accepta calamitas illam nobis victoriam imminuit: tanta quippe, ex conserta pugna, nostrorum fuit clades, Bertoldique Atestini, peditum summi ductoris cæde in primis conspicua, ut ex tribus armatorum millibus vix unus superstes profligati exercitus nuncium afferre potuerit. Hinc à classiariis terrestris suscepta expeditio. Argos vetustissimum oppidum diripitur, in penitiora Peloponnesi procurritur, obvia quæque vastantur: subinde à Turcis circumventi Naupliam repelluntur. Refectis postremò viribus in bellum rursus redire placuit: reperti sunt hostes, quasi planè vicissent, lætabundi, incompositi, prædæque intenti; quare ex inopinato petiti maxima sternuntur clade, fuganturque Methonem usque ubi ab erumpentibus oppidanis penitus deleti sunt. Variis hisce eventibus veluti de industria spectante, ludenteque fortuna pugnabatur. Interim in Coroneum agrum effusi Barbari tantis illum direptionibus, & incendiis fœdarunt, ut nihil residuum crudelitati fuerit, quacumque hostilis illa tempestas intonuit. Igne, ferroq; vastatam, deprædatamq; Peloponnesum reliquit tandem immanissima gens, quando scilicet non habuit unde ampliùs

T cupi-

cupiditatem, atque iram saturaret. Juncum arx, à nostris munita præsidio, restitit oppugnantibus; sua tamen prædia, circumque patentes agros direptos, inflammatosque miserrimè prospexit. Post hæc Veneti per Arcadiam liberè decurrentes ipso Turcarum more desævierunt. hosti enim molestissima quæque vis inferenda est (non tamen perfidia, & dati jurisjurandi violatione) ut ita tuis animos addas, illi detrahas.

Tergestini debellati.

MCCCCLXIV.

SAtis constat, quàm invicta semper, & maximè in adversis constans fuerit Venetorum fiducia, & animus. Gravem belli molem in potentem, ac asperrimum hostem Turcam susceperant, cùm tamen ausi in diversa prospicere, & vires suas aliò convertere. Justinopolitani per ea tempora querebantur de Tergestinorum injuriis. Hi, permittente Federico Imperatore, ad nundinas suam in urbem Germanos negotiatores alliciebant, ut ita Tergestum totius Histriæ emporium esset. Quoniam verò hujusmodi antiquum jus servandum erat Justinopolitanis, ex decreto Senatus processere armati in Tergestinos Sanctes Gavardus, & Antonius Martianus, de injurioso populo vindicias exacturi: alter proximos à mari agros rapinis exhausit, & hostium plures confodit: alter, ubi copias Utino deductas circa mœnia disposuit, tripartito agmine molitus est oppidi expugnationem. Ab hac ut deterrerent oppidani, crebrò turmatim in castra fecere impetum: sed illam animantibus legatis Vitali Lando, & Jacobo Antonio Marcello, tanta milites incesserat obstinatio, vt tandiu circa urbem hærere decreverint, donec, si non machinis, saltem annonæ inopia hostes caderent. Ita sanè contigit; debellatique sunt Tergestini. his tamen extremas merentibus pœnas data

data pax est, precibus Pii Secundi Pontificis, qui Episcopus Tergesto olim præfuerat, ea lege, ut nihil novi deinceps in Iustinopolitanorum fraudem molirentur.

Bellum Turcicum tertium.

MCCCCLXVI.

ITerùm Turca per Peloponnesum volitabat infestis agminibus, compluribusque fortunatis congressibus nonnullas Græcorum, nostrorumque copias deleverat, suis & numero, & audacia impares: neque ulla jam urbs, aut castrum à barbara sævitie immune, præter Methonem, quæ diu Venetæ fidei adhæsit. Hexamilum murum, ut vocant, in Isthmo, à nostris magno sumptu, longoque labore refectum Turca à fundamentis destruxit. Ut verò aliquam hostilibus victoriis remoram injicerent, Sigismundus Malatesta milite stipatus eò appulit, moxque cum classe Aloysius Lauretanus, post servatam Lemnum, quam Veneto subjecerat Cominius Princeps, tentatamque Mitylenem per Ursatum Justinianum. Hic prænavigare jussus audacter portum intrat, & permisso classiariorum descensu totam insulam, & ejus nominis oppidum aggreditur, ita ut brevi appareret obsessos, aut deditione, aut vi ac impetu in nostrorum manus casuros. Verùm contra Venetos pugnabat fatum urbium, & insularum oræ illius. à superveniente enim barbaro perturbatur obsidium, atque ex eis ad tria millia cæduntur. Non perterruit hæc clades virum magni animi Ursatum, qui restauratis viribus utroque marte Mitylenem invadit, attamen nihilo meliorem expertus fortunam cum cæde rursus repellitur: sed neque terga vertisset, nisi vocatus in Euboeam adversus Othomannicam classem, quam prosperè, retenta, munitaque insula, disjecit. delatus posteà Methonem, ibi præ animi mœrore occubuit, dum secum plus nimio conquereretur de tristi apud

Mitylenen eventu. Defuncto ſubrogatus Iacobus Lauretanus, cui in Græciam naviganti occurrit nuncius, & acceptæ cladis ab Andrea Dandulo juxta Mantiniam Arcadiæ, & Rhodiorum in nonnulla noſtrorum navigia inſultus. quare ab his primùm decrevit illata damna repoſcere, mox per Helleſpontum in Callipolis oram irrumpere. Utrumque peregit feliciter. Interim Malateſta repetiit Italiam, poſtquam multa virtutis militaris exempla in Græcia reliquiſſet. Spartam ab hoſtium manibus eripuit, ac deinde ſæpiùs prœlia detrectando ſumma dexteritate, & ingenio, quàm dimicando barbarorum conatus, vireſque infregit; ſuo exemplo reliquos docens exultantem ac ferocientem hoſtem non audacia, nec viribus, ſed conſilio, & cunctatione plerumque vinci. Ad hæc maritimis rebus iterùm præficitur Victor Capellius. Accepta claſſe in Eubœam ex Methoneo littore defertur, inde in hoſtes, à quibus Aulidem recepit: ad Pireum appulſus Athenas Græcarum urbium antiquitate, & doctrina quondam celebres impetu facto capit ſpoliatque, diviſa militibus præda: poſtremò Corinthiacum ſinum emenſus, Patras oppugnat: ſed in expoſitos milites Turca victor irruit, dum illi agrum populantes diſperſi vagantur. Non hoſtium virtuti, ſed ſuorum temeritati jure eam ſtragem adſcripſit Capellius: at cùm in ipſam quoque expeditionem alios immitteret, eandem patitur ſortem. Patræ nihilominùs audaciſſimè ſunt expugnatæ, & cum Turcis dimicatum ſæpiùs. Porrò dum aliæ inſuper, & aliæ penè innumerabiles ſuperveniunt hoſtium legiones, ſternuntur ingenti occiſione Veneti. Capellius, re malè geſta, Chalcidem Eubœæ, hodie Negropontum, tenuit; ibique pari cum Juſtiniani fato, præteritarum cladium, atque bellicorum eventuum infelici memoria expiravit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

Aenum à Venetis captum: Chalcis à Turcis expugnata.

MCCCCLXIX.

PIus Secundus Romanus, à pio bello pontificatum exorsus, Mantuæ conventum indixerat, ubi fermè tota confluente Europa de profectione in Turcas actum, proposito periculo, quod Christianorum cervicibus imminebat. verùm, Deo ita volente, quicquid Catholicus Orbis in communem hostem paraverat, id brevi pòst evanuit, Pontificis obitu, qui Anconæ contigit paulò antequàm Christophorus Maurus Princeps in piam expeditionem evocatus ad eam urbem cum instructissima classe appulisset. Una Venetorum Resp. tantam belli molem non abjecit, transmisso Nicolao Canalio in Eubœam, ut ejus auspicio classis regeretur. Ubi appulit, cum viginti triremibus præternavigata insula Thermaycum ingreditur sinum, factaque descensione in Thessalonicensem agrum, continuò vastat omnia, fugat ubique Turcas, & Aeni munitissimi Thraciæ castri oppugnationem molitur. Summo manè in oppidi conspectum totam classem exposuit, admotisq; repentè scalis intrò militem iussit descendere, tantoq; silentio, ut priùs perfractæ portæ essent, cæsique vigiles, quàm sentirent oppidani, se in manus hostium venisse. Incruenta quidem & insignis fuit victoria, sed ultrà jus victoriæ sævitum legimus, plusquàm Turcica barbarie, quod scelus Chalcidis expugnatio, & Veneti imperatoris exilium expiarunt. Direpto, combustoque Aeno in Lemnum navigat Canalius, quo tempore hostica classis ab Tenedo in Eubœam promoverat; jamque expositis turmis ad fatale Chalcidis excidium constiterat. Trecentarum navium apparatui terrestre robur par erat: viginti quippe hominum millibus mœnia circumsepserat Othomannus, ut nulla deinceps esset reliqua obsessis annonæ, & auxilii spes.

Chal-

Chalcis, Eubœæ præcipua urbs ab Aulide, Beotiæ portu, euripo dividitur: hujus angustias tenebat Canalius; crebrò per occasionem lacessebat hostilia castra; atque ita impigrè tractabat rem bellicam, ut sua, & erumpentium oppidanorum virtute territus Othomannus non semel de tollenda obsidione cogitarit. Hæc tamen stetit fatorum obstinatione, adhortanteque Asiaticæ oræ Præfecto, ut per noctem terra marique totisque simul viribus obsessi, nulla quietis mora, vexarentur. Adeò nihil tam arduum, quod patientia non superet. Igitur Chalcidenses oppugnabantur acerrimè, & Canalius ad subsidia pervicaci supersedit animo, consulentibus respondens, tum certa se in hostes victoria iturum, quando altera classis appelleret, decreta ab Senatu, ad quem jam illius urbis necessitas perlata erat. Ita quasi plus in imperio esset, quàm in victoria, omnem rei benè gerendæ occasionem rejecit Canalius. Hæc propter obsessi omni desperato subsidio post irrequietam sexaginta dierum oppugnationem in barbarorum prædam, & captivitatem venere, vulneribus, inedia, pervigilioque adeò confecti, ut in miserandas corporum reliquias nemo, præter Turcam, desævisset. Canalius, ut se negligentia purgaret, Othomannicam classem Chium navigantem insequitur, sed iterùm ab egregio facinore illum invida, vel potiùs ludibunda fortuna avertit, oblata recipiendæ Chalcidis spe. Conversis itaque proris in Eubœam redit, illudente à tergo hoste, se satis hospitaliter à Veneto acceptum eo in itinere; ac terrestri, maritimoque aggressu, unaque simul impressione oppidum tentat; sed quoniam à pedestribus copiis nimis properanter in expeditionem proceditur, in destitutas à reliquis erumpentium Turcarum fit impetus, & cædes tanta, ut consternatæ navales manus trepidè in proximam Aulidem confugerint. Ad novam expugnatæ Chalcidis famam lacrimabilis mœror Venetiis oboritur, & acris indignatio adversus Canalium, qui maritimo exutus imperio

perio confestim in perpetuum exilium amandatur. Per eos quoque dies Turca ad pacem inclinabat, ne ob illatam nostris cladem in se armaret Europam; sed cùm Venetis legatis Nicolao Cauco, & Francisco Capellio eæ dicerentur conditiones, quæ minimè è Reip. dignitate essent, à Patribus repudiantur, ultima pati potiùs cupientibus, quàm antiquum decus, & Veneti nominis existimationem alicujus turpissimæ pacis nota commaculare.

Socialis expeditio in Turcas.

MCCCCLXX.

CHalcidis Turcico imperio subactæ fama, atque constans cum Veneta Rep. bellum, cæteros Italiæ Principes, & in primis Sixtum Quartum Pontificem summè commovit, concussitque Neapolis Regem Ferdinandum, quia Apuliæ, & Calabriæ maritima ora insaturabili hosti nimiùm exponebatur. Hi ergo communi consilio, & ope parandam cum Venetis classem decernunt. Pontifex viginti quatuor triremes in bellum contulit: totidem Rex: quinquaginta Veneti, sub quorum auspiciis cæteri succurrerent. Dum à sociis complentur promissa, mittitur in Persidem Catharinus Zenus ad Vsumcassanum Regem orator, ut impio Turcæ hostis etiam extra maria quæreretur: & Canalii dignitas Petro Mocenico defertur. Hic Cyprii Regis, & Rhodiorum comparatis auxiliis in Aegeum navigat primùm: mox per retentas in fide minores insulas transit in Ioniam, & Passagium oppidum, Orientalis negotiationis emporium diripit. Relata in naves opima spolia, delataque sunt innumera Turcarum capita, pro quorum singulis totidem aureos nummos receperunt interfectores ex imperatoris classici decreto. Ab hoste recedens classis Gnidum Cariæ appellit, prædatum immittit equites, & everso eo oppido, contenta Methonem navigat,

ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

ut ibidem opperiretur Pontificiæ classis ductores. Horum demum adventu in majorem rei benè gerendæ spem erectus Mocenicus Athaliam Pamphiliæ urbem adoriri deliberat. factus est omnium Ducum in eam sententiam concursus, atque illicò missus cum decem rostratis Victor Superantius, qui portum occuparet. ita contigit, parique eventu Stephanus Maripetrus cum terrestri manu in hostium loca penetravit. Non tamen oppidum simul oppugnaturis eadem fortuna arrisit: duplici quamvis muro potiti internas tamen munitiones descendere prohibentur, quia scalarum, quoniam illæ breves, nullus fuit usus, & irrita quoque murorum demolitio subterraneis dolis. Quoniam igitur obsidioni parùm tuta erat scopulosæ Pamphiliæ ora, conclamatis vasis, Rhodum petit Mocenicus. Utinam in mari ea facinora gessissent fœderati, quæ in continenti Rex Persicus; quippe erepta Turcis Armenia, præclara legatione universos Christianos Principes in Othomannum animare studuit: proh dedecus! cùm nullo sollicitante nos plusquàm satis adversus Barbarum deberent impellere & acceptæ clades, & adempta regna, & quod profitemur, nomen, ac religio. Hinc fortasse aliquo affectæ pudore Veneta, & Pontificia classes, quòd nihil adhuc præclarè gessissent, Smyrnam invadere decrevere. quo autem animi ardore in expeditionem se contulerint, id facilè indicat, quòd unica impressione munitissimam illam arcem ceperint, & expugnarint, deletis propugnatoribus, ingentique abducta præda. Inde majores de barbaro hoste victorias animo concipiebant; verùm ille nunquam ex Bosphoro in Aegeum prodire ausus est. Post hæc Pontificii in Italica hyberna recessere, Veneti in Peloponnesiaca, quo tempore venerunt è Perside legati ad Nicolaum Thronum Principem, quibus Vsumcassanus bellica tormenta, atque alias id genus postulabat machinas, in Turcam exercendas. Regi perhumaniter satisfactum, & cum armis illustria dona transmissa, erga

illum

illum amicitiam, & munificentiam cum primis Venetæ Reip. testantia.

Bellum in Cilicia.
MCCCCLXXI.

VEneti, ne Ciliciæ Reguli inopia, auxiliorumq; cunctatione ad Turcas deficere cogerentur, Mocenico imperant, ut in subsidium transfretaret, maritimaque Ciliciæ, nunc Caramaniæ, oppida hosti eriperet. Profectus cum classe dux Venetus, Corycum æneis machinis prostratum, Seleuciamque urbem, suo satis conditore illustrem à Turcarum manibus extorquet. Hanc natura, & opere probè munitam Nasambegus Bassa regebat. Sed ut Mocenico constitit à meticuloso præside gubernari, caduceatorem præmittit, qui oppidanis, nisi se dedissent, vincula, cædes, extremaque omnia denunciaret. sed cùm eos à deditione alienos esse intellexisset, castra circùm disposuit, Orontem fluvium classe obsedit, atque ad primos tormentorum ictus nudavit defensoribus mœnia. Tunc machinarum strepitu territus Nasambegus, urbem tradit oppugnantibus: sicque integra Cilicia suis dominis restituitur. Mocenicus acceptis à grata Principum manu muneribus, proras in Cyprum direxit.

Bellum in Lycia.
MCCCCLXXII.

VErùm ne in pacifica Cypri statione torperet otio miles, adhuc bello intactam Lyciam petere voluit. Naviganti in eam provinciam Mycra munita arx primùm occurrit: ut cæteris Venetæ virtutis daret experimentum: ita si hæc caperetur, cùm sufficere ad reliquarum deditionem speraret Mocenicus, repentina terra marique aggressione eam vexat, tormentis quatit, & proxima quæq; loca

deurit, ut pejora timerent obſeſsi, niſi ſeſe traderent. Egregiè tamen reſtitit Mycra, fiduciamque oppidanis fecerat nuncius, haud procul inde abeſſe Ajasbegum validi exercitus ductorem. Venienti reverà hoſti obvius it Peloponneſiacus eques, initaque manu certamen miſcet, quod diu de victoria utrimque duces habuit ſollicitos: porrò cadente Turca, projectoque in Mycræ muros occiſi Ajasbegi capite, in voluntariam deditionem confeſtim venere cives, hoſtiumque præſidia: attamen ad exemplum, direptionibus, ac flammis vovetur arx. Dum interim continua felicitate per alia Lyciæ caſtra Mocenicus victricia arma fulminat, in Ciliciam litteris Catharini Zeni apud Perſas legati vocatur: ſiquidem in minorem Aſiam ſuas copias traducere Vſumcaſſanus adverſus communem hoſtem cogitabat. Attigit ob id iterùm Cilicum littus, & Mirenæos agros populatus, inde Turcas expulit. Sed cùm nondum pro certo conſtaret de Regii exercitus adventu, ex ea provincia minùs tuta noſtris placuit recedere.

Scodra, & Naupactus Turcica obſidione liberata.
MCCCCLXXIII.

SCodra non ignobile quondam Liburniæ oppidum, Scutara recentioribus, in arduo monte collocatum à natura munitiſsimum habebatur. Eo diruto Othomannus ad occupandam Epirum, Illyricumque nobiles provincias facilem ſibi aditum aperiebat: quare illius expugnationem centum armatorum millibus aggreſſus eſt. Mocenicus ad famam properè converſus è Peloponneſo Corcyram venit, conſuluitque de movendis illicò in hoſtem armis. Concutiebantur ſubinde Scodrenſes muri jugi machinarum verberatione; & per Antonii Lauretani Præfecti virtutem, ac vigilantiam nihil intereà artis, aut induſtriæ omittebatur, quin diruta mœnia ſtatim reficerentur, &

de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

defenderetur Scodra impigrè. Ex alia parte classiarii, ascito in belli societatem Illyrico Principe, quinque rostratis Drilonem fluvium, Lyssamque Scodræ proximam arcem munivere. Ex his crebra fuere cum hoste certamina, & in primis singularis ea pugna, ad Bolianam commissa, qua Turca multa clade fusus, fugatusque est. Cæterùm adhuc fatigabatur oppugnatione oppidum, dirutisque propugnaculis, muri quoque planè conciderant, Turcæque per ruinas tentabant irrumpere: at oppressi, audaciam spiritusque ex periculo sumentes, duce Lauretano, barbaris ingruentibus opposuerunt corpora tanta pertinacia, ut obstupesceret Othomannus, quòd sibi non minùs negotii videret cum semidiruta Scodra, quàm fuerit cum integra. Strenuè quoque navales turmæ adoriebantur aliquando Turcicas stationes. Verùm hæc inter Resp. à Mathia Pannoniæ Rege fœdera impetravit & auxilia, quæ per annua stipendia magno usui fuere. Igitur cùm primùm Rex in Thraciam auxiliares copias immisit, Scodra liberatur, tertio, postquam obsessa fuerat, mense, duobus oppidanorum millibus amissis. Abiit inde Othomannus ne dum uni castro inhæret, integram amitteret provinciam. Post hæc Mocenicus in patriam rediit opportunè, de rebus à se præclarissimè gestis suprema munera recepturus, dum concordi Patrum consensu in Nicolai Marcelli locum Venetus Princeps declaratur: virtus quoque Antonii Lauretani dignitate crevit. Accepto enim rerum maritimarum imperio in Aetoliam divertit: evulgata Naupacti obsidione affuit in tempore, & obsessis necessariam opem tulit, & auxilia, quibus strenuè illi se tutabantur, sumebantque animos à fortunatis plerumque velitationibus, quas crebrò classicus miles cum hoste conferebat. Quatuor menses duravit obsidio, in qua cùm Turca nihil proficeret, fatigatus bello, non animo turpiter recessit. Dum tamen opinatur Venetum plures dies reficiendo oppido intentum, ipse Lemnum traducit, hanc in-

V 2 sulam

ſulam veluti per otium occupaturus. Rei monitus Lauretanus celeri navigatione, & vix barbaro credita, apparuit, obſeſsoque Coccino caſtro ſuppetias importavit. Tandem non pugnando, ſed ſedendo hoſtem vicit, cùm ille militum curationem, quæſitam ordinandi certaminis moram interpretaretur.

Croja à Turcis capta.
MCCCCLXXV.

REmpublicam regebat Andreas Vendramenus, cùm parùm proſperè terreſtri bello pugnatum eſt. Crojam Chaoniæ montanum oppidum, quod ſine grandi obſidione capi non poterat, numeroſiſsimo exercitu concluſit Othomannus. Veneti ſubinde importato commeatu, ſubmiſſoque milite ſpem, auxiliaque dabant oppidanis ad repellendam vim. ſic erumpendo ſæpiùs omnia hoſtilia machinamenta turbabant: nec minùs claſſiarii oppugnando Turcica caſtra ea moliebantur diſcrimina, quæ hoſtem, majora timentem, ſummoverent. Porrò in planitie Tyranna (locus calamitati omen fecit) fortunæ tyrannidem experti ſumus. Congreſsi noſtri obverſas copias multa cæde profligarunt: mox inſecuti, quò quemque fuga rapiebat, in ipſa caſtra feruntur: hæc cùm cepiſſent, prædaque impedirentur, omnes à retrò ingruentibus barbaris, uno relicto cladis nuncio, internecione mactantur. Ita partam victoriam amiſimus avaritia, prædandique libidine: & hanc poſtremò adauxit calamitatem Crojæ deditio, domitæ tamen non armis, ſed rerum omnium egeſtate, fameque, cui nullum invictum mortalium opus reſiſtit.

Turcicæ irruptiones in Forum-julium.

MCCCCLXXVI.

NOn Crojæ fœdior clades ea, quæ irrumpentibus Turcis Foro-julio illata est. Patriæ Foro-julienſis fines decem Turcarum millia intrarunt Aſnarbejo duce, ac tumultu omnia, terroribuſque complerunt: populati locupletem provinciam, ad Sontium amnem, ductaſque per Aquilejenſes paludes extruunt munitiones,atq; Italiam,cui Othomannus inhiabat,ex tam vicino loco hoſtis vehementer conterruit. Sed non alius, niſi Venetus, opponitur tumultuaria manu, qua primùm Hieronymus Novellus ductor ſtatuerat intra caſtra rem Venetam defendere, non eam aperto diſcrimini committere. Sed miſſis ab urbe copiis, mutato conſilio, extra proſilire decrevit, quacumque hoſtis occurreret. Unius audaciam ſecuta ſunt aliorum conſilia: tutius tamen hoſtile robur mora frangere, poſt ruinam creditum fuit,quàm viribus adhuc vegetum in ſe convertere. Aſnarbejus quaſi præſagiret noſtrorum inſcitiam, trajecto Sontio,expeditiſſimas turmas, quæ Venetos ad pugnam elicerent,immiſit. Concurrentibus,& caſtra obequitantibus arreptis continuò armis noſtri eunt obviàm:at vix benè inter inimicas acies conſeritur prælium, cùm Turcæ, ſimulata fuga,recedunt:inſiſtunt illi fugientibus,timore hos cedere rati:verùm ita in paratas ad Liciniſium montem inſidias pertrahuntur:in incautos proſiliunt latitantes, & redintegrata pugna prorumpunt. Noſtri aſtu,caſuque circumventi quaquaverſum profligantur. Cecidit Novellus, & complures alii honeſti viri.Hoſtis victoriæ uſum rapinis,incendiis,ac deſolatione provinciæ finiit. Attamē ut aliis Barbarorum incurſibus tutiora objicerētur impedimenta, placuit validioribus præſidiis jam extructa propugnacula firmare,& caſtra ut in poſterum cautiùs defenderētur,Carolū

Mon-

Montonium seligere. Hæc vix in hunc modum disposita, cùm Turcæ opulentissimæ regionis vel non obliti, vel quòd verius ab Othomanno immissi, ut Veneta arma retraherent ab Scodra, iterùm in Forum-julium venere, & majori quàm anteà numero consedere inter Sontiacas, & Gradiscanas munitiones. Hìc explicata acie importunè obstrepebant, & Venetos ad bellum proclamabant præteritæ victoriæ, nostræque dementiæ memores. At Montonius acceptam à Novello cladem secum revolvens, de procaci hoste cunctando maluit triumphare. Quarè edocti Turcæ cum alio duce sibi fore pugnandum, non multos post dies moræ pertæsi, suborienteque commeatuum penuria exhausti, victis penè pares, abscesserunt.

Scodra Turcis tradita. Pax.
MCCCCLXXVIII.

SCodræ arcis obsidio, jam antea infeliciter tentata ab Othomanno, adeò Barbari animum lancinabat, ut insignem gloriæ suæ maculam inustam putaret, si eam imperio suo non adjungeret. Alteram itaque parat expugnationem majori vi, odioque, in quam delecti sunt Alibegus, & Solimannus viri truces, ac bellicosi. Horum sub imperio quindena mortalium millia transmissa legimus, murales insuper machinas penè innumerabiles. Tanto armorum, militumque apparatu expugnanda erat Scodra, quæ à duobus propugnantium millibus defendebatur: atque sic illam Turcæ circùm circa vallaverant, ut non nisi cælesti auxilio aditum reliquisse viderentur. Hoc pacto repetita est obsidio, & oppugnatio ita promota, continuataque ut ex solis missilibus, machinarumque pilis in deturbati muri locum obsessi aggerem contrà extruxerint. Interim ad stuporem hostium intrepidè pugnabatur: cùmque bis per disjectos muros tentaretur irruptio, horrenda Turcarum strages est edita,

edita, oppidi Præfecto Antonio Legio rem bellicam administrante; ita ut barbari duces non tam Scodrensium virtutem, quàm Veneti hominis constantiam pertimescerent. Nouissimè ipse Turcicus Imperator obsidioni, quæ ultrà opinionem protrahebatur, interesse voluit, ut sua præsentia, propositisque præmiis milites animaret. Hinc facti omnium periculorum immemores pertinaciter nostrorum propugnaculis sic inhærebant, ut certum mortis discrimen subeundum esset obsessis, si vellent insistentibus diutiùs resistere. Sed omni neglecto metu per tela, per hostes ruunt, magnaque clade, & ignominia irrumpentes repellunt. Fassus est Othomannus se pugnare cum hoste, cui esset propositum malle mori, quàm cedere. Perseverante autem obsidione, nec remittente fati malignitate, vicina expugnantur municipia: captivi fermè trecenti omnes ante Scodræ mœnia in duas partes secantur: vallato denique fluminis ostio binis arcibus nullum ampliùs subsidium importari potuit. Tot itaque angustiis, & adversæ fortunæ calamitatibus conflictati Veneti, post sexdecim annorum, quod cum Turca gesserant, bellum, de pace agere ceperunt, quæ hisce conditionibus firmata est, ut Respublica Othomanno cederet Scodram, Lemnumque; hic Ponticam navigationem nostris negotiatoribus immunem, tutamque relinqueret. Evulgata pace, Scodrenses, detestati Turcicum dominium, solum patrium ad unum deseruere. In eos, qui Venetias commigrarunt, se præbuit Senatus longè gratissimus, ac summa edidit benignitatis argumenta in fœminas, quæ obsessa Scodra pro mœnibus steterant, & quæ tanta in urbe castitate excelluisse dicebantur, ut celebris cujusdam pudicitiæ famam, & nomen in hodiernum usque diem retulerint.

Bel-

Bellum Ferrarienſe ſecundum ſociale cum Inſubre, & Aragoniis in Venetos.

MCCCCLXXXII.

PAcem maluit neceſſariam inire Reſp. quàm armis cum potentiore decertare,& omni externo auxilio deſtituta Turcico furori tradere oppida,ſibi reliqua in Græcia.Non ſine inſigni Chriſtianorum Principum dedecore id factum, qui non modò Venetis, aut nullas, aut exiguas aliquando ſuppetias contulerant, verùm etiam eos revocarant in Italiam,primùm pro Florentinorum libertate implicitos,mox Ferrarienſibus armis laceſſitos. Florentinum bellum uno ad montem Sperellum Peruſini agri prælio confecit Robertus Malateſta, fuditque hoſtiles copias, interceptoque militari apparatu amico populo pacem reddidit. Sed Ferrarienſi vix aliud antea gravius geſſere Veneti: hoc tamen eò alacriùs ſuſceptum, tractatumque, quòd per eos dies, fruſtrà tentata Rhodo, interierat Othomannus. Ab Hercule Ateſtino Ferrarienſium Duce profecta eſt belli cauſa, dum rerum novarum cupidus, ac regia Aragoniæ gentis affinitate tumidus, Venetum Magiſtratum, Vicedomini titulo Ferrariæ jam multos annos conſtitutum primò negligere,contumeliiſque afficere cœpit: mox Reip. limites hoſtiliter vexare, peccare in fœdera, atque amicitiam à ſuis majoribus ſanctè cultam contemnere. Ut injuriis abſtineret,ab Joanne Mocenico Principe non una miſſa legatio, quibus cùm nihil profectum eſſet, confeſtim indicta ſunt arma, & ictum fœdus cum Sixto Pontifice, qui æquè Ateſtinorum domitam temeritatem, correctamque ſuperbiam peroptabat. Itaque in juratum hoſtem proficiſci duplici claſſe decretum eſt: Padana altera, ut à flumine Ferrarienſes agri vaſtarentur: altera maritima adverſus Ferdinandum Neapolis Regem,ſi quid à pelago, ut fama erat, in affinis opem tenta-

tentaret. Conſcriptæ ſunt etiam terreſtres copiæ, & his duo fortiſſimi viri, ambo Roberti nomine, præfecti, Severinas, qui circa Padum curaret rem bellicam; Malateſta, in Flaminia hoſtiles adverſus Pontificem conatus, ſi qui forent, reprimeret. His tam prudenter decretis, Severinas cum Antonio Lauretano Legato exercitum per Tartari fluvii ſtagna in hoſtem traduxit, & ad depopulandam provinciam, & ad oppugnanda municipia ſubitò converſus, omnia pavore, ſtrageq; complevit, pluraque caſtra, aut deditione, aut vi Venetæ ditioni ſubjecit, quibus & Ficariolum quoque munitiſſimam arcem per eos dies adjunxiſſet, niſi ab Federico Urbinate Ateſtinarum copiarum ductore circumventum iri dubitaret, qui occupata Hoſtilia, in extrema agmina impreſſiones faciebat: Sed ut hinc inde diſtraherentur hoſtium vires, Chriſtophorus Amulius copias movet in Adrienſes minoribus navigiis; datoq; certamini ſigno, unica hora univerſa ferè Adria conflagravit: tanti impetus cauſa fuit cædes Dominici Ericei, qui primus vim intulerat, cujus mors noſtros milites adeò irritavit, ut ejus manibus oppidi, arciſque everſione parentandum jurarent. Comaclum, audita Adrienſium deſolatione, ſpontè Veneto ſe dedit. Damianus quoq; Maurus Padanæ claſſis Præfectus proſperè ad Piloſellam conflixit: ibidem Ateſtini communiverant utramque amnis ripam, Padumq; extructis miro ingenio caſtellis, productiſque per medias aquas repagulis, ne ulteriùs adverſo flumine Veneti agerentur: in eamdem curam expeditiſſimi equites per anfractus riparum brevioribus ſemitis occurſantes invigilabant. Maurus, impavidus vir, invectus in obverſas machinas, non tam fluviatiles diſſipavit munitiones, quàm terreſtres fugavit copias, imperataque per vicinos agros decurſione opimas prædas navalibus ſociis revexit. Hac animatus victoria Ficariolum adnavigavit, quod caſtrum à Severinate oppugnabatur, ſummo tamen labore, cùm vix impedire poſſet, ne Urbinas

X neceſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

necessaria inferret obsessis : attamen ille obviàm ire cuique volens, per abrupta tormentis mœnia irruptionem molitur, quamvis hostes armati ruinis superstantes munimenti loco se se opponerent ; sed tandem Veneti ducis virtute & audacia captum oppidum, dirutaque propugnacula fuerunt, atque inde tutiùs per Polynesum discursum, subactaq; Rhodigini agri municipia, adjuvante cum primis Jacobi Laurentii Avantii studio, ac militari solertia, qui properea ab Senatu summis honoribus, & dignitatibus auctus, tandem immissis ab hoste sicariis ob incontaminatam ejus in Rempublicam fidem fuit trucidatus. Dum hæc in Ferrariensibus : ab Alphonso, Ferdinandi Regis filio vexatur armis in agro Veliterno Pontifex : ad opem jussus est accurrere Malatesta, & Romanis quacumque necessitas postularet, præstò esse. Hic ut in provinciam venit, Alphonsum vidit explicatis signis bello promptum ; at ubi primùm conserta est manus, Aragonii victi, fugatique sunt : nec parum nostram illustravit victoriam fama superati validissimi exercitus à paucissimo milite : tantæ suæ non diu tamen gloriæ supervixit vir strenuus. Cùm igitur pro asserenda Pontificis dignitate præliaretur, in Apuliam transfretavit Victor Superantius, eamque regionem, & proximam ei Calabriam agrorum, vicorumque depopulatione maximè deturpavit : postremò è maritimi in fluviatilis apparatus imperium traductus, non minori fortuna Venetis navibus Padi aditum aperuit ad ripas vsque Lacus, quem dicunt Obscurum ; & ulteriùs progressus ad res hostium intercipiendas milites ablegavit. Hi tamen ad prædam veriùs, quàm ad pugnam profecti, inopinato Sigismundi Atestini adventu fœdissimè appetuntur, sed accurrente properè Severinate intercepta sunt spolia : fugatique Ferrarienses spem nostris fecere occupandæ Ferrariæ, cùm nullo obice per patentes campos volitarent, sæpiusque prodirent, refracto Parci muro, in urbis conspectum ordinatis agminibus.

Cæ-

Cæterùm cùm ea se potituros crederent, inexpectata Pontificis aversione decipiuntur. Ille, qui primas bello huic faces subdiderat, ab Veneta tunc divulsus societate, cum hostibus in Remp. percusserat fœdera, edictumq; ut quod illa bellum in Ferrarienses tractaret, impium esset, & injustum: ac anathematis fulmine feriebatur, quæ sua jura tueri nitebatur. Verùm ne publicæ dignitatis ratio parvi duci à Patribus videretur, nihil tot minis, & conspirationibus de bello remissum est; quinimò ad majora facinora elati sunt animi, contendente per ea tempora Galeatii Mediolani Ducis uxore cum Ludovico Sfortia, qui sub specie tutelæ nepotis invaserat principatum. Severinas cum parte copiarum è Ferrariensibus in Insubriam, superato Abdua, castra ad Trecium locat. Hinc in hostium fines continuæ actæ impressiones, & superata castra: territi, ac perculsi populi, convasatis rebus, fortunisque suis trans Alpes aufugerunt. Interim Ludovicus in Cremonenses venit, conjunctoque cum fœderatis exercitu adoriri Venetas stationes decrevit. Consilii monitus Severinas Bergomum adit, ne viribus impar uni variantis fortunæ aleæ cuncta exponeret. At ubi audiit hostes liberè discurrentes ad deditionem compulisse quicquid Brixiensium inter Mellam jacet, & nouos Urceos, longioris moræ pertæsus egreditur, & Venetas ditiones ab Insubrum incursibus, & imperio vindicavit. Hæc agebantur in continenti, quando à mari affertur, Ferdinandum Neapolis Regem cum instructissima classe Dalmatiam tenuisse. Ut hosticas inde detruderet cùm suis triremibus extemplò navigat Jacobus Marcellus; at dum plus nimio in re navali curanda moratur, in suspicionem cadit, quominus Aragonios prope Corcyram nigram non profligarit. Illius tamen partes explevere optime Georgii Viarii, & oppidanorum virtus fidesque hostibus tota insula expulsis. Post hæc Marcellus Callipolim Calabriæ advectus pristinam, si quæ erat, infamiæ maculam,

proprio ſanguine delevit : quippe inchoatam ejus oppidi oppugnationem tanto ſpiritu proſecutus eſt, ut dum anteſignanus, cæteros ad irrumpendum invitat, tormenti globo ictus ceciderit. Claſſica adminiſtratio ob Marcelli interitum Dominico Maripetro obtigit. tum opus tali quidem duce fuit, qui poſt captam Callipolim, Aragoniam temeritatem coerceret, multis illatis cladibus, occupatiſque oppidis in Calabriæ, Apuliæque littoribus. Quapropter Ferdinandus, ne vlteriùs in ſui Regni viſcera penetrarent Veneta arma, unà cum fœderatis ad pacem deflexit. Venetæ tamen ditioni acceſſit Rhodigium, totumq; Polyneſum. Verùm hanc pacem, è Reip. dignitate firmatam, non nihil mœſtam reddidit ſubſecuta peſtilentia, & nuncius direptarum à piratis in Britannico mari navium, quas Bartholomæus Minius onuſtas mercibus in eas inſulas advehebat. Porrò hæc eſt humanarum rerum conditio, ut nunquam ſolida, vel perpetua obveniat felicitas.

Bellum Rhæticum Auſtriacum ſecundum.
MCCCCLXXXVI.

PRomota de finibus controverſia ab Arcuanis Comitibus adverſus Ripenſes, Benaci accolas, ortaque inter utroſque lis de argenti fodinis, quæ in Noricis, tum Veneti, tum Auſtriaci juris habebantur, præſentis belli ſemina extitere ſub principatu Auguſtini Barbadici. Sigiſmundus Auſtriacus Tirolenſium Comes in armis primus viſus eſt, & Roverenſe oppidum per crebros inſultus laceſſivit, Gaudentio Amaſiano duce : illud tamen ſtrenuè multos dies defendit Nicolaus Priolus Præfectus. Sed cùm interim Reſp. ſe parat ad bellum, militumque habet delectus, quos ductore Julio Camerte Rhætis opponat, Priolus, qui non ſatis virium ad majores conatus haberet, imminuto ſubindè præſidio, ac territis, qui ſupererant, militibus nouo pilarum

igni-

ignitarum, seu veriùs fulminum genere, oppidum deserit, ac in arcem profugit. Crescente in dies bello, novas quoque copias conscribebat Senatus: & quamvis crederetur, præteritis jam bellis fractus non posse potentiori diutiùs resistere, nihilominùs stetit periculis audacior, ipsique profuit communicata Roberto Severinati cum Camerte rei bellicæ administratione. Addidit animos Hieronymus Savorgnanus, qui Germanicas aliquot turmas, Carnicos fines populantes, vel cæcidit, vel in effusam fugam conjecit. Attamen hæc inter Rovereti arx bellicis machinis passim diruta, neque ullum oppugnatis speratum auxilium, Præfectum in deditionem compulit. Sub hæc etiam cepere tumultuari Germani milites, & quia deficerent commeatus, & quia stipendia non solverentur. Hac de re Amasianus, ne à propinquis Venetis insignem aliquam cladem reportaret, cùm præsentissima exitii auguria sint in exercitu discordiæ, motis repentè castris, incensoque Rovereto, Tridentum petit. Severinas, cui, ægrotante Camerte, totius belli summam detulere Lucas Pisanus, & Hieronymus Marcellus Legati, hostis abeuntis terga insecutus, Tridenti obsidionem parat. verùm, ne quid hostile post se relinqueret, ad expugnandam Petram arcem selectos milites præmisit. Hi ponte Athesi transmisso, contra quàm ille mandaverat, cepere dulcedine prædæ vagari incompositi: interim perlata Tridentum inopinatæ rei fama, conclamatur properè ad arma, quod majorem, quàm pro re, terrorem ea in urbe excitavit. Egressæ duæ equitum turmæ, collectaque in unum agrestium manus, sua multitudine non contemnenda, facto impetu, quà effusa populatio nunciabatur, nostros jam trepidos, & dispalatos fœda clade, turpique fuga opprimunt, repelluntque. Severinas opem laturus oppressis advolavit, dumque objurgando, hortandoque sustinere hostem, & suos continere conatur, ferox prælium orditur. Verùm nihil ducis imperium, nec majestas,

ſtas, aut exemplum valuit: ipſe namque à fugientibus, & ſuo fato raptus in amnem dejicitur, in eoque vir clarus periit. Hinc animoſiores Germani urgere aciem, micare gladiis, perſequi noſtros, qui raptim ad pontem confluebant, ut eo ſuperato fugæ finem, & corporum ſecuritatem invenirent. Sed ille antea fuerat reſciſſus legatorum juſſu, quia ſperabatur ex neceſſitate virtus, ut ſublato effugio milites acriùs in hoſtes converterentur. Non admiſit conſilium timor, quin potiùs in flumen præcipites ferebantur, & paucis in alteram ripam natando devectis, plurimi aquis abſorpti ſunt. Vnus poſtremò Guido Maria Rubeus Parmenſis Germanos undequaque inſtantes parva manu ſummovere potuit, ac ſternere: nec dubium erat, hoſtes terga daturos, ſi noſtri parum reſiſtere valuiſſent. Senatus decrevit, ut Arcum municipium ſuſcepti belli cauſa deleretur: jamque converſum ad legendas recentes copias Innocentius VIII Pontifex hac pacis conditione mitigavit, ut reſtitutis damnis nihil ampliùs de finibus cum Rep. innovarent Auſtriaci.

Cyprus Veneto imperio adjecta.
MCCCCLXXXVII.

Cyprus, felix quondam inſula, inter majores mediterranei maris locum ſibi vendicat. Hæc Græcis ab Richardo Britanniarum Rege erepta, cùm Europæi Principes ad Sacrum bellum confluerent, Guidoni Luſiniano Gallo tradita eſt. Hujus poſteri per annos propemodum trecentos regnum in Inſula obtinuere, ſed variis ſubinde fortunæ caſibus agitati, Janus prælio navali cum Aegyptiis commiſſo in poteſtatem Barbarorum venit, qui tandem, ut ſe captivitate redimeret, ingenti auri vi, & annui ſolutione tributi ab Soldano victore inſulam cum adminiſtratione recepit. Huic Joannes filius iiſdem legibus ſucceſſit, qui ex Helena Palæologa conjuge unicam ſuſcepit filiam, nomi-

ne

ne Carlottam, Ludovico, Allobrogum Ducis Ludovici secundo genito, desponsatam: ex concubina Jacobum habuit, quem adhuc juvenem, Nicosiensi Archiepiscopatui destinavit. Joanne mortuo, sine aliis liberis, Allobrox in spem novi Regni erectus, Cyprum uxorio nomine sibi postulabat. Cyprii Jacobum, nulla ejusdem regni lege imperio prohibitum, deposcebant Patri successorem. Inter dissidentes non leve exarsit bellum. Verùm cùm Jacobus ægrè Allobrogem depellere posset; ad Soldanum profugit, cujus tributaria erat insula: ab eo exceptus impetrat libero jure totius regni administrationem: reuersusque cum auxiliis competitorem, & socios tota Cypro exterminat. Ita Jacobus pacatæ Insulæ Rex salutatus: in uxorem postea sibi delegit Catherinam Marci Cornelii patricii Veneti filiam, ab Republ. quoque filiali solemnitate adoptatam per Nicolaum Marcellum ejus temporis Principem. Tandem vita excessurus Rex fœtam conjugem cum posthuma prole Regni hæredem supremis tabulis reliquit: atque interim tutelæ, ac Veneti Senatus patrocinio commendavit. Porrò defuncto Rege, continuò repentinis tumultibus insula vexari cœpta: & primò eam turbavit Jacobus apud Ferdinandum Neapolis Regem Orator, dum se acturum pollicetur, ut notho sui Regis filio pariter filia Jacobi spuria nuptui, atque adeò dotali nomine Cyprus Aragonio daretur. Placuit regiæ cupiditati consilium, & ut promissa adimplerentur, illico in Cyprum cum armatis triremibus remittit Legatum. Hujus adventu in Reginam, ejusque familiares oritur conjuratio, qua illius patruus cum primis, Andreas Cornelius opprimitur. Sceleri additur postea violentia, coacta Regina, ut ad Petrum Mocenicum, sub id temporis Venetæ classis imperatorem, scriberet, Cornelium denegato præsidiariis stipendio sublatum; eodem nomine ad Senatum decreti Oratores. cæterùm in hac rerum perturbatione ratas nuptias legatus paciscitur: interim fraudis per occultos

nun-

nuncios certior redditus Mocenicus, è vestigio Victorem Superantium cum selectis navibus præmittit. His auxiliis exhilaratur Regina, ac in pristinam quietem, securitatemque traducitur. quia expositis ad Tamasum copiis jam indictum perduellibus bellum videbatur. sic illi armorum fama, classisque conspectu perterriti se mulctant voluntario exsilio, & Cypro optata pax restituitur. Hoc pacto excitatas turbas compescuit Venetus anno MCCCCLXXI. Sed ne amplius, aut tam facilè emergerent conspirationes, annitente Regina, destinavit, veluti Præfectum Insulæ, eundem Superantium; & sic integris sexdecim annis Cyprus mansit incolumis, ac omni metu secura: quo demum tempore, quia ferebatur Bajazethus Turcarum Imperator insulæ animum adjecisse, timeri cœptum est, atque tum major injectus timor, cùm idem barbarus comparata valida classe, in proxima maria ducenda, ab Senatu commodum Cypri appulsum petiisset. Verùm Patrum constantia omnem metum excussit. negatus est enim Barbaro accessus, novaque classis instructa, ac Francisco Priolo demandata Insulæ propugnatio. At quoniam ab externo non solùm hoste, sed etiam à domestico timendum erat (adhuc enim remanserant, qui Aragoniis, Allobrogibusque faverent) ex Senatus consulto Georgius Cornelius, Reginæ frater, Cyprum navigat, ei persuasum, ut permissa Reip. Regni sui gubernatione, ipsa, tum parvulo filio orbata, vellet in patriam transire, tutiùs victura in natali solo, quàm in rebelli Insula, tamque remota, & circumdata ab immanissimis hostibus. Illa fraternas adhortationes lubens admisit. Venetiasque subeunti totus Senatus fit obvius, qui nihil ad summos honores, & verè regios in ea excipienda, colendaque omisit. Mortua tandem Regina, Cyprus in Venetam provinciam redacta est. Turcæ nunc paret, inani potiùs, quàm speciosa Christiani Principis contentione, cum priùs vi, quàm jure, ac titulo asserenda videatur ejus possessio.

Bellum

Bellum Gallicum ad Tarum.

MCCCCXCV.

IUra ſanguinis, ac pietatis officia violavit Ludovicus Sfortia regnandi libidine: datus enim tutor Joanni Galeatio nepoti, hunc in primis corruptiſſimis moribus curat inſtituendum, ne unquam Mediolanenſes vecordem, & improbum Ducem ſibi exoptarent; mox ne ille unquam ſui principatus adminiſtrationem repoſceret, eundem non ſine veneni ſuſpicione de medio ſuſtulit. His ſceleribus addendo ſcelera, ut etiam defuncti nepotis deleret affines, adverſus Ferdinandum, & Alphonſum Aragonios, in Italiam Gallos promiſſa ope, tanquam Neapolitani regni dominos, pellexit. Hanc igitur ob cauſam Carolus Octavus Gallorum Rex Italiam per Cottias alpes ingreſſus, tanto cum exercitu Neapolim feſtinavit, ut horrendo omnibus terrore, quacumque pergeret, incuſſo, brevi regnum illud ferme totum in deditionem reciperet, rebus ſupra vota fluentibus. Tam repentini, ac proſperi Gallorum ſucceſſus metum, odiumque apud Italicos Principes, liberaſq; civitates injecerant, quòd ad totius Italiæ imperium tendere crederentur. Concitavit itaque in eorum perniciem univerſam propemodum Europam, percuſſis fœderibus cum ipſo Ludovico, quem jam pœnitebat ſuorum conſiliorum, haud ignarum, ut ea ſæpè ſunt pernicioſa, ita in auctorum capita plerumque recidere. Confœderatis militibus Franciſcus Gonzaga Mantuanorum Dux datur imperator, qui cum Veneto præcipuè, ac Sfortiano exercitu Regis in Galliam reditum intercluderet. Carolus per eos dies, ſuperato Apennini dorſo in dexteram Tari amnis ripam juxta Forum-novum deſcenderat: ibi Gonzaga, Marco Antonio Mauroceno, & Melchiore Triviſano, Venetis legatis, pugnam diſſuadentibus, quòd nondum omnes copiæ adeſſent, Gallos aggredi deſignat.

Diviſo itaque equitatu in quinque turmas, ipſe cum ſelectiori flumen trajecit, alteras ordine ſubmittere, pro neceſſitate, juſſus eſt Rudolphus Gonzaga. Rebus ita compoſitis, Regem ultra amnem jam progreſſum inſectatur, majore quidem animo, quàm conſilio. Gallos enim à tergo petitos adeò irarum plenos in ſe convertit, ut inter utraque agmina, eodem ferme numero & armis paria procedente certamine, dubium aliquandiu prælium fuerit. Interim ſecunda equitum ala in ſubſidium immiſſa eſt, quæ recens, & integra plurima ſtrage hoſtiles cuneos diſſolvit. verùm certa nondum victoria, & audentibus faviſſet ſors, niſi illam noſtris indignè eripuiſſet Franciſci Severinatis mora, qui in præmiſſarum turmarum opem, tertiam ſubmittere recuſavit. Ille Sfortiani militis ductor, vel non eſt auſus tentare vada fluminis, ſuborta pluvia intumeſcentis, vel monitus à Ludovico, ſuſpicante ex proſpera illius certaminis fortuna, Venetam gloriam, & potentiam nimis auctum iri, ſubſidium afferre neglexit. Hocque apertiùs comprobatum, cùm idem Ludovicus Bernardo Contareno interdiceret, ne abeuntis Regis extremam aciem carperet. Subinde pugna obſtinatione creſcebat, & noſtrorum numerus deficiebat, qui tandem ſperatis auxiliis fruſtrati, loco moveri ceperunt, unde Galli acriùs, vehementiùſque inſurrexere, atque ita unius ex fœderatis invidia converſa ad hoſtes fortuna plures egregios viros protrivit, aut dedit captivos. Illud Venetæ virtutis, & conſtantiæ ſpecioſum argumentum, quòd eorum nemo ex eo prælio vivus in Gallorum poteſtatem devenerit. Tria hominum millia interfecta dicuntur: uterque exercitus victoriam penes ſe ſtare profitebatur: neceſſario fortaſſe commento, ne ſuperſtites copiæ terrerentur: dubio tamen procul noſtri viciſſent, ſi fati neceſſitas humanis conſiliis abrumperetur, aut comes virtutis livor non eſſet. Tradunt annales Venetos ſuperiores extitiſſe, quòd hi bellica omnia impedimenta interceperint,

rint, opimaque præda abducta cœgerint Regem præ timore subsequente nocte sub dio agere, fugamque moliri victo similem. Asta fugitiuum excepit, nec nostris defuit animus, quò minùs altera die terga dantem lacesserent, eaque in urbe obsiderent Ludovicum Aurelianensium Ducem, qui, ut cum suis tutò in patriam rediret, crebras eruptiones faciebat; sed mira in cohibendo hoste Contareni solertia effecit, ut extrema penè fame maceratus, & ad sordida quæq; alimenta compulsus in eas pacis conditiones venerit, ut Novaria Sfortiæ restitueretur. At Resp. quæ Gallos cupiebat penitus ab Italia ejectos, non tam terrestres, quàm maritimas vires ad Ferdinandum transmisit, ut iis pulsis Regnum recuperaret. Cum classe solvit in Apuliam Antonius Grimanus, cujus adventu, & ope in regnum integrè restitutus, auxilianti Reip. tradidit Aragonius Thranum, Hydruntum, ac Brundusium oppida, donec expensum in eam expeditionem aurum rependeret. Per hæc Carolus eadem celeritate, qua id acquisierat, regnum amittit. tanta nempe fortunæ vis est, ut sæpè unico momento simul parta, & sperata decora evertat.

Bellum Pisanum cum Florentinis.
MCCCCXCVI.

VIx se Gallici furoris metu liberam credebat Italia, cùm nova in Hetruria exarsit bellorum origo. Pisanis Carolus libertatem magno auri pondere vendiderat, dum ubique locorum victor Neapolim tenderet. Illi ne semel excussum servitutis jugum iterùm subirent, extrema quæque pati malebant. Qua de causa adversus præpotentem Florentinorum Remp. Romani primùm Pontificis, mox Cæsaris, postremò Ludovici Sfortiæ, ac Venetorum auxilia implorarunt. Sed non ab aliis promptiora, firmaq; magis obtinuere Pisani subsidia, quàm à Venetis, qui ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

amicorum libertatem integram conservarent, arma in Hetruriam intulerunt, atque in eo bello, quod varium, diuturnumque fuit, ita se gessere, ut pro libertate propria pugnare viderentur. Itaque post multas acceptas clades, mersas disjectasque naves, commeatus interceptos, oppida direpta Florentini, ne pejora in dies paterentur, Gallorum Regem supplici legatione orarunt, ut denuò transiret in Italiam, justæ eorum causæ opem laturus. Constans fama erat, Carolum hanc in provinciam alteram parare expeditionem. Sfortia igitur veritus ne imminens illa ab Alpibus tempestas in se unum caderet, demissè admodum cum Venetis egit de accersendo Maximiliano Cæsare, qui Gallo, Italiæ hosti, opponeretur. Cæterùm ille, qua pollebat perfidia, venientem Cæsarem dicitur allocutus, idque unum ei persuasisse, ut se Pisanæ controversiæ judicem constitueret, antequam Veneti aliqua magni momenti urbe in Hetruria potirentur. Acquievit Maximilianus consiliis, sed nihil sua majestate dignum imperando profecit. Illi namque, qui spem omnem recuperandæ urbis in Carolo collocarant, arbitria respuebant: Nostri verò, ut apertiùs constaret, nulla ampliandi dominii cupiditate Pisanis auxilia præstitisse, per Franciscum Foscarum legatum suscepti belli titulum Cæsari aperiunt, suadentque, ut, cum certa Italiæ tranquillitate, discrepantes inter se populos componeret: ad id non defutura navigia, quibus ille Pisas veheretur, nec arma, quibus contumaces domarentur. Sic Venetis reconciliatus Maximilianus in Hetruriam fertur, Pisanos, & Florentinos ad concordiam hortatur. verùm quia cum his omnia irrito eventu procurata, eosdem armis terrere statuit. Junctis itaque cum Venetis armis, Liburni portus, & oppidi imperat obsidionem, quæ cùm concepta spe diuturnior evaderet, ille moræ impatiens, pertæsusque se rem cum pervicacissima gente molitum, ex ea provincia suas in sedes remigravit, nullo ibi relicto tanti nominis egregio facinore.

cinore. Veneti nihilominùs susceptum bellum prosequebantur, illudque ad optatum finem perduxissent, nisi Sfortiæ ingenium, ad dolos, fraudesque natum, Reip. decus illud invidisset, aut illius dignitatem læsisset Hercules Atestinus: alter enim quà vi, quà dolis nostrorum conatus debilitavit: alter verò datam fidem non servavit. Pisani ultrò Veneto Senatui se dederant, acturi quæ ipse sentiret, modò ne iterùm inviso populo succumberent, hac una conditione firmanda pax erat, qua ab Atestino promissa, sed non servata, Pisas in pristinam obedientiam redegere Florentini: Veneti verò nil præter ejus belli impensas receperunt; cùm possent usque in Ligusticum mare nomen cum imperio protendere.

Bellum Turcicum quartum.

MD.

CAroli Octavi repetendæ Italiæ consilia mors interrupit: ea tamen Ludovicus duodecimus Regno potitus non distulit, quin & in ipso initæ publicæ administrationis die fœdus cum Rep. ictum in Ludovicum Sfortiam Mediolanensium Ducem publicaret; eo jure, quòd defuncto Philippo Vicecomite, res Mediolanensis ad Valentinam, Joannis Galeatii Ducis filiam, sibique aviam spectaret. Veneti ob Cremonam per eos dies furtim ereptam in societatem coivere his conditionibus, ut Rex, ejecto Sfortia, Mediolanensem obtineret principatum: Resp. Cremonam, totamque Abduæ Glaream. Itaque Aubignio, Trivultioque ducibus Gallica tempestas in Alexandrinos primùm perstrepuit, ac uno velut impetu ex ejus nominis oppido, deinde ex reliqua Insubria Sfortianos depulit. Venetorum non minùs armorum fragor circa Cremonam intonuit tanto strepitu, ut è vestigio consternati cives, & circumjacentes incolæ pristino obsequio se addixerint.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

Ludovicus Sfortia tot malis undique circumdatus, frustra & à Venetis, quos toties deceperat, injuriam deprecari, & litem de Mediolanensi ditione cum Gallo componere per conditionem annui tributi conatus est. Hinc periculi certus, consilii inops properè in Germaniam profugit, ut Maximilianum Augustum in Gallos concitaret, cùm in Venetos jam hostem Bajazethum, Turcarum Imperatorem impia legatione quæsiisset. Utrumque his persuasionibus ad bellum promovit, quòd nempe Galli, Venetique post subactam, divisamque Italiam, illi Germaniam, isti Asiam evertere meditarentur. Hanc unam ob causam rediit in Græciam Turca, quem discordia Christianorum Principum, ac sæpiùs eorundem in Remp. florentem invidia concitavit. Quem igitur terra, marique militarem apparatum sub id tempus instruxerat Bajazethus, brevi omnem in Venetos ferebatur moturus, eo prætextu, quòd illi Principes Illyricos adversùs Turcica arma defendere statuissent. Cùm autem in dies magis belli fama cresceret, missus est Andreas Zancanius, qui Bajazethi animum erga Remp. exploraret. Regressus orator hoc Barbari responsum attulit: illum pacta cum Venetis à Mehemeto fœdera non esse violaturum: sed quæ fides penes infidum, & barbarum hostem? Ne itaque terrestre imperium, maritimamve oram præsidiis vacuam inveniret hostis, omnia necessario firmantur milite; & præter copias, quæ Forum-julium servarent, instructissima CC penè navium classis paratur, quæ, imperante Antonio Grimano, Turcicæ opponeretur. Hæc dum Venetiis expediuntur, Turcas extra suos fines exiisse, Jaderæ, Sicique agros populatos esse, ac abductis ex tota Dalmatia prædis, universam provinciam vastasse, nunciatum est: classemque Deuthe Præfecto in perniciem Reip. Hellespontico mari egressam. Hac rerum fama satis clarè apparebat rupti fœderis indicium, illatumque priùs, quàm indictum bellum. Quapropter jussus Antonius Grimanus,

ut in

ut in hostem collectis undequaque viribus iret, acceptasq; clades ulcisceretur. Sed in Peloponnesum navigans, Turcis obviàm factus, incertum, cur superior viribus non confixerit. Subinde opportuniorem alteram rei benè gerendæ occasionem declinavit apud Sporadas insulas, incautos dubio procul facilè oppressurus. Fatendum certè cum Veneti ducis inertia pugnasse Bajazethi fortunam. Aegrè tamen ferentes tantam incuriam Albanus Armerius, & Andreas Lauretanus trierarchi, barbaros suis triremibus adorti, unam præcipuè navim immensæ magnitudinis, ex qua mille Turcæ præliabantur, sub ipsius Grimani conspectum harpagonibus ita alligarunt, ut desperati hostes, ne tandem in nostrorum manus venirent, ultrò excitarint incendium, quo victi, victoresque simul concremati. Eo spectaculo alii perterriti nihil interim moliri ausi sunt. Vnus quoque Vincentius Polanus sua navi in hostes delatus, plures eorum rostratas tormentis attrivit, multosque è barbaris occidit, ac reversus ad suos incolumis proprio experimento ostendit, fortibus viris omnia cedere. Per hæc odio, & conviciis exponitur Grimanus, qui tandem certior factus, alia adventare sibi auxilia, Zacynthum divertit, ut ibidem Rhodias naves in supplementum acciperet, auctusque viribus cum Turca tutiùs confligeret. Ille tum juxta Tornesium conversis in mare proris littori hærebat puppibus, veluti, in tristem navalis pugnæ eventum, terra fugam cogitaret. Processum est in certamen, & aliquandiu prosperè dimicatum. postremò continuante vel classiarii ducis infortunio, vel navium præfectis minùs opportunè jussa exequentibus, Turcæ metum discutiunt, & ulteriùs transgressas naves, reliquis auxilia remorantibus, facilè oppugnant, capiuntque, ac denique per apertum mare Naupactum versùs dant vela. circa eam urbem jam anteà constiterat Bajazethus pedestri robore, quæ, ut primùm cœpta est premi, nostræ classis desperans opem, deditionem facit. His omnibus

nibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.404

nibus cum ingenti mœrore auditis, Grimanus classis imperio privatur; venientiq; in patriam gravato vinculis causam dicere ob rem turpiter gestam, injungitur, mox irrogatur exilium; cùm ea inter Melchiori Trivisano navalis administratio demandaretur, & Turca victorias cumularet victoriis, qui Naupacto adjecit in Epiro Dyrrachium, & insulam Cephaleniam. Noster tamen increvit metus, cùm recens nuncius afferret, hostes in Forum-julium, inde in Taruisinum agrum populabundos irrupisse. Decem barbarorum millia altissimis superatis fluminibus in feracissimam regionem effusa, nullo resistente, luctuosissimè grassabantur: in victoriæ usum non ferro, non igni parcebant: plena tumultu vicina oppida, & urbes metuebant: hinc vidisses trepidantes ad incendiorum flammas volare currus, qui infelicissimos incolas in tutum deveherent: tanta denique trepidatio non priùs sedata, quàm immanissimi Turcæ è provincia abiisse dicerentur. dispersi super Tilavempti ripas, captivorum, quos gravior ætas præpediebat, ad quatuor millia trucidarunt. Profectus hæc inter in Græciam Trivisanus, dum præclari alicujus facinoris famæ studet, vindicandæ scilicet ab hostibus Cephaleniæ, sibi ex vano conatu interitum, & hosti parat commoditatem appellendi Methonem, quam per eos dies Bajazethus à terra obsederat. Audacter nihilominùs, ac fortiter Methonęi Turcas non semel inter murorum ruinas repressere, unde in propugnantibus nata spes omnino fugandi hostis, etiam modico nostrorum auxilio. Tunc Trivisani locum ex turmarum consensu obtinebat Hieronymus Contarenus. Hic relicta Zacyntho, ut oppressis afferret opem, cum Turcica classe confligit spectante Sphagia insula: & in hostilia rostra sine metu concurrit, & pro se, prospera flante fortuna, ab initio apparebat stare victoriam, sed orta extemplò (ut omnia barbaris favere crederes) maris tranquillitate, navium onerariarum usus illi eripitur, quæ mole

sua

ſua ſtantes, quaſi torpedine præpeditæ loco moveri nequiverunt: & ex his tota belli alea pendebat; quare qui antecesserant, diffiſi, ob earum tarditatem, auxilio, remis inſteterunt feſtinanter, ne præda eſſent hoſti. Contarenus duabus ex infauſta decertatione amiſſis navibus, alterum fortunæ momentum experturus, tribus roſtratis hoſticas impavidè prætervehitur, & Methonæis arma, commeatuſque ſuppeditat. Verùm urbis interitus ab ipſa ope promanavit. oppidani enim mœniumque quotquot erant propugnatores, ut citiùs inferrent neceſſaria, ſimul omnes ad portum cucurrere. Hoſtis interim opportunitate uſus, ſcalas admovet, mœnia cuſtodibus vacua aſcendit, & in oppidum diverſis partibus irrumpit. Ita capta eſt Methone totius littoralis Peloponneſi munitiſſima arx, non virtute, ſed caſu, quoniam in fatis erat, ut ſuperba, & contumax Græcia aliquando Barbaris deſerviret, & cum religione mutaret imperium. Civium captivitate, rerum omnium direptione, Veneti præſidii cæde abſterritos Coronæos, & circùm ſparſos populos ſpontè obtinuit Bajazetus. Nauplia non ſemel machinis ita concuſſa, ut de deditione cogitaret, ſed Prætoris opera, ac vigilantia per eos dies fidem retinuit. At dum hoſtes libera populatione per Peloponneſum excurrerent, Benedictus Piſaurus, rerum maritimarum electus Imperator, Corcyram applicuit: & per Senatum miſſi Oratores, qui Chriſtianos Principes de Turcicis victoriis admonerent. Hæc propter in Bajazetho metus ſuboritur, crevitque diverſis rumoribus, famaque ex longinquo aucta, Hiſpanos, Gallos, atque Italos in communem hoſtem facta conſpiratione validiſſimas parare claſſes, quamobrem in Thraciam ſuas reduci jubet tum pedeſtres, tum maritimas vires. Piſaurus ex hac Turcarũ trepidatione Aegium petit, interfectiſq; occulta machinatione præſidiis, oppidum Reip. rurſus addixit: Mitylenem, Tenedumq; prædatus opulentiſſima ſpolia ſuis militibus diſtribuit: ulteriùs progreſſus extremum hoſti-

lis classis agmen, nondum Hellesponticas fauces ingressum cum clade excepit turbavitque plurimis interceptis navigiis hostium, quos ad unum resticulis suspendi jussit: deinde etiam Samothraciam, maris Aegei insulam in voluntariam deditionem recepit; direptaque Carysto Euboeæ multa dives præda Naupliam repetiit. Videbatur non alium coercendis tantis hostibus idoneum magis imperatorem hucusque elegisse Resp. quæ subinde auxiliari Hispanorum classe, ductore Consalvo, cui Magni cognomen militaris virtus attribuit, validiorem Turcæ, veluti torrenti omnia disjicienti, obicem posuit. Pisaurus recreatus recenti ope, Cephaleniæ oppugnationem decernit, pergensque sine mora in expeditionem Insulæ utrumque portum majoribus rostris obsidet. imperatoque militum descensu cuncta replet ruinis, volitantes hostium cuneos reprimit, atque tandem ita cum subsidiariis Hispanis se gessit, ut post præclara integri ferme triennii facinora Cephaleniam recuperarit. Plurimùm in repellenda ab Insula Barbarorum colluvie Consalvi robur, & ingenium profuit, quem postea Senatus Neapolim revertentem abundanti gratiarum, ac munerum largitione honestavit. Solus deinde Pisaurus in bellum incubuit, qui monitus à speculatoribus Turcicam classem in Ambracio sinu morari, ad illam oppugnandam festinavit, & selectioribus præmissis navibus in pugnam traxit, contrà Turcæ non armis, sed arte rem gerere malebant: at ille cognito astu, vehementiùs in obversas puppes insurrexit, & de hoste, non prælio magis, quàm suamet consternatione turbato victoriam reportavit: captæ undecim triremes, totidem submersæ, laceratæ plurimæ hanc victoriam ad Prævesam, antiquis Nicopolim, insigniter nobilitarunt. Cum his deductus Leucadiam dux Venetus, totam insulam, in vno expugnato ejus nominis oppido, superavit. Utinam Galli, qui altero anno ex hybernis in auxilium venerant, eadem circa Mitylenem moliti essent.

Sic